

Tisdagen den 19 september

Kl. 13.00–15.57
18.00–20.15

§ 1 Särskild debatt om klimatanpassning

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Anf. 1 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Miljöpartiet har kallat till dagens debatt för att debattera 2000-talets största utmaning – hur vi ska leda våra samhällen genom klimatkrisen och hur vi ska minska klimatriskerna.

Klimatkrisen är redan dödlig. Två miljoner människor beräknas ha förlorat livet på grund av extremväder de senaste fem årtiondena. Bara nu i veckan som gått har tiotusentals människor i Libyen mist livet under ett enda störtregn – en översvämning. Även runt om i Sverige har vi kunnat se hur människor har drabbats av svåra extremväder och översvämningar.

I en akut klimatkris behöver man göra tre saker: sänka utsläppen snabbt och kraftfullt, skydda naturen så att den kan skydda oss och storsatsa på att klimatanpassa samhället för att skydda medborgare och egendom. På alla dessa områden går regeringen åt fel håll. En regering som inte förstår klimatkrisens allvar kommer aldrig att kunna skydda svenska folket från de skador som krisen leder till.

Vi har kallat till denna debatt för att få svar från regeringspartierna. Varför skyddar ni inte svenska folket från klimatkris och extremväder? Varför vänder ni dem som drabbats av klimatkrisen ryggen?

Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Klimatkrisen är vår tids stora ödesfråga. Vi vet att forskningen tydligt visar hur den ökade globala snittemperaturen leder till växande utmaningar framöver. Men klimatkrisen handlar inte bara om vad som sker i framtiden. Den handlar också om vad som sker just nu. Vi ser i dag effekter av klimatförändringar.

Fru talman! Vårt moderna samhälle är planerat och uppbyggt med tanke på vårt klimat. När klimatet förändras behöver också samhället förändras. Vi måste möta de utmaningar som klimatförändringarna innebär för naturen, samhället och människorna. Extrema väderhändelser kommer att ske oftare, med stora konsekvenser för enskilda människor som riskerar att skadas eller få sina hem förstörda. Det får konsekvenser för vår infrastruktur som kan sättas ur spel, och det får förödande konsekvenser för vår natur som skadas av skyfall, stormar och värmeböljor.

År 2018 resulterade den varma och torra sommaren i omfattande mark- och skogsbränder som utöver ekonomiska och personliga förluster skapade problem för vårt jordbruk i form av minskade skördar och brist på

foder. I år råder svår torka i stora delar av Europa, och regnovädret Hans orsakade nyligen översvämningar, skred och stor förödelse där stormen drog fram. Låt mig därför tacka för initiativet till denna debatt som ger oss möjligheten att här i kammaren belysa vikten av arbetet för klimatanpassning men också debattera skillnaderna som finns våra partier emellan.

Fru talman! Den absolut största klimat- och miljöbudgeten någonsin är den som röstades igenom i riksdagen för 2022. Den lades fram av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Året därpå kom budgeten för detta år, som är den näst största klimat- och miljöbudgeten någonsin. De rödgröna budgetarna har innehållit stora slagord men saknat satsningar för långsiktiga resultat för klimatet. Sverige har saknat politik för hur vi ska nå vårt klimatmål om nettonoll till 2045.

Fru talman! I budgeten som presenteras för riksdagen i morgon satsar den här regeringen rejält på åtgärder som minskar våra utsläpp. Vi ökar resurser för utbyggnad av laddinfrastruktur i hela vårt avlånga land, vi förstärker marknadsintroduktionsstödet för eldrivna lastbilar och arbetsmaskiner, vi förstärker det framgångsrika Klimatklivet för industrins omställning och vi inför en ny skrotningspremie. Vi gör också en satsning för att utbilda 2 500 fler ingenjörer och främja ny forskning genom elektrifiering och batteriteknik, för vi vet att vi inte klarar klimatkrisen utan all den kompetens som krävs för att lyckas ställa om. Dessutom går vi fram med en långsiktigt stabil satsning på att återvåta våtmarker. Över 3,6 miljarder kronor kommer totalt att läggas på detta arbete fram till år 2030. Det är en enormt viktig åtgärd som har en mängd positiva effekter för våra utsläpp som anpassningsåtgärd och för den biologiska mångfalden. Vi satsar på det vi vet fungerar, och vi kallar det för effektiv och ambitiös klimat- och miljöpolitik.

Fru talman! Regeringens övergripande mål för klimatanpassningsarbetet är att minska vår sårbarhet och se till att hela samhället utvecklas för att långsiktigt vara robust inför ras, skred, erosioner och översvämningar. Det största och mest handfasta arbetet sker precis som alltid på lokal nivå. Det gäller fastighetsägare, kommuner, länsstyrelser och myndigheter.

Regeringen kommer snart att presentera en uppdaterad nationell strategi för klimatanpassning. I den redogör vi för de utmaningar som vi har identifierat i arbetet med klimatanpassning. Det är ett faktum att den här regeringen gång på gång satsar mer än den rödgröna regeringen gjorde i statsbudgetarna som blev verklighet när de hade makten. Det är de borgerliga partierna som värnar arbetet med att rusta vårt samhälle inför klimatkrisen. Vi skriker inte högst, men vi gör rätt sak i rätt tid och lägger grunden för att samhället ska elektrifieras.

(Applåder)

Anf. 3 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tror att klimatet förtjänar att vi skriker högt. I juli i år var medeltemperaturen den varmaste som världen någonsin har upplevt, och samtidigt var det även rekordhöga temperaturer på många håll i världshaven. I Frankrike stängdes kärnkraftverk för att vattnet som kyler reaktorer inte skulle bli för varmt. I Kanada brann över tio miljoner hektar skog – det är den högsta siffran någonsin. I Italien, Algeriet och Grekland har bränder rasat. Människor har förlorat livet och många har evakuerats. I Slovenien rasade broar och vägar till följd av översvämning. I USA, i

delstaterna Vermont och New York, rådde undantagstillstånd på grund av skyfall och översvämningar. I Peking blev det regnrekord med flera döda i skyfallen. I Norge kollapsade en damm vid ett kraftverk, och jordskred drog med flera hus i översvämningarna. Detta är bara något av det som har hänt runt om i världen i år där vi ser klimatförändringar.

Fru talman! Sverige är inget undantag. Först var det värme, kraftigt regn och snabb snösmältning som drabbade Småland och som fick Torne älv att svämma över och torkan i maj och juni som drabbade jordbruket på många ställen i Sverige där man fick mycket sämre skördar. Sedan kom Hans, och skyfall drabbade min hemby Åre liksom Rättvik, Göteborg, Jönköping och många fler ställen i landet, till stora kostnader för samhället. Västmanlands jordbrukare har drabbats av allt: torkan, översvämningar – inte minst i Sala – och nu den afrikanska svinpesten. Vanligt folk drabbas när källaren står i vatten, när vägar och järnvägar stängs av och när försäkringarna kostar mer. Det är så mycket vi måste göra för att vår infrastruktur, vår försörjningsförmåga, våra hem och våra samhällen ska klara av de klimatförändringar som sker. Det är så mycket som måste göras för ett tryggare och säkrare Sverige.

Den 16 november skickade regeringen ett pressmeddelande om att den hade lämnat in Sveriges första rapport om klimatanpassning till FN:s klimatkommission. Pressmeddelandet finns kvar på regeringens hemsida, och där kan man läsa följande: ”Vi behöver få ner våra växthusgasutsläpp och fasa ut fossila bränslen. Samtidigt behöver vi också öka vår förmåga att anpassa oss och minska risken för att våra samhällen och ekosystem blir ännu mer sårbara, fortsätter Romina Pourmokhtari.”

Fru talman! Jag säger dock: Talk the talk, walk the walk – man måste också leva som man lär.
(Applåder)

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Klimatdebatten har varit het, och vi kan utgå ifrån att frågorna kommer att fortsätta att engagera framöver.

Jag kan tycka att det är lite olyckligt att debatten klumpas ihop. Vi hör till exempel hur företrädare för oppositionen försöker koppla den välkomnade nyheten att vi sänker drivmedelsskatterna till globala klimateffekter, trots att det inte existerar någon som helst vetenskap som kan påvisa att en smärre sänkning av bensinskatten kommer att påverka vädret på ett mätbart sätt under någon som helst tidsperiod någonstans i världen.

Klimatpolitiken är en global fråga, fru talman, men klimatanpassningen är i stället i högsta grad en nationell fråga – en fråga för varje enskilt land.

Fru talman! När man talar om klimatet som ödesfråga handlar det kanske i grunden just om klimatanpassningsfrågor. Det är i det perspektivet – ungefär några decennier – som människor kan tänka framåt. Världen har ett stort arbete att göra med att minska växthusgasutsläppen, men vi ska vara på det klara med att om utsläppen börjar minska om några år, vilket vi hoppas på, eller i alla fall inom ett decennium kommer effekten att synas först långt senare.

Den utmaning som förändrad väderlek för med sig är den största utmaningen för människor. Det är något som samhällen, byar, städer och nationer har sysslat med i alla tider. Nederländerna, i alla fall halva landet,

är ett lysande exempel på ett land som inte hade existerat om man inte hade anpassat sig till vattennivåerna, eftersom halva landet ligger under havsnivån.

Fru talman! Sverige antog 2019 en nationell strategi för klimatanpassning med målet att ”utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter”. Denna strategi antogs här i riksdagen, faktiskt med fullständig enighet mellan samtliga partier.

Strategin lägger grunden för arbetet på ett balanserat sätt. Den tydliggör till exempel att man inte ska slå fast specifika tidpunkter för åtgärder eller bestämma sig för ett visst klimatscenario. Att göra så, skrev den dåvarande regeringen i strategin, vore kontraproduktivt då man skulle riskera att det görs ineffektiva satsningar som kanske inte behövs eftersom vetenskap ständig förändras och vi inte vet hur det kommer att bli i framtiden.

Det vi vet är att riskerna är olika vid olika tillfällen. Det handlar om vårt lantbruk och skogsbruk, om säkerhet och människors hälsa och, kanske allra mest, om vattenfrågor, i alla fall på kort sikt.

(Applåder)

Anf. 5 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Torka, skogsbränder, vattenbrist, skyfall och översvämningar – det är uppenbart att klimatförändringarna påverkar här och nu. I Sverige har vi de senaste åren märkt skillnad i vårt klimat, och vi kan förvänta oss att skyfallen kommer att öka i både intensitet och frekvens. Det ställer nya och större krav på byggnation och att fler aktörer aktivt arbetar för att förebygga översvämningar, ras och skred. Inte minst måste vi se till att rusta och klimatanpassa infrastrukturen när vi bygger nytt.

I miljö- och klimatpolitiken finns stora skillnader mellan våra partier. Moderaterna ser teknisk utveckling och innovation som framgångsfaktorn. Vi är övertygade om att det inte går att backa in i framtiden. Vi lyfter även blicken och ser hur vi kan vara ett föregångsland och inspirera samtidigt som vårt näringsliv kan bidra med klimatnytta världen över genom sin export. Sverige har fantastiska möjligheter, men då måste satsningar prioriteras rätt och inte slösas på populistiska projekt som känns bra i magen men som får minimal effekt.

I första hand, fru talman, ska vi minska utsläppen. Det måste vara målet för oss alla. Men när det kommer till klimatanpassning har jag svårt att tro att det råder någon större oenighet mellan våra partier. Givetvis måste våra byggnader, vår infrastruktur och våra kommuner och regioner stå rustade för ett förändrat klimat. Därför arbetar regeringen aktivt med att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta till vara möjligheter.

(Applåder)

Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Vi vill alla leva trygga och bra liv där vi kan lita på att samhället fungerar. Vi vill kunna lita på att samhället kan skydda sina medborgare och lösa de svårigheter som vi ställs inför tillsammans. Men under de senaste årtiondena har det svenska samhället steg för steg försvagats. Regeringar av olika färg har sålt ut, privatiserat och skurit ned. På

område efter område har det offentliga ansvaret splittrats upp på en rad olika aktörer – aktörer som dessutom ofta ser mest till sina egna vinster.

Vårt gemensamma samhälle har steg för steg utarmats, och nu kommer klimatkrisen. I somras var det översvämningar, bland annat i Västmanland och Örebro, och i min grannkommun Rättvik drabbades man av jordskred och förstörda vägar.

Det är alltså tydligt nu att vi måste lämna det svaga, uppsplittrade samhället bakom oss, och vi kan inte, som regeringen och SD vill, lägga fram en budget som innebär stora nedskärningar i kommuner och regioner. Vi står inför en tid när det offentliga behöver ha muskler att skydda medborgarna och få samhället att fungera. Vi står inför en tid då vi måste bygga det gemensamma urstarkt, för det är bråttom nu.

Vi behöver både pressa ned utsläppen och klimatanpassa Sverige. Anpassningen handlar om alltifrån olika former av översvämningsskydd till skydd mot torka och värme.

Fru talman! Klimatomställningen och klimatanpassningen kräver ett starkt samhälle som tar tillbaka kontrollen. Om vi gör detta rätt skapar det jobb och framtidstro över hela Sverige. Så kan vi bygga ett samhälle som man kan lita på.

Sommaren började med torka och brist på vatten i framför allt landets södra delar. Det hann påverka både produktionen av livsmedel och produktionen av dricksvatten negativt. Sedan skedde det motsatta. Skyfall och långvariga regn fullkomligt dränkte många tätorter och även åkrar och ängar i landet. Skyfallen förstörde vägar, stora som små, och järnvägens banvallar brast på flera ställen.

Det som är trist är att regeringen hittills inte har presenterat så många åtgärder för att minska de klimatskadliga utsläppen i närtid, utan man har i stället aviserat åtgärder som kommer att öka utsläppen kraftigt de närmaste åren.

Anf. 7 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Klimatfrågan är verkligen vår tids viktigaste fråga. Där kommer också klimatanpassningen in. Även om vi når målen i Parisavtalet och Sveriges klimatmål kommer vi att behöva anpassa våra samhällen i världen, och samma sak i Sverige, eftersom vi har ett klimat i förändring.

Alltför ofta är bilden att om vi bromsar uppvärmningen till 1 ½ grad kommer ingenting att ske. Det stämmer inte. Klimatanpassningsåtgärder får självklart aldrig bli en åtgärd som ersätter det prioriterade arbetet med att minska utsläppen. Men klimatförändringarna är likväl ett faktum som vi måste planera för. Det har vi sett, om inte annat de senaste åren.

Pandemin har också lärt oss att krisplanering är någonting som vi måste jobba med och som måste få en större del av samhällsdebatten. Det handlar om att rusta oss så att klimatförändringarnas effekter får så liten skadlig påverkan som möjligt.

Att planera för ett klimat i förändring måste göras redan nu eftersom det är betydligt mer kostnadseffektivt att göra det här och nu än att reparera de skador som kommer sedan. Det handlar om att anpassa fastigheter för att skydda de boende mot extrema värmeböljor. Gator ska klara allt kraftigare skyfall, kusterna ska säkras mot stigande havsnivåer, skredsäkring ska ske i exempelvis Göta älv-dalen och skogar behöver skyddas mot bränder och ökade skadedjursangrepp.

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Vi måste också lägga särskild vikt vid att skydda samhällsviktiga funktioner såsom vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, vägar och järnvägar. Nya insektsangrepp av granbarkborre har ökat kraftigt, inte minst på grund av de torra somrar som vi har sett de senaste åren. Det handlar om stora resurser och stora pengar och virkesbortfall i industrin. Kostnaderna bara för Gävle 2018 var närmare 2 miljarder kronor.

Regeringen måste vakna nu. SD:s retorik, som vi hörde här och som regeringen tyvärr verkar anamma om att det inte spelar någon roll vad vi gör i Sverige när man ökar utsläppen måste få ett slut. Det är ingenting annat än strutspolitik.

Vi hörde en fin uppräknings fråga från ministern här i talarstolen om vad man gör för att minska utsläppen. Men det var väldigt lite om klimatanpassning som denna debatt faktiskt handlar om. Min stora fråga till ministern och regeringen: När kommer egentligen förslagen?

Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag kommer, precis som domprost Jonas Eek gjorde i sitt högtidstal i Storkyrkan vid riksmötets öppnande förra veckan, att anknyta till den allra första fråga som en människa ställer i världshistorien, i alla fall enligt Första Moseboken: Ska jag ta hand om min bror? Svaret då som nu är ja. Det är kort och gott en fråga om moral, och det är något som vi aldrig får glömma bort. Denna enkla men viktiga grundregel leder mig till att vilja lyfta fram en aspekt av dagens debattämne som förtjänar mer uppmärksamhet, nämligen klimatbistånd.

Vi har under sommaren fått ganska många påminnelser i vårt land om att sol, vind och vatten inte bara är av godo utan också kan leda till enorma problem. Men med all respekt för alla i vårt land som har drabbats av storm, torka och/eller översvämning finns det en utsatthet i många resurs-svaga länder där problemen blir mångfalt större än hos oss. Vi som ett rikt land i västvärlden har ändå möjligheter att i olika grader på ett helt annat sätt ersätta och hjälpa dem som drabbas. Jag försöker naturligtvis inte på något vis att förminska de inhemska skadorna, men det måste vara möjligt att hålla flera tankar och perspektiv i huvudet samtidigt.

Solidaritet och samhällsgemenskap tar inte slut vid nationsgränsen, utan vi hänger samman med våra grannar, med både dem som är närbelägna och dem som bor långt bort. Därför är jag glad över att regeringen har lyft fram dessa frågor och sätter ljuset på dem. Vi kan läsa i budgeten för innevarande år att Sverige genom finansiellt stöd till olika miljö- och klimatfonder samt Världsbankens fond för de fattigaste länderna har bidragit till insatser som syftar till ökad motståndskraft och anpassningsförmåga mot klimatförändringar och för minskade utsläpp av växthusgaser i utvecklingsländer.

Vi ser också ett ökat behov av stöd till klimatanpassning och motståndskraft till de allra mest utsatta och minst utvecklade länderna. Vi måste gemensamt hantera de globala utmaningar som klimatförändringarna innebär.

(Applåder)

Anf. 9 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Att vi står inför en extremt allvarlig situation, en total kris, verkar vi vara ense om. Om ord gjorde jobbet skulle vi redan vara framme,

som jag tror att alla åhörare har hört här. Men det som krävs nu är handling, och där finns det desto större brist.

Ingen behöver längre bara lita på vetenskapen för att förstå vad det är som händer med vår planet. Det räcker med att sätta på tv:n eller lyssna på radion och höra om de extrema skyfall och översvämningar som drabbar Grekland, Spanien, Libyen, Hongkong och många andra platser på jorden, eller att se hur Kanada drabbas av enorma skogsbränder på en tjugondel av landets skogsareal under ett enda år. Och Kanada är inte ensamt. Det räcker att fråga någon av Gotlands jordbrukare som drabbades av torka i början av året eller alla människor i Sala, Västerås, Gävle och Uppsala. Många från dessa områden, som har fått sina källare översvämmade eller sett sina vägar, järnvägar och hem spolas bort, finns på läktaren i dag och följer debatten. Det gäller även människor i Åre och i Norge.

Klimatkrisen är inte ett hot i framtiden. Klimatkrisen sker här och nu. Vi har inte bara en utan två stora uppgifter som vi måste göra i vår generation. Det handlar om att bygga ett fossilfritt samhälle och minska utsläppen snabbt. Men det handlar också om att börja arbeta intensivt, systematiskt och långsiktigt med att klimatsäkra Sverige just för att människor inte ska stå ensamma i krisen.

Klimatkrisen kostar i form av förlorade människoliv, men den kostar också i form av enorma ekonomiska skador. Bara mellan 1980 och 2021 beräknas skador efter klimatrelaterade extremväder bara i EU ha kostat hisnande 6 700 miljarder kronor i dagens penningvärde. Tänk då om åtminstone en rännil av dessa pengar hade använts till att minska utsläppen och att klimatanpassa samhället i stället för att betala kostnaderna när skadan redan är skedd! Här finns en läxa att lära.

Miljöpartiet har lärt denna läxa. Vi har insett att det är otroligt mycket effektivare att förebygga klimatskador än att snåla nu och att betala för skadorna i efterhand, som regeringen gör. Under vår tid i regeringen ökade vi därför satsningarna på klimatanpassning i kommunerna 20 gånger om, från 25 miljoner kronor till 500 miljoner kronor per år. Vi tillsatte Nationella expertrådet för klimatanpassning för att hjälpa kommuner, och vi tog för första gången fram en nationell strategi för klimatanpassning. Men jag vill vara tydlig med att det inte räcker. Vi behöver göra ännu mer, och vi kräver nu att anslagen höjs till åtminstone 3 miljarder kronor per år för att verkligen kunna hjälpa kommuner, företag och vanliga familjer att rusta sig mot de väderextremer som kommer att bli värre och värre och att minska deras sårbarhet.

År 2023 var ett extremt år, med stor säkerhet det varmaste året som någonsin har uppmätts hittills – det varmaste på 120 000 år. Ingen – vare sig världen, EU eller Sverige – är redo för de kriser som nu drabbar oss. Vi är inte rustade.

Men precis som när det gäller frågan om utsläppen gör regeringen tvärtemot det som vetenskapen säger. När man understryker behovet av satsningar och långsiktighet drar regeringen i handbromsen och skär ned anslagen för stöd till klimatanpassning i kommunerna, för till exempel jordskred. Detta är ett dubbelt svek – att elda på klimatkrisen och sedan lämna människor att drabbas av den.

Jag kräver svar från miljöministern: Kommer ni att ändra riktning och lyssna till forskarna och hjälpa människor i klimatkrisen?

(Applåder)

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Anf. 10 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det förebyggande arbetet är viktigt för hela vårt land. En god beredskap är det som gör att en kommande kris inte blir en katastrof. Vårt klimatarbete måste gå hand i hand med klimatanpassning och beredskap. Vårt samhälle behöver både ställa om från fossilt till fossilfritt och ställa om för att bli bättre rustat inför extremväder.

Vi behöver höja kunskapen och förbättra riskanalyserna, så att vi kan göra rätt saker på rätt plats. Och vi behöver sätta in rätt åtgärder i ett tidigt stadium för att kostnaderna inte ska bli väldigt stora, som en tidigare talare också har nämnt.

Redan år 1977, det var alltså 18 år innan jag föddes, inträffade en av de värsta naturkatastroferna i Sverige i modern tid. Nio människor miste livet, och mängder av hus totalförstördes i samband med Tuveraset på Hisingen i Göteborg.

Arbetet med att klimatanpassa det svenska samhället borde ha satts igång mycket tidigare, och det borde ha kommit mycket längre. Tyvärr påverkas detta arbete av ett alldeles för sent politiskt uppvaknande. Det höga tonläget löser, som sagt, inga problem.

Nyligen var jag på en inspektionsresa längs Göta älv och fick ta del av arbetet där med att ras- och skredsäkra en av de mest skredkänsliga dalgångarna i Sverige. Arbetet med skredsäkring vid Göta älv är ett föredömligt exempel på hur man har kunnat öka takten genom att samordna det arbete som sker och involvera alla olika parter som berörs.

En stor del av det som kommer att behöva göras för att vårt samhälle ska bli bättre rustat för klimatförändringar handlar faktiskt om mer komplexa frågor än enbart pengar. Hittills har exempelvis de statsbidrag som funnits budgeterade faktiskt inte använts till fullo. Uppenbarligen är det inte fråga om ett samhällsproblem där den som satsar mest pengar är klar och kan gå hem, utan det här handlar i stället om hur vi bäst ser till att alla delar av landet har förutsättningar att genomföra insatserna som just de är i behov av.

Jag förstår att det här inte kommer att ge mig slagkraftiga rubriker i medierna, men, fru talman, jag vill ändå lyfta nivån i debatten och ta upp några av de faktiska problem som bromsar takten. En hel del kommuner vittnar om att de har svårt att rekrytera kompetens och anställa dem som ska genomföra åtgärderna. Tillståndprocesser för att genomföra åtgärder drar ut på tiden. Det finns en otydlighet och en osäkerhet vad gäller ansvarsfördelning mellan kommuner, myndigheter och fastighetsägare. Det finns enligt expertrådet på SMHI både lagstiftning och styrmedel som kan komma att behöva ses över. Och vi behöver på olika sätt öka incitamenten för att satsa. Statens uppgift i arbetet är att leda, stötta och samordna de insatser som bäst utförs runt om i vårt avlånga land på olika platser. Utan rätt åtgärder blir insatserna mer kostsamma när ovädret väl inträffar. (Applåder)

Anf. 11 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag inledde med att säga att man ska leva som man lär; det är en förtroendefråga. Ju fler vetenskapliga rapporter vi får om alltmer alarmerande besked om vilken effekt den globala uppvärmningen har för vår planet, desto mer övertygad blir åtminstone jag om att vi måste öka

takten för att minska utsläppen. Det extremväder vi har sett i Sverige och runt om i världen visar detta med all tydlighet.

Då kanske det inte riktigt duger när statsministern i regeringsförklaringen säger att statsråden har gjort ett bra jobb. Det duger inte riktigt när Sveriges klimat- och miljöminister samtidigt ser till att Sverige ökar sina utsläpp.

Vad är statsrådets plan? När kommer den uppdaterade strategin för klimatanpassningen? Kommer vi i årets budget att se en minskning eller återigen en ökning av utsläppen?

Anf. 12 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag såg fram emot att i dag få debattera det viktiga arbetet med klimatanpassning. Tyvärr är det inte så många som har nämnt vad de vill göra i arbetet med klimatanpassning.

Det är absolut så att detta att gå från fossilt till fossilfritt minskar våra utsläpp och gör att vi är i mindre behov av att genomföra insatser för anpassning. Jag räknade i mitt första anförande upp många åtgärder som regeringen genomför för att minska Sveriges utsläpp. Det man kan påpeka är skillnaden mellan oppositionens bild och regeringens bild, nämligen att det vi ser är att det inte nödvändigtvis är höga bränsleskatter som är lösningen på problemen utan att vi i stället ökar takten i elektrifieringen, att vi möter den framtid vi är på väg mot med innovativa lösningar som minskar våra utsläpp. Det handlar om att satsa på massvis med olika åtgärder genom Klimatklivet för att industrin och systemet ska ställa om och inte om att straffa medborgare som redan sitter med svår ekonomi och inte har andra lösningar att ta till.

Anf. 13 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Min fråga var om den här budgeten kommer att visa om vi ökar eller minskar utsläppen. Det har naturligtvis bäring på även de klimatanpassningar vi måste göra.

Jag kanske ska påminna statsrådet om att expertrådet, som den förra regeringen tillsatte, redan har lämnat goda budskap om vad en regering behöver göra i klimatanpassningsfrågorna. Vad är statsrådets plan efter ett år, efter den här sommaren, efter alla de katastrofer vi ändå har sett inom Sveriges gränser?

Vad är planen? Kommer man i den här budgeten att se till att Sverige minskar sina utsläpp, eller blir det som det här året, nämligen att ministern väljer att öka utsläppen?

(Applåder)

Anf. 14 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Den här regeringen gör många olika insatser för klimatanpassning. Vi har höga nivåer för anpassningsarbetet, men det är inte pengarna som är problemet. Det här handlar mer om hur vi ska utföra arbetet på rätt sätt, hur vi ska hitta kompetensen, hur vi ska se till att samordna arbetet och hur vi ska se över ansvarsfördelningen i klimatanpassningen. Det här är ett arbete som många tidigare har nämnt att det råder stor enighet om. När man väl börjar debattera blir det svårt att mäta argument mot varandra. I stället måste man prata om vad man faktiskt vill göra, och det har jag tidigare deklarerat.

Sedan har vi frågan om utsläppen. Om vi ska prata om hela klimatkrisen på 20 sekunder, kan jag redogöra för att den här regeringen arbetar hårt för att nå Sveriges satta klimatmål, och vi gör det genom att öka omställningstakten i industrin och i transportsektorn från fossilt till fossilfritt. Då behöver man mer el, kärnkraft, vindkraft och insatser för att återvåta Sveriges våtmarker.

(Applåder)

Anf. 15 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tänkte att vi skulle slippa kärnkraftsdebatten i en debatt om klimatanpassning!

Fungerande infrastruktur för vatten och avlopp är däremot tydlig klimatanpassning, och det är avgörande för trygga och välfungerande boendemiljöer. Stora delar av de svenska va-näten är gjorda på 50- och 60-talen och har nu enorma reinvesteringsbehov. De klarar inte de ökade volymerna av exempelvis dagvatten.

Finansieringen av det här är ett problem. Vattentaxan har utformats så att man kan sköta den löpande driften snarare än att investera för framtiden. Branschföreningen Svenskt Vatten säger exempelvis att vi behöver öka investeringstakten med ungefär 50 procent. Vi kan då se att med stora avstånd i landet finns problem i glesbefolkade kommuner där det kan finnas 30 gånger mer ledning per person än i storstadskommuner.

Vad gör ministern och regeringen för att hantera de stora renoveringsbehov som finns i va-systemet, inte minst i glesbefolkade kommuner?

Anf. 16 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag är inte särskilt förvånad över att Centerpartiet inte gärna pratar om kärnkraft, med tanke på att det låter lite olika beroende på vem från Centerpartiet som talar om frågan. Så jag kan förstå att du verkligen uppskattar att undvika att prata om kärnkraften.

Men låt oss göra så, och låt oss prata om klimatanpassningsarbetet. Det finns stora summor att tillgå när man vill klimatanpassa. Det gör man genom att ansöka om de medlen. Man ansöker för många olika åtgärder. Va-systemen specifikt är en kommunal fråga. Kommunerna hanterar dem på olika sätt.

När kommunens resurser är uttömda kan man höra av sig till MSB, exempelvis vid en översvämning eller annat. Då kommer MSB med förstärkningsresurser. Det kan handla om översvänningsbarriärer, högkapacitetspumpar och andra lösningar som MSB har att tillgå för de kommuner och regioner som inte klarar av att sköta det ansvaret. Det är i grund och botten ett lokalt ansvar där statens roll är att stärka den lokala och regionala förmågan. Det är så man arbetar med frågorna i Sverige.

Anf. 17 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag frågade om det stora renoveringsbehovet och de insatser som behöver göras där, inte om särskilda skyfall.

Låt mig ge några tips till ministern. Utred möjligheten att ändra vattentjänstlagen så att man kan ta ut en högre va-taxa för att förebygga investeringar. Inför ekodesign på vattenprodukter så att det blir mindre behov av vattentjänster, särskilt med tanke på behovet i växande städer. Lagg in

vattenbesparingsåtgärder i det gröna avdraget, eller ta ut en vattenavgift som kan stötta va-systemets behov framöver.

Finns det något av detta som regeringen över huvud taget tittar på? Att hänvisa till MSB för reinvesteringsbehovet innebär att ministern måste gå hem och göra sin läxa. De har ingenting med det ansvaret att göra.

Anf. 18 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag betackar mig för sådana tips från Centerpartiet, särskilt när de kommer från ett parti som knappt vet vad de tycker om den allra största klimatfrågan, nämligen om vi ska ha kärnkraft eller inte. Det kan man inte svara på, men man står gärna och ger tips på olika frågor som rör va-system. Jag ska nog lyssna på de förslag du har radat upp och se vad regeringen kan sätta in för åtgärder.

När vi nu talar om klimatanpassning, vilket är vad debatten handlar om, vet du mycket väl att det är ett lokalt ansvar där staten gör förstärkningar. Det gör vi genom våra myndigheter. Det är MSB som tillgodoser de medel som bland annat Miljöpartiet tagit initiativ till i tidigare regeringar, vilket innebär en påbörjad satsning, som den här regeringen fortsätter att satsa på i samma utsträckning. Om det blir exempelvis höga vattennivåer är det MSB som följer upp, ser på hur situationen ser ut och föreslår lösningar till länsstyrelser och till kommunerna. Det är så arbetet går till.

Att påpeka att vi hänvisar till fel myndighet visar att man helt enkelt inte har förståelse för hur statligt arbete funkar. Om Rickard Nordin föredrar att han och jag drar på oss stövlarna och åker ut till kommunerna och löser frågan själva får han föreslå det i kammaren, men än så länge styrs det statliga arbetet för anpassning genom medel till MSB och andra myndigheter.

(Applåder)

Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag har under olika delar av debatten hört användningen av ”du”. Jag vill bara påminna ledamöterna om att vi inte tilltalar varandra med du utan att alla talar via talmannen.

Anf. 20 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! I akuta nödlägen och svåra kriser har vi i Sverige en tradition att samla oss för att möta krisen med full kraft. Så gjorde vi under de båda världskrigen – vi samlades i politiken och som människor. Vi satsade på att möta hotet fullt ut.

Så gjorde vi också under pandemin. Hela svenska folket avstod från möten med nära och kära. Vi vaccinerade oss och bar ansiktsmask för att skydda sårbara. Politiken samlades. Folkhälsomyndigheten fick ge råd som politiken följde. Så klarade vi krisen.

Så gör vi nu när Ryssland har invaderat Ukraina och hotar den europeiska säkerheten och friheten. Vi samlar oss enligt i stödpaket efter stödpaket. Vi är också eniga i att öka försvarsförmågan. Vi lyssnar till våra expertmyndigheter, det vill säga Försvarsmakten och civilförsvarsmyndigheterna.

Jag vill ställa en fråga. Den är inte retorisk utan allvarligt menad, och jag vill gärna ha ett allvarligt svar. Varför vill regeringen inte hantera klimathotet som den akuta kris det är? Varför lyssnar man inte på expertmyn-

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

digheterna utan gör tvärtom? Och varför samlar man inte partierna till en mer kraftfull klimatpolitik och satsar på klimatanpassning i bred enighet när vi nu ser klimatkrisens härjningar?

Anf. 21 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Det är skillnad mellan att tala om anpassningsarbete och att tala om hur vi ska lösa klimatkrisen.

Anledningen till att vi inte samlar alla riksdagens partier i klimatkrisfrågorna, apropå de åtgärder vi har med i en budget, är att vi inte håller med Miljöpartiet. Vi kommer inte att vidta samma åtgärder som Miljöpartiet vidtog under sin tid i regering och under sin tid på denna post. Det finns ideologiska skillnader. Den här regeringen väljer att gå marknaden till mötes och vill ta vara på företagens möjlighet att ställa om Sveriges industri och transportsektor och på så sätt ta Sverige ur klimatkrisen.

När det gäller anpassningsarbete är det som många andra förtjänstfullt har nämnt. Senast vi antog en strategi var 2019. Det var en regering som Per Bolund själv satt i som lade fram den, och den röstades igenom i enighet här i kammaren. Jag hoppas att vi kommer att kunna uppnå samma enighet när regeringen alldeles snart lägger fram sin strategi. När det gäller klimatanpassning, som denna debatt handlar om, finns det en stor enighet vad gäller att ta ansvar för vårt samhälle och säkra oss inför konsekvenserna av att den globala snittemperaturen ökar.

Anf. 22 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag blir väldigt bekymrad över svaret, för det visar att man inte förstår att ta klimathotet på det allvar som det förtjänar. Det förklarar också varför Liberalerna och de andra partierna i regeringskonstellationen har valt att gå ifrån alla överenskommelser som har slutits.

Vi har ansträngt oss mycket för att få en bred förankring med klimatramverket, som regeringen säger att man håller fast vid men som man i verkligheten går ifrån, med Miljömålsberedningen, som kom fram med breda förslag som alla partier stod bakom, och med energiöverenskommelsen, som ju också var brett förankrad men som man har gått ifrån. Sju av åtta partier stod bakom åtgärder som reduktionsplikten och reseavdraget, men man vänder dem ryggen och river upp dessa förslag.

Ett problem är också att man gör det utan att försöka få till nya breda överenskommelser. Det som åtminstone jag hör från företagen, näringslivet och andra som ska göra investeringarna är att det behövs långsiktiga villkor. Ändå väljer regeringen att med berätt mod gå i polemik mot enighet och att hetsa emot och snarare eftersträva splittring. Jag tycker att detta är direkt oansvarigt i den allvarliga kris som vi nu är i och som vi ser exempel på varje dag.

(Applåder)

Anf. 23 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag tror att det räcker med att lyssna på denna debatt för att man ska höra vem det är som vill skapa splittring i svensk politik när det gäller klimatpolitiken och vem det är som höjer tonläget i stället för att tala om vilka faktiska lösningar som finns på de problem som vi står inför.

Det var just därför som mitt parti valde att inte sitta med i någon energiöverenskommelse. Liberalerna såg att man fattade beslut som inte var bra

för det svenska energisystemet. Man fattade beslut som var på väg att förstöra vårt samhälles förutsättningar att ställa om med tanke på den enorma mängd el som vi behöver.

Vi ser gång på gång hur Miljöpartiet förstör svensk energipolitik och sätter stopp för de möjligheter som finns för Sveriges industri att sluta använda det fossila och i stället gå över till el. Detta är den stora utmaningen framöver, och denna regering är helt enig när det gäller att arbeta väldigt hårt för att få till den stora mängd el som behövs för att Sverige ska klara av klimatkrisen. För det behöver vi inte oppositionens hjälp. Vi betackar oss för den och försöker att hantera den situation som har uppstått så gott det bara går med den tid vi har att tillgå.

Anf. 24 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Om regeringen inte vill stå fast vid de överenskommelser som den här kammaren har beslutat om i bred enighet är det upp till regeringen. Oavsett vilket måste klimatomställningen ske här och nu. Det handlar om tiotusentals gröna jobb som Socialdemokraterna vill fortsätta se växa fram i Sverige. Det handlar om att inte slita av sig ledartröjan och se på när gröna investeringar hamnar i andra länder. Det handlar om att klimatomställningen ska fungera för vanligt folk i hela landet. Det handlar om ansvar och om respekt för våra barn och barnbarn. Det handlar om att utsläppen måste minska och om att vi måste klimatanpassa samhället. Det handlar om att förebygga i stället för att ägna sig åt kvartalspolitik.

Detta är också smart politik – ju mindre man förstör, desto mindre blir kostnaderna för att laga.

Ett förändrat klimat kommer ju att få betydande konsekvenser även för den svenska naturmiljön och kommer att leda till stora utmaningar för våra samhällsstrukturer. Vi måste anpassa samhället till de klimatförändringar vi har redan i dag och till dem vi inte kommer att kunna förhindra i framtiden. Vi måste skydda miljön och människors liv, hälsa och egendom genom att anpassa samhället efter det som klimatförändringarna medför för mark, vatten och bebyggelse.

Det är ett svaghetsbevis för Sveriges riksdags folkvalda att något som sju av åtta partier var eniga om – att vi ska ta vår del av ansvaret för klimatkrisen – inte gäller längre när vi i stället borde bygga samhället hållbart, starkt, robust, tryggt och säkert för våra barn och barnbarn.

Någonstans är det väl som statsministern säger: På min sida är politiken överens. Svenska folket kan konstatera att Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna är överens om att öka utsläppen.

(Applåder)

Anf. 25 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tänker fortsätta med att inte prata om kärnkraft – jag tycker att vi kan prata om någonting helt annat.

Inom jordbruket vilar mycket ansvar på den enskilda lantbrukaren när det gäller just klimatanpassning. Det är kostsamma åtgärder som gör det tufft för redan hårt pressade livsmedelsproducenter. Exempelvis behövs det investeringar i bevattning som ger säkrare och jämnare vattentillgång under växtsäsongen och har andra miljöfördelar. Samtidigt ser vi hur miljöprövningar gör att man snarare vill riva ut dammar.

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Vi behöver också anpassa regelverken för att underlätta lantbrukets klimatanpassning. Här ser vi stelbenta regelverk – som vi har vetat om ganska länge – som stoppar klimatanpassningsåtgärder inom lantbruket. Det kan handla om regler för vattenuttag eller om biotopskydd i stenmurstäta områden som omöjliggör rationell bevattning.

Min fråga till Anna-Caren Säterberg, som ju faktiskt nyligen var landsbygdsminister, är varför S inte åtgärdade detta när man satt vid regeringsbordet.

Anf. 26 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Många av dessa saker försökte vi åtgärda, bland annat detta med stenmurarna. Jag besökte Öland flera gånger. Det är faktiskt så att man inte ens kan köra in en traktor emellan. Vi gav myndigheter i uppdrag att titta på det, men jag nådde inte ända fram.

Ledamoten Rickard Nordin har helt rätt i att vattentillgången är ett problem för jordbruket och skördarna. Vi kan se att de stora har lyckats med investeringar och gjort dammar, men vi kan också se att de små inte alls har det på samma sätt. Jag hoppas att den uppdaterade klimatanpassningsstrategin tittar på hur vi ska se till att vattenförsörjningen finns, så att vi kan ha skördar i hela Sverige.

Det finns många frågor som du och jag gemensamt kan ställa till regeringen. När det gäller kärnkraften tog jag ju upp att den inte kunde fungera i Frankrike i somras på grund av klimatförändringar som gjorde att vattnet inte kunde kyla kärnkraften.

Anf. 27 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tänker fortsätta att hålla mig till lantbrukets villkor. Det låter som att Centerpartiet och Socialdemokraterna är tämligen överens i dessa frågor, och det är ju bra. Jag hoppas att det kommer att finnas ett ökat intresse från S för att driva dessa frågor lite mer aktivt med tanke på att det finns väldigt stora behov. Jag kan bara beklaga att dåvarande regering inte prioriterade tillräckligt mycket och inte kom fram tillräckligt snabbt med de åtgärder som behövs. Vi får väl hoppas att nuvarande regering fångar upp det.

Mina slutfrågor blir: Varför tror Anna-Caren Säterberg att man inte kom fram i dessa frågor i slutändan? Varför blev det inte tillräckligt stort tryck på det då?

Anf. 28 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! En del kom fram, till exempel i CAP, alltså EU:s gemensamma jordbrukspolitik, där det handlar lite mer om att klimatanpassa jordbruket så att vi har markhälsa och kan hålla skördar. Men man ska veta att Sverige inte alltid tycker likadant som övriga jordbruksministrar, som kanske inte ser markhälsa som det viktigaste och inte ser att det hänger ihop, det vill säga att vi måste ha ett klimatanpassat jordbruk om vi ska kunna ha ett livskraftigt och konkurrenskraftigt jordbruk i framtiden.

Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN:

Låt mig påminna om att vi talar via talmannen.

Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Det är stora ord i denna debatt, framför allt från oppositionen. Men jag har inte kunnat identifiera särskilt många stora ord om just frågan vi debatterar i dag, nämligen klimatanpassning.

Som tidigare sagts antog riksdagen på förslag från den dåvarande regeringen en strategi för klimatanpassning. Samtliga partier var för. Vi har i dag statliga bidrag till klimatanpassning, och det hade vi förra mandatperioden också. Men någon ökad miljardruddning på just detta anslag har inte varit aktuell eftersom hela anslaget inte har förbrukats.

Fru talman! Det krävs givetvis ett aktivt arbete med att utforma regelverk och se över lagstiftning. Det pågår ett arbete med tillståndprocesser på många olika plan som förhoppningsvis även kan bidra till arbetet med klimatanpassning i olika former. Det är inte så enkelt att man i en budget bara kan plussa på några miljarder och snabba på anpassningen på alla områden, utan det gäller att identifiera vad som ska göras, var det ska göras, när det ska göras och hur det ska göras. Det är som sagt mer komplicerat än att bara stoppa in några miljarder i en kalkyl.

Fru talman! Expertrådet för klimatanpassning lyfte fram flera områden i sin rapport från 2022. Ett område var livsmedelssäkerhet, och det finns en potential för Sverige att producera mer livsmedel. Klimat- och sårbarhetsutredningen kom exempelvis fram till att intäkterna från lantbruket sannolikt kommer att öka mer än kostnaderna framöver. Då är det till exempel viktigt att alltid se till potentialen inom livsmedelsproduktion. Här har kommunerna ett viktigt arbete att göra, exempelvis att verkligen tänka över om man ska exploatera jordbruksmark eller inte. Bygger man bostäder på åkermark är det extremt komplicerat och svårt att återställa den. Här har Sverige ett stort ansvar och en viktig potential.
(Applåder)

Anf. 31 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! I sommar var första skörden på många ställen runt om i Sverige halv eller mindre. I Västmanland, inte minst i Sala, drabbades bönderna ytterligare när åkrarna också blev översvämmade. Min hemby Åre drabbades av skyfall och översvämningar, och bilderna som kablades ut därifrån var hemska. Liknande saker hände i hela Sverige och hela världen. Klimatförändringarna är påtagliga och påverkar människors liv och ger stora samhällsskador i Sverige och hela världen.

Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson har beskrivit klimatfrågan som en ny religion, vilket förstås är helt obegripligt när den samlade vetenskapen säger att vi måste agera nu.

Fru talman! Vad vill Sverigedemokraterna göra för att vanligt folks källare inte ska stå under vatten och för att vanligt folk ska slippa bortspolade vägar och järnvägar och kunna ta sig till jobbet? Vad vill Sverigedemokraterna göra för att vi ska ha ett jordbruk i hela landet som klarar av klimatförändringar och extremväder?

Anf. 32 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Anna-Caren Säterberg för frågorna.

Vi har extrema väderfenomen i Sverige. Vi har haft det historiskt och kommer sannolikt att ha det även framöver. Det viktigaste för att lantbruket ska kunna hantera detta är en ökad resiliens, och det innebär att vi

måste stärka lönsamheten inom livsmedelssektorn. Då klarar man av missväxt på grund av exempelvis torka ett enskilt år och behöver inte lägga ned produktionen.

Detta är också extremt viktigt för att minska utsläppen i världen. Om vi kan producera mer mat i Sverige kommer utsläppen på global nivå att minska, för vi har ett av de klimatsmartaste lantbruken i världen. Detta kan vi bidra till genom att exempelvis sänka drivmedelsskatterna. Genom att ta bort reduktionsplikten kan vi få fler livskraftiga livsmedelsföretag, mer matproduktion i Sverige och totalt sett lägre utsläpp i världen. Det är nämligen det som det handlar om: utsläpp i världen.

Anf. 33 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Sverige tillhör världen, är ett av dess rikaste länder och har historiskt haft stora utsläpp men har skärpt till sig väldigt bra, vilket kanske beror på den typ av regeringar vi har haft tidigare.

Fru talman! Är detta bara en religion, eller är det något där man agerar på riktigt? Jag blir förvånad över partiledaren Jimmie Åkessons uttalande att klimatfrågan är en religion och inget som vetenskapen samlat säger är vår tids ödesfråga. Blir det verkligen bättre för världen, klimatberedskapen och klimatanpassningen om Sverige fortsätter att öka sina utsläpp?

Anf. 34 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Sverige ska bidra i det globala klimatarbetet, och det gör Sverige i dag. Ser vi till vad vår skog suger upp i form av koldioxid har vi i dag i princip nettonollutsläpp. Vi släpper alltså ut ungefär lika mycket som vi tar upp.

Det vi har varit katastrofalt dåliga på i vårt land är att föda vår befolkning. Vår livsmedelsproduktion motsvarar bara 50 procent av vår efterfrågan. Här har vi en stor klimatskuld. Vi måste öka livsmedelsproduktionen, och då behöver vi livskraftiga livsmedelsföretag. Därför måste regelkrångel, skatter och avgifter minskas. Detta har fungerat katastrofalt dåligt under Socialdemokraternas tid vid makten. Livsmedelsstrategin blev ett fiasko, och vi har inte lyckats få upp livsmedelsproduktionen och lagt ökade kostnader för bland annat drivmedel på livsmedelssektorn. Detta är problematiskt, så det är positivt att vi nu kan bättra på det här arbetet.

Anf. 35 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! I debatt efter debatt, i intervju efter intervju och i replik efter replik har vi år efter år fått höra hur Sverigedemokraterna hela tiden spelat ned klimatkrisens existens och ifrågasatt dess konsekvenser. För bara knappt ett år sedan sa partiledaren Jimmie Åkesson att han saknade bevis på att klimatkrisen var här, för han hade inte sett något. Man kan fråga sig om Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna har sett krisen nu eller om de fortfarande blundar och vaknar först när riksdagen står under vatten.

Sverigedemokraternas klimatpolitik har bidragit mer än något annat partis till att vi är i den kris vi är i. Detta är nu också regeringens politik och bygger på principen att vi ska blunda, hoppas att det löser sig och peka finger åt andra. Det duger inte. Sverige står precis som världen inför en akut kris. Sverigedemokraterna hävdar i sin retorik att man sätter Sverige främst och möter de hot Sverige står inför.

Vad har Martin Kinnunen att säga till alla dem som drabbas av klimat-krisens konsekvenser, såsom fulla källare och nedrivna vägar och järnvägar, samtidigt som Sverigedemokraterna motarbetat klimatpolitiken och lämnat Sverige sårbart?
(Applåder)

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Per Bolund för frågan.

Vi hamnar ofta i diskussionen att Sverigedemokraterna säger att det inte är någon kris. Vad är en kris? Hur definierar vi det? Är det något allvarligt som kommer att hända inom ett år? Vad beror det allvarliga på? Jag tycker inte att det är jättespännande att definiera exakt hur man ska använda krisbegreppet.

Vad vi sverigedemokrater har konstaterat är att vi mot bakgrund av forskningen är fullständigt överens om att vi behöver minska växthusgasutsläppen i världen.

Sverigedemokraterna har haft påverkan på regeringens politik i ungefär ett år, så jag vill påpeka att om det är något parti här inne som inte är ansvarigt för olika typer av kriser eller problem i människors källare är det nog ändå Sverigedemokraterna. Per Bolunds parti har haft betydligt fler år vid makten under den tid det har varit problem med människors källare.

Anf. 37 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det låter attraktivt, och det är ju lätt att låtsas som att man inte har påverkat. Men faktum är att Sverigedemokraterna har påverkat även tidigare. Det gäller nu när de stöder regeringen och får igenom hela sin miljöpolitik, vilket ju inte är någon miljöpolitik alls. Men det gällde också när de 2014, 2018 och 2022 fick möjlighet att påverka budgeten och varje gång drog ned kraftfullt på åtgärderna för klimatpolitiken. Det är klart att det får effekter.

Nu när Sverigedemokraterna har regeringsmakten i sina händer och påverkar budgeten drar man ned, mitt i en klimatkris, när människors källare fylls med vatten och när vägar och järnvägar rivs ned. Då drar man ned 140 miljoner kronor på klimatanpassning. Det är att skratta människor som drabbas rakt upp i ansiktet.

Jag förstår inte hur man kan få ihop retoriken och låtsas att man är "Sverigedemokraterna" – att man står bakom Sverige och stöder svenskarna – samtidigt som man faktiskt lämnar dem åt sitt öde och låter dem ta hand om klimatkrisens effekter själva. Hur kan Martin Kinnunen förklara och försvara det?

(Applåder)

Anf. 38 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman och Per Bolund! Sverigedemokraterna har definitivt en stor påverkan på svensk politik i dag; så är det.

Tack vare Tidöavtalet får vi nu en omläggning av klimatpolitiken där vi går bort ifrån symbolpolitiken och mot effektivitet. Vi fasar exempelvis ut den gamla regeringens kanske största klimatsatsning: att lägga miljarder efter miljarder på nya bilar. Nu har vi sett vad som har hänt. Vi plockade bort stödet, och bilförsäljarna har sänkt priserna på sina bilar. Det kommer fler erbjudanden än någonsin, och priserna har helt enkelt inte ökat särskilt

mycket för slutkund. Samtidigt frigör detta pengar som vi bland annat kan satsa på havsarbetet och även göra klimatsatsningar med i årets budget.

Sverigedemokraterna har påverkan, och vi gör nytta i hanteringen av klimatet.
(Applåder)

Anf. 39 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! I Parisavtalet konstateras att det nuvarande behovet av klimatanpassning i världen är stort. Alla regioner drabbas av klimatförändringarna. Även här i Sverige har vi känt av effekterna, inte minst efter stormen Hans. Värst drabbade är dock de allra mest sårbara i utvecklingsländer. Där får en översvämning katastrofala konsekvenser. Man blir utan skörd det året, husen rasar samman och familjer tvingas på flykt.

Klimatförändringarna bidrar till fattigdom och otrygg livsmedelsförsörjning, vilket kan få allvarliga konsekvenser för fred och säkerhet. Minskade utsläpp, ökad motståndskraft och en grön omställning är därför avgörande för att trygga människors livsvillkor.

Behovet är stort både i Sverige och i världen. De beslut som fattas i dag kommer att påverka hur morgondagen ser ut. Därför är jag stolt över att den moderatledda regeringen satsar på det som gör störst skillnad för klimatet. Vi plockar bort ineffektiv symbolpolitik och satsar där vi gör störst nytta. Vi prioriterar elektrifieringen, ett stabilt och fossilfritt energisystem och återvätning av våtmarker. Vi gör det enklare för folk att välja en elbil i stället för en diesebil.

Även det svenska näringslivet bidrar stort med klimatnytta, inte minst vad gäller klimatsmarta innovationer. Energieffektivisering är ett utmärkt exempel, där den svenska erfarenheten efterfrågas internationellt. Ekonomisk tillväxt och utsläppsminskningar är det som gör Sverige och svensk industri unikt. Det ska vi ta vara på.

(Applåder)

Anf. 40 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Att jobba förebyggande verkar inte alltid vara Moderaternas melodi. Vi kan titta på gängkriminaliteten som drabbar Sverige nu. Jag förstår inte oviljan att satsa på förebyggande arbete och se till att rekryteringen av barn och unga till gängen får ett stopp samtidigt som man satsar på det straffrättsliga.

Samma sak gäller klimatpolitiken. Varför vill inte Moderaterna prioritera att få ned utsläppen i stället för att få ökande kostnader för samhället i den klimatanpassning som måste göras efteråt? Det här är en kvartalsrapportspolitik som bara lämnar efter sig ökande samhällskostnader. Den visar också på en ovilja att ta ansvar för våra barn och barnbarn.

Varför skar man ned i vårändringsbudgeten till länsstyrelserna med drygt 60 miljoner kronor när vi visste att vi hade torka att vänta oss och när vi vet att de har ansvaret för att samordna insatser?

Anf. 41 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att S har mage att ha denna retorik när man har suttit vid makten i åtta års tid och bedrivit just den politik som har försatt oss i den situation som vi i dag befinner oss i.

Socialdemokraterna hade makten i åtta år och har nu mage att skylla gängkriminaliteten på oss för att vi inte satsar på förebyggande insatser – en regering som har suttit i elva månader! Det är inte rimligt, fru talman. Jag tycker att det är oansvarigt av ett parti som är statsmannamässigt att anförda detta i den här kammaren.

Jag vill också göra detta till en kärnkraftsdebatt, trots att Rickard Nordin absolut inte vill det. Där har vi ett stort ansvar, som även ligger på Centerpartiets, Miljöpartiets och Socialdemokraternas axlar.

Fru talman! Att hävda att alla dessa problem beror på en regering som har suttit i elva månader tycker jag är oansvarigt och oanständigt.

Anf. 42 TREDJE VICE TALMANNEN:

Inför den fortsatta debatten påminner jag om att detta är en klimatanpassningsdebatt.

Anf. 43 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag försökte göra en retorisk övergång till oviljan att satsa på förebyggande arbete. Därför tog jag upp båda frågorna.

Ledamoten svarade inte på varför man skar ned på länsstyrelserna. Det vill jag gärna ha svar på.

Jag hörde att klimat- och miljöministern i sitt första inlägg sa att den största budgeten lades fram av Moderaterna tillsammans med Liberalerna och andra. Jag vill bara påminna Moderaterna och klimat- och miljöministern om det man gjorde i denna budget som var det största, nämligen att man tog 3 miljarder kronor just från klimat- och miljöområdet och gjorde andra satsningar med. Året efter skar man ned med ytterligare 4 miljarder kronor.

Budgeten för 2022 hade varit enorm och klimatanpassbar om den inte hade petats på av moderater, liberaler, sverigedemokrater och kristdemokrater.

Anf. 44 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna begär konkreta förslag i en fråga där vi alla är överens. Den här debatten handlar om klimatanpassning. Där råder ingen skillnad mellan vad våra olika partier vill. Vi är alla överens om att vi ska klimatanpassa. Vi vill alla lägga pengar på detta, och vi gör det. Vi har alla kommit överens om en nationell strategi, och det kommer snart en ny och uppdaterad sådan.

Jag förstår inte riktigt vad det är Socialdemokraterna vill få ut av att ställa frågan om att Moderaterna på något sätt inte vill göra någonting förebyggande. Det vill vi ju alla, eller hur?

Anf. 45 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack för påpekandet att detta faktiskt är en klimatanpassningsdebatt och inte en debatt om vare sig gängkriminalitet eller, för den delen, kärnkraft. Det är konstigt att man behöver säga det så många gånger, men det verkar som att ni inte vill prata om klimatanpassning.

Jag tänkte lyfta ett konkret förslag. Centerpartiet har nämligen lagt fram ett förslag om att Klimatpolitiska rådet också ska jobba med klimat-

anpassning, och inte bara med utsläpp, och utvärdera regeringens politik på detta område.

Vi har hört en del från moderat håll de senaste dagarna om just Klimatpolitiska rådet. Därför är jag lite nyfiken på hur Moderaterna ser på detta: Kan vi inte göra så att vi vidgar Klimatpolitiska rådets uppdrag till att också handla om klimatanpassning så att den frågan får större prioritet, med tanke på att vi är så många som tycker att den är viktig?

Anf. 46 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Ja, det här är faktiskt en debatt om klimatanpassning. Som vi alla har sagt väldigt många gånger nu finns denna strategi, och väldigt mycket klimatanpassning sker på lokal och regional nivå – men också på nationell nivå.

Jag är öppen för de flesta förslag. Jag tycker att detta låter alldeles utmärkt och tar med mig förslaget framöver.

Utöver detta har vi några konkreta förslag. Exempelvis det om våtmarker är ju någonting som skulle kunna hjälpa till att förebygga och minska risken för översvämningar och stärka landskapets skydd mot torka och brand. Det är ytterligare ett förslag där jag hoppas att vi kan få med oss Centerpartiet.

Även internationella investeringar är någonting där jag skulle vilja att vi lyfte blicken och såg vad det svenska näringslivet skulle kunna åstadkomma ute i världen i fråga om just klimatanpassning.

Jag pratar väldigt gärna om klimatanpassning. Jag vill att vi breddar perspektivet betydligt och ser vad vi kan göra i det större perspektivet.

Anf. 47 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för det positiva svaret. Jag ser fram emot att Helena Storckenfeldt och Moderaterna driver detta i arbetet med den klimathandlingsplan som vi kommer att få se i december. Det vore toppenbra om detta kunde komma med.

Jag är den förste att säga att vi behöver ha både våtmarker och dammar. Där har regeringen ett ganska stort arbete framför sig med att se till att vi får en vettig anpassning av miljöreglerna kring vattenkraften – och även kring andra dammar, för det finns väldigt många fler.

Jag tycker att det låter alldeles utmärkt att ledamoten tar med sig detta, och så hoppas jag att det också blir resultat framöver.

Anf. 48 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Vad trevligt vi har det här i kammaren ibland!

Jag lovar ingenting i denna kammare här och nu, men jag tar som sagt med mig förslaget från Rickard Nordin eftersom vi är överens om att klimatanpassning behöver komma in i fler diskussioner och fler rum.

Anf. 49 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla minns Moderaternas slogan på valaffischerna i valrörelsen för ett år sedan: Nu får vi ordning på klimatet.

Nu närmar vi oss årsdagen för Moderaternas regeringsbildande tillsammans med resterande Tidöpartier. Det är tyvärr ingenting att fira för alla oss som är oroliga över vart klimatet och planeten är på väg. Aldrig förr

har väl en regerings politik mötts av ett så kompakt motstånd från forskare från alla våra stora universitet, från samtliga miljöorganisationer, från regeringens egna myndigheter och expertråd och till och med från tjänstemännen på Regeringskansliet, som skriver i budgeten att med den förra regeringens politik var vi på väg att nå klimatmålen men med den här regeringens politik är vi inte på väg att göra det. Även företagen kräver att regeringen skärper klimatpolitiken och gör den mer ambitiös.

Nu har vi en väldigt uppenbar klimatkris. Vi har samtidigt en regering som ökar utsläppen men också drar ned på klimatanpassningsanslagen.

Nu får vi ordning på klimatet – så lät det då. Jag vill fråga Helena Storckenfeldt: Hur tycker Moderaterna att det går med det?

Anf. 50 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Inför denna debatt kunde man läsa på Miljöpartiets hemsida att regeringen är nonchalant inför sambandet mellan klimatförändringar och extrema väderhändelser. Jag vill bara få det väldigt tydligt sagt, fru talman, att det är ren propaganda för att spå på polariseringen inom svensk politik och svensk klimatpolitik.

Den borgerliga, moderatledda regeringen är inte klimatförnekare. Vi gör allt vi kan för att städa upp efter de senaste åtta åren. Att hävda ens något i närheten av detta är anmärkningsvärt.

Miljöpartiet skriver också stolt på sin hemsida att man var drivande i att lägga ned kärnkraften i Sverige. Men sedan kom ju en energikris. Jag undrar om Per Bolund på riktigt tror att det är ett sammanträffande eller om man skulle kunna hävda att Miljöpartiet är något nonchalant inför sambandet mellan nedläggning av fossilfri energiproduktion och energikris.

Anf. 51 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det talar jag gärna om, trots att detta är en klimatanpassningsdebatt. Vi är stolta över att vi har gjort precis motsatsen till det som Moderaterna brukar hävda, det vill säga kraftigt ökat svensk elproduktion under vår tid vid makten. Vi har dessutom gjort den mer klimatsäker eftersom förnybar energi är mer klimatsäker än vad kärnkraft är. Det här med att vi har ett nedmonterat energisystem är bara spinn som inte har någon som helst faktabas.

Jag vill också ge en kommentar till Helena Storckenfeldts anförande. Hon sa där att vi inte har några skilda uppfattningar om klimatanpassning. Det är inte heller sant, och det är lika bra att vi uppmärksammar det. I den rödgröna regeringen 20-dubblade Miljöpartiet anslagen till klimatanpassning. För varje krona som den tidigare moderatledda regeringen satte av lade vi 20 kronor då vi lämnade regeringen.

Vi har nu i stället en regering som drar ned anslaget till skredsäkring, som är en del av klimatanpassningen, med 140 miljoner kronor. Vi byggde vår politik på expertis; vad Moderaterna bygger sin politik på vet jag inte riktigt.

En annan moderat slogan var: Nu får vi ordning på Sverige. Tror Helena Storckenfeldt att de som får sina källare översvämmade tycker att Moderaterna har fått ordning på Sverige?

Anf. 52 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Per Bolund verkar väldigt gärna vilja tala om våra valaffischer, så jag tänker göra detsamma om Miljöpartiets valaffischer. Där stod det: Alla ska med när Sverige ställer om. Så låter det när Miljöpartiet står på barrikaderna. Sanningen är dock att med deras politik hade alla blivit fattigare på grund av en växande inflation och skyhöga bensin-, diesel- och elpriser.

Jag tycker att Miljöpartiet borde säga som det är: Enbart de som bor i storstäder och har tillgång till tunnelbana, spårvagn och Voi får vara med när Sverige ställer om. Resten ska skämmas. Resten ska betala priset för den enkelspåriga politik som utgår från att pengar växer på träd.

Som moderat kan jag tyvärr inte ha samma inställning. Vi befinner oss i ett tufft ekonomiskt läge, och det måste tas på allvar. Om alla ska vara med och ställa om måste vi göra det på riktigt, fru talman.

(Applåder)

Anf. 53 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Klimatförändringen leder som sagt till en kraftigt förändrad nederbörd. Risker för skyfall ökar, och samtidigt får vi längre perioder av torka som blir allt vanligare.

Vad behöver vi då göra för att lyckas med den klimatanpassning som krävs? Jordbruket kommer att behöva anpassa sin vattenhantering med exempelvis fler invallningar, fler diken och mer dränering. Bevattnings-system behöver utvecklas. Även skogen påverkas, och det behöver mötas av en långsiktig planering som innehåller till exempel mer blandskog kombinerat med en starkt biologisk mångfald som kan stå emot torka med tillhörande insektsangrepp och som även kan stå emot skyfall bättre.

Det är också viktigt att se över vårt befintliga väg- och järnvägsnät för att kunna klimatsäkra så mycket som möjligt. Städer och tätorter behöver anpassas så att de tål de översvämningar som nu inträffar med allt tätare mellanrum. De behöver även anpassas efter de värmeböljor som blir allt vanligare. Det behövs till exempel fler välisolerade hus och mer grönska i städerna som kan ge skugga och sänka temperaturen för invånarna, samtidigt som grönskan kan suga upp mer vatten vid skyfall.

Det är tydligt, tycker jag, att staten behöver bidra mer till kommuners och regioners arbete med klimatanpassning.

Anf. 54 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Vi har hört en minister företräda regeringen som är duktig på att upprepa vad andra har sagt är problemet. Vi saknar dock fortfarande ganska mycket förslag på hur problemen faktiskt ska åtgärdas. Man talar om avsaknad av förslag från andra men har väldigt lite att komma med själv.

Därför tänkte jag nu ge lite tips till regeringen om vad den borde göra till den klimatpolitiska handlingsplan som kommer innan jul. Så fatta pen-nan och notera noga!

Börja med att nyttja dagvattenhanteringen betydligt bättre än i dag! Ta-ken på våra hus och andra hårdgjorda ytor går att använda betydligt bättre till elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Det kan ex-empelvis handla om gröna tak för att kunna ta emot större regnmängder.

Anpassa regelverken för lantbrukets klimatanpassning, som jag talade om tidigare i replikskiftet med Socialdemokraterna. Det handlar om vattendrag, dammar, biotopskydd och stenmurstäta områden där det är svårt med bevattning.

Vi måste också ha tillräckliga resurser för klimatanpassningen. Kärnavfallsfonden, om vi nu ska prata om kärnkraft, är ett utmärkt exempel på en lösning av problemet på sikt. Där tar man ansvar för problemen. Även från statens håll kan man ta mycket större ansvar när det kommer till klimatanpassningen. Exempelvis kan en statlig vattenavgift finansiera klimatanpassningsåtgärder, inte minst i va-systemen vars renoveringsbehov är enormt, speciellt i mer glesbebyggda kommuner.

Inkludera också klimatanpassning i det befintliga klimatpolitiska ramverket samt i klimatlagen. Att förebygga nya utsläpp är alltid bättre och högsta prioritet. Men vi kan inte låta det skymma behovet av att anpassa samhället. Om vi kan få in de sakerna får Klimatpolitiska rådet större ansvar, och då kan vi löpande utvärdera arbetet på ett helt annat sätt än i dag.

Var så god, regeringen och statsrådet! Det är bara att kopiera och klistra in.

Anf. 55 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Den här regeringen står upp för äganderätten. Vi ser till att det svenska skogs- och lantbruket ligger i framkant i klimatomställningen. Och vi bidrar till att det produceras rena produkter som kan ersätta fossila produkter.

Under det svenska ordförandeskapet och på mina många ministermöten inom EU hittills har jag stolt lyft fram det svenska skogs- och lantbruket och försvarat deras intressen mot såväl överreglering som överimplementering.

Men det är ett faktum att markanvändning och skogsbruk även här i Sverige genererar stora utsläpp. Vågar Centerpartiet lämna sina intresseorganisationers talepunkter och kanske redogöra för politiska åtgärder som ni vill ha för att minska utsläppen från skogs- och lantbrukssektorn?

Anf. 56 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Återigen konstaterar jag att det inte är klimatanpassning ministern talar om. Hon talar om utsläppsminskningar. Det pratar jag jättegärna om. Men det är inte det som den här debatten handlar om. Om ministern hade lyssnat på Centerpartiet hade hon vetat att vi kan prata om allt möjligt, från åtgärder mot matsvinn till minskad import av kött och mycket annat. Men det hör inte till den här debatten. Det verkar som att det är ett pågående tema för ministern och regeringen att vilja prata om något helt annat än just klimatanpassning.

Min fråga till ministern är om regeringen är beredd att se över de regler som hämmar lantbrukets klimatanpassning när det kommer till exempelvis bevattningsregler i stentäta områden.

Anf. 57 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Ju mer vi släpper ut, desto mer behöver ju klimatanpassas. Det är alltså inte konstigt att jag ställer frågor, som Centerpartiet har väldigt svårt att svara på, om hur den sektor som Centerpartiet ofta vill hitta

särlösningar för ska minska utsläppen. På vilket sätt ska minskad import minska utsläppen från svensk jordbrukssektor? Det förstår jag inte riktigt.

Men om ni vill prata om anpassning kan vi självklart göra det, Rickard Nordin. Du väljer själv att fokusera på va-systemen, som du mycket väl vet inte är det statliga fokuset. Från statens sida handlar det om hur vi på bästa sätt kan samordna, strukturera, ansvarsfördela och se till att arbetet utförs på bästa sätt på lokal nivå.

Här hör jag i stället en antydning till att vilja försöka ta tillbaka arbetet mer åt statens sida. Vill Centerpartiet plötsligt inte decentralisera utan ändra ordningen så att staten har ansvar för va-system över hela landet? Jag förstår inte riktigt vad som gäller för Centerpartiet.

Det här replikskiftet handlar om vad ni vill göra. Så vad vill du göra när det gäller klimatanpassningen?

Anf. 58 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tror att ministern får läsa på om kammarens regler lite bättre.

Till att börja med är det när det gäller de statliga reglerna för va-systemet finansieringen som jag har talat om flera gånger. Det är statliga regler som sätter gränser för hur mycket kommunerna kan ta ut i exempelvis va-avgift och förebygga, exempelvis när det gäller underhållet. Det handlar om statliga regler. Det är det jag har talat om.

Jag kan prata mycket om minskade utsläpp på olika håll. Vi har gott om sådana förslag. När det kommer till exempelvis matsvinn kan man sänka temperaturen i kylan. När det kommer till livsmedelsförsörjning i övrigt har vi ett gäng förslag. Om man minskar importen av klimatskadligt kött och ersätter det med vegetariskt och svenskt minskar de globala utsläppen. Det är en ganska stor sak som skulle göra tämligen stor skillnad.

Jag förstår inte riktigt vad ministern håller på med här. Om det är någonting Centerpartiet gör är det att minska utsläppen. Där har regeringen fortfarande en hel del kvar att göra. Man ökar faktiskt utsläppen, inte minst nu när man vill öka förbrukningen av fossil diesel med 4 miljoner liter varje dag.

Anf. 59 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! I mitt första anförande hade jag en mer global syn på frågan. I mitt andra anförande tänker jag zooma in mer på Sverige.

Vilka nationella utmaningar har vi att hantera i fråga om klimatanpassningar? Jag ser flera delar, fru talman. Men de kanske tydligaste signalerna utifrån om vad som är den största utmaningen och som kommer mig till del är, trots vad vi hörde om den antagna strategin, att man upplever att det är otydlig styrning, otydliga ansvarsområden och därmed vissa utmaningar med finansiering. Nu kommer en uppdaterad strategi. Vi får hoppas att vi i den kan möta de utmaningarna.

Sverige är ett avlångt land. Våra kommuner har olika förutsättningar beroende på var de är belägna och beroende på topografi och geografi. Även om vissa lösningar är gemensamma kan man av olika skäl stå relativt ensam i andra delar. Nu måste vi hitta bättre former för samarbete mellan dem som har liknande utmaningar. SMHI driver vårt nationella kunskapscentrum för klimatanpassning. Det är en viktig nod för samlad kunskap

om klimatanpassning. Men trots det kommer det önskemål om mer samarbete och erfarenhetsutbyte.

Fru talman! Det leder mig in på den tredje utmaningen: det nationella ansvaret gentemot det regionala och lokala. Som vi har hört flera gånger togs det ett beslut 2018 om att ge kommunerna ökat inflytande. Det är i sig rätt, då de har planmonopolet och samtidigt den lokala kunskapen. Men, som vi ofta ser även i andra delar, hamnar man då i clinch. Staten vill gärna peka med hela handen för att få den önskade riktningen på politiken samtidigt som staten inte har den lokala kunskapen.

Vi måste ha större tilltro till våra kommunpolitiker och deras kunskaper om det lokala. När människor på lokal nivå får möjlighet att påverka sin egen tillvaro stärks samhällsbygget, oavsett om det är på global nivå eller i Sverige. Arbetet med att minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett klimat i förändring är beroende av varandra och måste samordnas.

Anf. 60 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Kjell-Arne Ottosson med anledning av att det är Kristdemokraterna som ansvarar för både infrastruktur och bostadsfrågor i regeringen. Den har att göra med våra försäkrings-skydd. Vi har sett exempel i andra länder, inte minst i USA och delstaten Louisiana, på att extremväder har slagit så hårt att försäkringskostnaderna har stigit så mycket för vanliga familjer att de inte har råd att betala dem eller ens bo kvar. Stora försäkringsbolag i USA har slutat försäkra i katastrofdrabbade områden.

Här i Sverige har stormen Hans tvingat tusentals i Mellansverige att söka ersättning. Även här varnar nu försäkringsbolagen för att de som bor i områden som konsekvent utsätts för mycket skador kanske blir av med möjligheten att skydda sig genom att teckna en försäkring och för att försäkringarna kommer att tvingas bli mycket dyrare. Då blir det helt enkelt en fråga om man har råd att skydda sig själv.

Nu vill jag fråga Kristdemokraterna vad de har att säga till dem som riskerar att bli utan både bostad och försäkring och att stå tomhänta i krisens spår.

Anf. 61 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Per Bolund för frågan. Det gläder mig att han har så pass höga tankar om mig att han tror att jag kan allt om regeringens politik. Just bostadspolitik, infrastruktur och försäkringar ligger inte i första hand inom miljö- och jordbruksutskottets område. Jag ska erkänna att det är många saker här i världen som jag inte kan. Detta är några av dem. Men jag kan absolut ställa frågan vidare till ansvarig minister, som jag känner mycket väl, för återkoppling.

Dock har vi redan även ett annat problem, oavsett klimatförändringar. Vissa försäkringsbolag vill inte försäkra på landsbygden i dag. Men det har med värdet på fastigheten att göra. När ett hus är färdigbyggt är det alltså inte värt så mycket som man har betalat för att bygga det. Det tog vi upp flera gånger med Per Bolunds tidigare kollega, Peter Eriksson, för att försöka hitta en lösning, vilket vi inte gjorde. Men jag hoppas att vi kan finna lösningar i det här fallet liksom i fallen Per Bolund nämner. Det måste vi göra, oavsett vad det handlar om.

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

Anf. 62 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Kjell-Arne Ottosson och Kristdemokraterna tar den här frågan på allvar, för det är egentligen ganska självklart att försäkringar handlar om att försäkra sig mot det oväntade – och i takt med att hundraårsregn blir tioårsregn, och i värsta fall i framtiden årsregn, kommer den typen av väderhändelser inte att vara oväntade längre. Då kommer man inte att kunna försäkra sig mot dem. Det är därför det är så viktigt att förebygga att det här händer och att göra vad man kan för att minska klimatkrisen – vilket ju tyvärr inte går så bra just nu med den här regeringen – men också att skydda och rusta Sverige och minska sårbarheten.

Jag vill ställa en fråga till Kristdemokraterna och Kjell-Arne Ottosson. Ni brukar försöka presentera er som ett parti i regeringen som värnar välfärden, men när man drar ned på pengarna för klimatanpassning till kommunerna tvingas kommunerna välja mellan att klimatanpassa och att lägga pengarna på skola, vård och omsorg. Varför hjälper inte regeringen kommunerna att både skydda sig mot sårbarhet och satsa på välfärden? Nu drar man ju faktiskt ned i båda ändarna.

Anf. 63 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Vad gäller försäkringsfrågan är vi helt eniga. Där ser jag inte någon skiljelinje, och det tror jag inte heller finns i den här kammaren över huvud taget. Självfallet är det så att om man har en fastighet måste man kunna försäkra fastigheten.

Som jag nämnde i mitt inlägg finns det tyvärr redan i andra delar problem med detta för att fastigheter ligger ute på landsbygden. Det är alltså inte bara kring klimatanpassningar som vi har utmaningar i detta utan i flera delar. Det hoppas jag att vi kan finna lösningar på.

Vad gäller den andra frågan som Per Bolund tog upp är det faktiskt så att vi nu ger ett riktat statsbidrag till kommuner och regioner för att de inte ska stå ensamma inför en stor ekonomisk utmaning. Det är ju faktiskt så att det finns flera utmaningar. Det är inte bara en jättestor klimatutmaning utan också jättemånga andra utmaningar som vi som samhälle står inför.

Vi som regering måste klara att hantera alla dessa utmaningar samlat, men vi har inte ett träd där det växer pengar utan måste hantera dem med de pengar vi har och laga efter bästa läge.

Anf. 64 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar för en debatt som om inte annat var väldigt klargörande. Det är ju tyvärr så att vi inte har en regering som svarar upp mot de hot som många människor nu känner – både genom nyheterna och i sin vardag – varken genom att minska klimathotet eller ta hand om dess konsekvenser.

För två veckor sedan var jag i Västerås och Sala. Då träffade jag Michel, en restaurangägare som sett sitt livsverk förstöras i översvämningarna. Regnmängder som vanligtvis faller över en månad faller nu på bara några enstaka timmar. Michel har en enorm strid framför sig för att försöka rädda sitt livsverk, sina förstörda restauranger. Det handlar om mängder av förlorade intäkter och kunder, och det i en bransch som knappt hunnit återhämta sig från pandemin.

Michel är tyvärr inte ensam om att drabbas. Priset för klimatkrisen betalas av medborgare runt om i vårt land – av villaägarna som får sina källa-

re översvämmade, av företagarna som tvingas bomma igen sina verksamheter och av lantbrukarna som får se sina åkermarker bli till sjöar och sina intäkter gå förlorade.

Där stormarna har sin framfart följer en enorm förödelse, och när regnet lagt sig och tv-reportrarna åkt hem står de drabbade ensamma kvar om vi inte hjälper till att stötta dem. Flera av dem som sitter här på läktaren i dag kommer från kommuner som har drabbats.

Det är klart att det inte är gratis att klimatanpassa Sverige. Men kostnaderna för att låta bli är ju mycket, mycket större! Om man inte har insett det förrän nu har man inte möjlighet att ta ansvar för vårt land. Planeten är varmare än vad den har varit på 120 000 år. Människor drabbas här och nu av skadorna, och vi har en regering som fortsätter att blunda för allvaret.

De andra partierna är tyvärr oftast tysta eller tar upp klimatkrisen i en bisats, som mest. Det visar väl om inte annat på varför Miljöpartiet är så otroligt viktigt i svensk politik. Utan Miljöpartiet hade vi inte haft den här debatten och kunnat diskutera klimatkrisens effekter.

Jag saknar fortfarande svar från regeringen. När kommer man att ta klimatkrisen på det allvar den förtjänar? Kommer man att stötta privatpersoner, företag, kommuner och regioner i den här krisen, eller kommer man att fortsätta kasta dem under bussen?

Anf. 65 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Miljöpartiet påstår att regeringen skär ned på anslagen till klimatanpassning när de i själva verket ligger på precis samma nivå som i budgeten den förra regeringen lade för 2023.

Jag har talat med otaliga tjänstemän på alla möjliga departement för att försöka lista ut vad det är Miljöpartiet menar när man säger att den här regeringen har skurit ned med 140 miljoner. Vilka miljoner är det man talar om? Jag hittar inte dessa miljoner. Jag har tidigare frågat både de tidningar där detta publicerats och Miljöpartiet själva varifrån siffran kommer.

Det är ju faktiskt så att även i år investerar vi 500 miljoner genom MSB i jordskredssäkring. Vad är det Miljöpartiet menar när man säger att den här regeringen skurit ned på arbetet för klimatanpassning?

Anf. 66 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är inte svårare än att vi gjorde som vi brukar när vi debatterar budgetfrågor, det vill säga gick till regeringens budget och läste vilka anslag man skär ned på och vilka man satsar på. Där är det väldigt tydligt att det finns tre olika neddragningar av anslag till klimatanpassning på 100, 20 och 20 miljoner kronor, som tillsammans ger 140 miljoner kronor. Det gällde just frågan om skredsäkring, och det är särskilt allvarligt.

Vi vet ju att klimatkrisen drabbar människor i form av översvämmade källare och järnvägar och vägar som rivs ned. Det innebär såklart kostnader. Men när det gäller skredsäkring har vi både i Sverige – som miljöministern själv sa i sitt anförande – och i vårt grannland Norge sett exempel på hur skred är någonting som direkt hotar människors liv. Därför är det extra allvarligt att göra nedskärningar på just det området.

Det duger inte heller att säga att pengarna inte har använts, utan det man då borde göra från regeringens sida är att se till att pengarna faktiskt

kan göra nytta och att kommunerna kan använda dem och göra de investeringar som krävs för att skydda människors liv och egendom.

Anf. 67 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Det stämmer helt enkelt inte. Den summa som finns inom vårt område för klimatanpassning är 255 miljoner för 2023. År 2022 var samma anslag 174 miljoner. Det är en ansevärd summa. Vi satsar starkt på klimatanpassning. Sedan finns det andra budgeteringar, exempelvis utgiftsområde 20 om försvar och kris. Jag gissar att det är det man menar om man refererar till jordskred. Där satsar regeringen 500 miljoner likt man gjorde året innan, 2022.

Jag förstår alltså inte vad man refererar till när man påstår att vi har minskat på anslagen. Den här regeringen satsar hårt på anpassning.

När Per Bolund så stolt proklamerade att man ökade anslagen med väldigt stora summor kom det jättemånga ansökningar. Det blev svårt att hantera, och därför fördelades medel mellan olika myndigheter för att man skulle lyckas hantera alla de ansökningar som kom in.

Vad är det man menar när man påstår att regeringen minskat anslagen till klimatanpassning? Jag påpekar ju här att i vår budget står det 500 miljoner, precis som det gjorde för 2022.

Anf. 68 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! När vi läser budgeten ser vi att det sker nedskärningar på områden som vi tycker är otroligt väsentliga för att klara klimatanpassningen av Sverige. Jag tycker att miljöministern försöker förvirra debatten om hon hävdar att man kan göra neddragningar utan att det får någon effekt över huvud taget. Så brukar regeringen inte tänka på några andra områden. Man låtsas inte som att pengar som satsas på försvaret eller transportområdet inte ger någon effekt.

Det är självklart så att man behöver satsa för att kunna få saker att hända i samhället. Det är ett misstag att säga att om pengarna inte går åt drar man in dem. Då borde man i stället se till att pengarna faktiskt kan göra nytta här och nu. Det är det jag saknar från regeringens sida. Miljöpartiet tycker att 500 miljoner inte är nog, trots att vi är stolta över att vi 20-dubblade anslagen under vår tid i regering. Det borde göras mycket mer.

I vår budget lägger vi 3 miljarder per år, och då börjar vi närma oss den nivå som skulle behövas för att verkligen kunna hjälpa privatpersoner som får sina källare översvämmade, företag som får sina verksamheter sönderslagna och kommuner som nu kämpar för att klara arbetet med att säkra sina medborgare.

(Applåder)

Anf. 69 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag vill endast kort tacka alla som tagit sig tid att diskutera de viktiga frågorna om klimatanpassning och beredskap här i dag. Jag vill särskilt tacka Miljöpartiet som tog initiativet till debatten. Jag vill också konstatera att det finns väldigt mycket av arbetet för klimatanpassning som vi är överens om.

Det som det råder oenighet om mellan partierna rör främst hur mycket medel som ska allokeras i detta arbete. Vi ser att de pengar som finns inte

används fullt ut. Låt oss prata om de konkreta lösningar som behövs för att medlen ska användas i större utsträckning!

Jag vill också kort citera IPCC:s nya ordförande Jim Skea: ”Vi talar om ödesdigra hot som en konsekvens av klimatförändringarna. Men vi får inte låta oss paralyseras. För vi har verktygen som vi behöver för att adressera den här frågan. Det gäller både hur vi ska anpassa samhället till de klimatförändringar som oundvikligen kommer att ske, och hur vi kan minska framtida utsläpp. Vi har förmågan. Vi känner till tekniken.”
(Applåder)

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 21 september kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2022/23:35 för torsdagen den 7 september från justitieutskottet,
prot. 2023/24:1 för torsdagen den 14 september från utrikesutskottet och
prot. 2023/24:1 för torsdagen den 14 september från utbildningsutskottet.

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2023) 192 och COM(2023) 193 till socialutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 november*.

§ 5 Svar på interpellation 2022/23:410 om Arbetsförmedlingens felaktiga utbetalningar till fristående leverantörer

Prot. 2023/24:6
19 september

*Särskild debatt om
klimatanpassning*

*Svar på
interpellationer*

Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att hantera bristerna som Arbetsförmedlingens internrevision upptäckt. Serkan Köse har även frågat hur jag avser att hantera revisorernas kritik av Arbetsförmedlingens svar om förbättrade kontrollsystem för att hantera skillnaden mellan anvisad sysselsättningstid och faktiskt rapporterad tid, vilket enligt revisorernas tolkning potentiellt kan resultera i felaktiga utbetalningar på över 400 miljoner kronor.

Arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott riktade mot det offentliga är högt prioriterat av regeringen. Utbetalningar från välfärdssystemen ska vara korrekta.

Arbetsförmedlingen ansvarar för att motverka bidragsbrott och minimera risken för felaktiga utbetalningar inom myndighetens ansvarsområde. Myndigheten ansvarar också för anskaffning av arbetsmarknadspolitiska insatser inklusive matchningstjänsten Rusta och matcha. Detta innebär naturligtvis också att det finns väl fungerande kontroll och uppföljning av leverantörerna och utförandet av tjänsten.

Regeringen har samtidigt varit tydlig i sin styrning av myndigheten. I Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2023 har regeringen satt ett mål om att andelen felaktiga utbetalningar från de ersättningar som myndigheten hanterar ska minska. Arbetsförmedlingen ska också redovisa målluppfyllelse, genomförda åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar och en bedömning av åtgärdernas effekter liksom omfattningen av de felaktiga utbetalningarna.

Av ett pågående uppdrag till myndigheten framgår att Arbetsförmedlingen löpande ska kontrollera och följa upp leverantörer och tjänster för att identifiera och motverka oseriösa och kriminella aktörer, fusk och felaktiga utbetalningar. Myndigheten ska särskilt utveckla det proaktiva kontrollarbetet, bland annat genom stickprovskontroller och leverantörsgranskningar, samt utforma krav som minskar risken för att oseriösa aktörer blir leverantörer över huvud taget.

Den 1 december 2022 trädde också ett antal regeländringar i kraft som förbättrar Arbetsförmedlingens förutsättningar att bedriva en mer effektiv kontroll av leverantörer och tjänster. Det handlar bland annat om en författningsreglerad uppgiftsskyldighet för leverantörer gentemot Arbetsförmedlingen och om att myndigheten ska ges tillgång till vissa uppgifter från Skatteverket.

Vad gäller frågan om skillnaden mellan anvisad sysselsättningstid och faktiskt rapporterad tid kan jag konstatera att deltagarna i tjänsten Rusta och matcha ska ha en planering som omfattar hela deras arbetsutbud.

Regeringen tar uppgifter om brister i Arbetsförmedlingens riskhantering och kontrollarbete på allvar, och jag utgår från att myndigheten kommer att vidta de åtgärder som krävs för att komma till rätta med identifierade problem. Regeringen följer utvecklingen noga och kommer vid behov att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 71 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, även om det lämnar mycket att önska. Det är djupt oroande att Arbetsförmedlingen, en central myndighet i vår välfärdsstat, inte bara står inför en kris utan även riskerar en fullskalig systemkollaps. En internrevision har indikerat att felaktiga utbetalningar kan överstiga 100 miljoner kronor per år. Ännu mer skrämmande är att den verkliga siffran kan vara så hög som över 400 miljoner kronor när man också tar hänsyn till skillnaden mellan anvisad och faktisk sysselsättningstid.

Denna situation, fru talman, underminerar inte bara förtroendet för Arbetsförmedlingen utan också dess legitimitet. Varje felaktigt utbetald krona är en stöld från vår gemensamma välfärd och från de resurser som

borde användas för förbättringar och för att förbereda arbetslösa för arbetsmarknaden.

I sitt svar framhåller statsrådet att arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott har hög prioritet. Det leder mig osökt till frågan: Hur kunde dessa allvarliga brister tillåtas uppstå från första början? Statsrådet hänvisar till Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2023 som grund för de nuvarande insatserna. Med detta som utgångspunkt måste vi ifrågasätta om regeringen inte har misslyckats i sitt övergripande tillsynsansvar, särskilt i ljuset av att externa leverantörers roll vuxit betydligt sedan Arbetsförmedlingen reformerades.

Borde det inte vara regeringens skyldighet att se till att Arbetsförmedlingen är försedd med tillräckliga resurser och de nödvändiga verktygen för att kunna utöva effektivare kontroll? Denna frågeställning blir ännu mer relevant när statsrådets svar lämnar mycket att önska. Vi får ingen konkret förklaring angående den märkbara skillnaden mellan anvisad och faktiskt rapporterad sysselsättningstid. I stället konfronteras vi med felaktiga utbetalningar som uppgår till över 400 miljoner kronor utan någon detaljerad information om orsaken. Det enda vi får som svar är en vag anvisning om att deltagarna i programmet Rusta och matcha behöver ha en övergripande arbetsplan.

Vad som är än mer oroande, fru talman, är att dessa brister inte har uppstått i ett vakuum. De är en direkt följd av långvariga och målmedvetna budgetnedskärningar samt politiska angrepp från högern. Genom att man aktivt minskat myndighetens budget har dess kapacitet att utföra kärnuppgifter försvagats, liksom dess roll som expertmyndighet inom arbetsmarknadspolitiken.

Mot bakgrund av dagens debatt om felaktiga utbetalningar på 400 miljoner kronor vill jag fråga statsrådet: Vilka konkreta åtgärder avser statsrådet att vidta för att adressera denna kris inom Arbetsförmedlingen?

Fru talman! Det handlar inte bara om att stoppa felaktiga utbetalningar. Det handlar också om att stärka myndighetens förutsättningar att bedriva verksamhet, inte minst med tanke på de långvariga budgetnedskärningarna och de politiska angrepp som framför allt har kommit från Johan Pehrson och de samverkande högerpartierna i regeringsunderlaget, inklusive Sverigedemokraterna, under de senaste åren.

Anf. 72 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! För en vecka sedan samlades vi här i riksdagen för det högtidliga öppnandet. Ett nytt år har påbörjats här i riksdagen, men ändå verkar det som att det är samma år som tidigare. Regeringen fortsätter sin nedmontering av den aktiva arbetsmarknadspolitiken och minskar anslagen till Arbetsförmedlingen. Det är helt enkelt ett nytt år men samma nedskärningar. Jag vill därför tacka ledamoten Serkan Köse för möjligheten att börja riksdagsåret med att debattera den här frågan om Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsministern ser inte ut att ha använt sommaren till att fundera över hur vi ska möta arbetslösheten. Nu när vi samlas är det som sagt samma saker som kommer som förra året: en nästan helt tom propositionslista från Arbetsmarknadsdepartementet, mindre pengar till den aktiva arbetsmarknadspolitiken och mindre pengar till Arbetsförmedlingen.

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Ändå tror arbetsmarknadsministern att det ska göra att fler kommer i arbete.

Samtidigt hör vi gång på gång hur Arbetsförmedlingen ska få fler uppgifter. Före sommaren meddelade arbetsmarknadsministern att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan skulle få ökade administrativa uppgifter till följd av införandet av etableringsjobben. Nu hör vi återigen att kontrollerna behöver öka för att komma åt fusket, men utan mer resurser.

En sak som jag inte tror att arbetsmarknadsministern har nämnt någon gång men som behöver öka är stödet till de arbetslösa, stödet till att fler kommer i arbete, för det är tydligen inte så viktigt för regeringen.

Nu handlar inte debatten om bristen på jobbpolitik från regeringen utan om hur regeringen hanterar dessa felaktiga utbetalningar, som min kollega Serkan Köse nämnde. Det är inte några struntsummor som försvinner.

Det är uppemot 400 miljoner kronor i felaktiga utbetalningar. Det kan verka lite när vi i vanliga fall talar om miljarder. Men i det här sammanhanget handlar det om 24 procent av den totala summa som betalas ut. Det är 24 procent som betalas ut felaktigt. Det är pengar som skulle behövas till att få fler i arbete. I stället går de till fuskande företag.

Det är inte de enda saker som det blir felaktiga utbetalningar inom. Det sker även fusk inom andra områden, till exempel med lönebidragen. Där har man ännu mer systematiskt fuskat med att en anställd har ett behov som kanske egentligen inte finns eller att en anställd kanske inte ens utför arbetsuppgifterna.

Här kan vi komma in på arbetslivskriminaliteten. Det är ytterligare en stor del som dränerar staten på enorma resurser. Det är någonting som vi verkligen behöver agera mot. Även här behöver regeringen visa att man tar den på allvar och agerar mot den. Det får vi ta i en annan debatt.

Problemen och funderingarna blir desamma. Hur ska regeringen lyckas i sitt tillsynsansvar för att säkerställa att de felaktiga utbetalningarna stoppas, så att de pengar vi avsätter ska gå till de arbetssökande för att göra mer nytta?

Anf. 73 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack till min kollega, som har ställt en viktig interpellation!

Arbetsförmedlingen gör felaktiga utbetalningar till fristående leverantörer och aktörer, och oseriösa aktörer och arbetsgivare fuskar med subventionerade anställningar. Det är något som vi vet sedan tidigare och som jag och statsrådet har debatterat vid ett annat tillfälle. Det är två mycket allvarliga brister.

Det i kombination får som resultat att det går skattepengar åt helt fel håll. De används på fel sätt och kommer inte till nytta där de ska göra nytta. Jag vet att statsrådet vid flera tillfällen har sagt, och jag håller med varenda gång, att vi ska hushålla varsamt med skattemedel. De ska användas till det som de ska användas till. Är detta, fru talman, verkligen att hushålla med skattemedlen på absolut bästa sätt?

Jag har en rad frågor till statsrådet. Jag hoppas att han i varje fall kan svara på någon fråga eller ett par av dem. Det gäller bland annat Arbetsförmedlingens kontrollerande verksamhet. Har den verkligen rätt dimension och kapacitet att sköta uppdraget? Vi ser att granskning efter granskning visar på den direkta motsatsen.

Har statsrådet ställt en direkt fråga till Arbetsförmedlingens generaldirektör om de har förutsättningar och resurser för att göra det som krävs mot fusk, felaktiga utbetalningar och oseriöst användande av subventionerade anställningar?

Jag funderar på om statsrådet har fått några delrapporteringar av det uppdrag i regleringsbrevet som han hänvisar till. Det är snart dags att skriva nya regleringsbrev. Det kan vara bra att veta hur det går på vägen. Jag känner inte någon större trygghet i att det går i rätt riktning.

I svaret på interpellationen säger statsrådet att han utgår från att myndigheten kommer att vidta de åtgärder som krävs. Jag skulle vilja veta, fru talman, om statsrådet kan säkerställa att myndigheten har förutsättningar att komma till rätta med dessa allvarliga brister.

Varför vidtar inte statsrådet några åtgärder när problemen radas upp? Varför vill han vänta och se?

Anf. 74 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag är väldigt glad att Jim Svensk Larm, Serkan Köse och Sofia Amløh är så engagerade i att vi ska ha en effektiv och fungerande svensk arbetsmarknadspolitik. Slapphet, slöseri och fusk ska väck, och på vägen alla andra eventuellt felaktiga utbetalningar. Effektiviteten ska stå i centrum.

Den svenska arbetsförmedlingen har på senare år genomgått omfattande förändringar. Inte minst har den tidigare regeringen under åtta år levererat ett arv som gör att det finns en hel del att göra om och göra rätt.

Instruktionen för Arbetsförmedlingen är relativt ny. Där uppgraderar vi kravet på att man har en aktiv och proaktiv tillsyn. Vi har också sett till att man har resurser på internrevisionen. Det är den återkommande revisionen hos Arbetsförmedlingen själv där man upptäcker felen och varnar för att det finns risker.

Jag är den första att tillstå att när man hanterar den här typen av arbetsmarknadspolitik insats gäller det att vara varsam. Regeringen har varit tydlig med att nivån på insatserna ska ligga kvar på den nivå vi har innevarande år och inte växa hur mycket som helst tills vi är säkra på vad de har för effekt och att man ser till att samtliga aktörer verkligen levererar ett bra resultat.

Jag vill understryka för riksdagens ledamöter att detta är grundlagsreglerat på så sätt att det är myndigheten som sköter det. Vad har den fått? Den har fått ett särskilt uppdrag, och den har fått resurser. En digitalisering av myndigheten växer nästan potentiellt. Man försöker jobba med alla de förutsättningar som finns för att granska fusk och fel hos aktörerna. Vi har från april gjort om Rusta och matcha. När det successivt fasas in är kraven mycket högre. Detta kommer att ge resultat.

Jag delar uppfattningen om personer som inte bidrar med insatser för individens bästa. De ska leda under de sex månader man kan få en insats och kanske ytterligare sex månader, men sedan ska det leda till ett resultat. Det är centralt.

Fru talman! Slutligen var frågan uppe om vad vi gör med arbetsmarknadspolitiken. Vi har nu meddelat att det kommer etableringsjobb. Vi berättade i går om att vi kommer att reformera a-kassan på ett sådant sätt som

man har efterfrågat i tio år. Men hör och häpna: Det hände ingenting på de senaste tio åren, för någon annan satt vid makten!

Jag har nu hållit på i elva månader. Nu har vi en a-kassa som är modern. Det är en a-kassa där man får rätt a-kassa i rätt tid till rätt person. Det är ganska viktigt, så att denna viktiga omställningsförsäkring hjälper människor till nytt arbete snarast möjligt.

Man har talat om etableringsjobben hur länge som helst. Nu kan vi berätta att de kommer. Det är förändringar som är riktiga och viktiga inom arbetsmarknadspolitiken. Men det räcker inte. Vi ställer om från olika typer av kanske ineffektiva åtgärder till att fokusera på yrkesvuxutbildning både inom kommunen och i Yrkeshögskolan.

Det är vägen till fler jobb. Det är vägen till fler batteribygare, lokförare, undersköterskor, vvs-installatörer och allt det som Sverige behöver och vår välfärd har behov av.

Anf. 75 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Återigen talar statsrådet i fyra minuter utan att svara på frågorna. Det börjar bli klassiskt för Johan Pehrson. Det är också allvarligt att Johan Pehrson lägger hela ansvaret på myndigheten och inte själv tar ansvar för där vi är i dag.

Låt oss konstatera att Johan Pehrson för ett år sedan tog över ansvaret för Arbetsmarknadsdepartementet med stöd av Sverigedemokraterna. Ett år senare måste vi konstatera att substans har fått ge vika för stil.

Även om statsrådets insatser som pizzabagare och barista är sympatiska har det varit anmärkningsvärt tomt när det gäller reformer. Det gäller inte minst det som min kollega Jim Svensk Larm har varit inne på. Särskilt oroande är de omfattande nedskärningarna i Arbetsförmedlingens budget, som Johan Pehrson inte säger så mycket om.

Fru talman! Varje gång Johan Pehrson har talat om satsningar på Arbetsförmedlingen har det i verkligheten handlat om nedskärningar. Det gäller både arbetsmarknadsprogram och insatser samt personal och lokaler. Som grädder på moset har vi nu också en pr-konsult från ett lobbyistföretag som är invald i myndighetens styrelse. Jag vill understryka att detta skadar Arbetsförmedlingens redan utsatta förtroende.

Med andra ord har arbetsmarknadspolitiken inte enbart försumrats under det senaste året; den har i själva verket varit helt frånvarande i SD-regeringens slottsavtal. Trots Johan Pehrsons storslagna löften om att omvandla Arbetsförmedlingen till en myndighet i toppklass har hans politik i stället resulterat i en labyrint av komplikationer och misslyckanden.

Fru talman! Sverige har nu en arbetslöshet på 6,7 procent – en av de högsta i Europa. Men i stället för att möta denna utmaning skär SD-regeringen ned Arbetsförmedlingens budget med 2,1 miljarder kronor. De som mest behöver stöd för att arbeta kommer att drabbas hårdast. Då är min fråga: Är detta verkligen rätt väg att gå, Johan Pehrson, med tanke på den rådande lågkonjunkturen och den alltmer komplexa arbetsmarknaden?

Fru talman! Som en sidnot till dessa nedskärningar har Johan Pehrson också aviserat en budgetökning på 200 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen för att hantera ökad arbetslöshet. Men detta måste ses i ljuset av att Arbetsförmedlingen själv säger att man behöver 770 miljoner kronor. Då måste jag ställa frågan till statsrådet: Hur kan detta kallas en satsning?

Konsekvenserna av SD-regeringens politik blir allt tydligare. Arbetsförmedlingen står i dag inför en osäker framtid med färre anställda, då man inte planerar att tillsätta lediga tjänster, och visstidsanställningar riskerar att inte förnyas. Denna urholkning av en av Sveriges mest centrala myndigheter kommer omedelbart att förvärra situationen för de arbetslösa.

Återigen: Regeringens retoriska löften om att bekämpa arbetslösheten framstår som tomma ord när verkligheten är att regeringens politik snarare kommer att leda till längre perioder av arbetslöshet, ökande klyftor på arbetsmarknaden och en växande social utsatthet.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet: Hur motiverar statsrådet en nedskärning med 2,1 miljarder kronor, särskilt med tanke på Konjunkturinstitutets prognos om minskad sysselsättning och en förväntad ökning av arbetslösheten till 8,4 procent nästa år?

Anf. 76 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Gör om det som den tidigare regeringen har gjort, sa Johan Pehrson i sitt inlägg. För ungefär en vecka sedan var det partiledardebatt här. Statsrådet hade lite svårt att minnas vilka saker han själv hade drivit, men när reformeringen av Arbetsförmedlingen gjordes vill jag inte minnas att jag såg så jättemånga löpsedlar om Johan Pehrsons ilska över den reformering som skedde och som han nu säger att han behöver ta ansvar för. Men jag var inte med i förhandlingarna. Liberalerna drev kanske något där om att vi inte skulle reformera Arbetsförmedlingen. Jag vet inte, men det känns som om statsrådet bara skyller ifrån sig.

Regeringen behöver inse att det nu är de som sitter i förarsätet. Det är regeringen som behöver ta ansvar för hur vi ska sköta våra myndigheter. Jag kan inte direkt känna att arbetsmarknadsministern inser sitt ansvar, utan det är samma saker som sägs om och om igen, vilket vi har påpekat tidigare. Det blir minskade resurser till Arbetsförmedlingen, och man tror att effektiviseringar är lösningen framåt. Man tror att fler fristående leverantörer skulle vara lösningen för att få fler i arbete, när det egentligen handlar om att fler aktörer ska vara med och dela på kakan och de smulor som blir. Ja, ibland är det inte bara smulor utan hela kakor, för den delen!

Med tanke på att arbetsmarknadsministern också utser lobbyister i Arbetsförmedlingens styrelse är det lätt att man börjar fundera på vad som är syftet med det hela. Vad har regeringen för tankar med detta? Är det verkligen att använda resurserna för att få så många som möjligt i arbete, eller har regeringen någon annan agenda för Arbetsförmedlingens samlade resurser, och vad är i så fall den?

Anf. 77 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag hade en rad frågor. Jag tänker att jag kanske inte behöver upprepa alla, men ett par. Hoppet lever ändå hos mig att statsrådet kanske ska kunna svara på några av dem i kommande inlägg.

Bland annat vill jag fråga hur statsrådet säkerställer att Arbetsförmedlingen har resurser, möjligheter och förutsättningar att bedriva den kontrollverksamhet som uppenbarligen behövs. Vi ser att man använder subventionerade anställningar på ett helt ovärdigt och okorrekt sätt – det går faktiskt att definiera det som rent fusk. Vi ser också att Arbetsförmedlingen gör felaktiga utbetalningar. Vi pratar om flera hundra miljoner inom respektive post. Det är pengar som borde gå till annat.

Statsrådet nämner slapphet. Ja, vi efterfrågar väl att man inte ska ha denna slapphet rörande de felaktigheter som nu systematiskt pågår. Jag skulle verkligen önska att statsrådet kunde svara på vad man har tänkt göra framöver för att detta inte ska hända igen.

Om detta är statsrådets sätt att tala om att man hushållar bra med pengarna är jag nog inte beredd att ställa upp på den definitionen längre. Att hushålla med pengarna handlar om att de ska gå till rätt saker, till det de är ämnade för, och att vi styr pengarna dit. Jag är orolig för att statsrådet visar ett aningen svalt intresse när det gäller att verkligen få rätsida på dessa brister. Eller ska jag tolka statsrådets svala agerande som en brist på förmåga att styra? Man lämnar ju över det till myndigheten själv. Jag önskar ett par konkreta svar på mina konkreta frågor.

Jag vill avsluta med att ändå hälsa statsrådet välkommen till min hemkommun, som jag såg att han ska besöka på måndag i nästa vecka. Välkommen!

Anf. 78 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag vill ge en liten guldstjärna till Sofia Amloh. Tack för detta! Jag ska träffa människor som jobbar med installationer. De är glada och tacksamma för att den här regeringen plockar bort saker som är ineffektiva och satsar på yrkesutbildning. Sverige behöver fler installatörer till småhus, låghus, radhus, höghus, vindkraftverk och kärnkraftverk. Det behövs väldigt många fler. Det ska vi prata om, och det ska bli väldigt roligt.

Och Sofia Amloh var här när vi hade debatt om andra interpellationer. Jag tror att Serkan Köse hade något annat viktigt att göra, för han kom inte. Jim Svensk Larm skulle också ha varit här, men han kom inte heller. Men jag och Sofia Amloh var här. Det är sådant man får guldstjärna för – när man som parlamentariker är engagerad och inte bara står och pratar om systemkollaps. Det är ett rätt starkt ord.

Det pratas om att överdirektörer på Skatteverket inte skulle kunna sitta i Arbetsförmedlingens styrelse. Det betyder ju att den nuvarande partiledaren för Socialdemokraterna, som tidigare var överdirektör på Skatteverket, inte skulle kunna sitta i Arbetsförmedlingens styrelse. Det kan hon visst göra, precis som den tidigare överdirektör vi nu tar in.

Efter åtta år med Socialdemokraterna har Arbetsförmedlingen fått ett arv. Det som skulle bli Europas lägsta arbetslöshet är nu den tredje högsta. Då ska ni veta att vi kämpar varje dag. Hittills har arbetslösheten inte ökat under denna mandatperiod, tvärtom. Sysselsättningen har ökat, och vi kämpar stenhårt för detta.

Vi satsar på att se till att människor kommer i arbete. Då är det först och främst relevant att satsa pengarna där de gör mest nytta. Då måste jag bara vädja till logos hos de socialdemokratiska debattörerna. Man måste bestämma sig. Det går inte att bara stå och veva och prata om att saker är svala, att det inte fungerar och att det är ett problem att man ser hur människor som kokar kaffe eller jobbar som barista har det eller att man ser hur det är som pizzabagare.

Jag är så stolt när jag reser runt i vårt fina land och träffar de samhällsbyggare som gör så mycket nytta och genererar de skattepengar som beta-

lar Serkan Köses arvode, och mitt arvode med, för den delen. Det är så man bygger landet.

Ni måste bestämma er. Är det bra med kompletterande aktörer, eller är de dåliga? Nu tar vi ju pengar i den del som var tänkt som en kraftig utbyggnad av kompletterande aktörer. Det är ju ändå väldigt mycket med 50 000 platser på månadsbasis. Men de ska kollas, varenda en. Och det har Arbetsförmedlingen resurser till. Det är deras uppdrag. De har starka digitala verktyg för att verkställa detta. De har fått en förstärkning i instruktionen och regleringsbrevet när det gäller att göra detta. Och de har en internrevision som gör att vi över huvud taget har denna debatt.

Ni måste bestämma er. Tror ni att dessa pengar gör mer nytta på Sveriges yrkesutbildningar, på yrkesvux och på yrkeshögskolan, som vi vet levererar människor till viktiga uppdrag i samhället, till både offentliga och privata arbetsgivare? De ser till att Sverige går runt och ser till att Sverige fungerar.

Det är så man bygger Sverige starkt. Det är arbetslinjen, och det är utbildningslinjen. Vi ska se till att vi får ned den svenska arbetslösheten. Den skulle bli den lägsta med Socialdemokraterna. Den blev den tredje högsta, och då måste man fundera: Var det något som Socialdemokraterna gjorde fel i åtta år, eller är det bara munnen som går? (Applåder)

Anf. 79 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Efter att ha lyssnat till statsrådets svar och argument under denna debatt känner jag mig som Sisufos, som i den grekiska mytologin var dömd att ständigt rulla en sten uppför en kulle bara för att se den rulla ned igen. Varje försök att få konkreta svar av Johan Pehrson känns lika meningslöst.

Fru talman! Johan Pehrson tar upp väldigt många delar i sitt svar, men det intressanta är att när man lyssnar på Johan Pehrson kommer inte väldigt mycket konkret fram. Johan Pehrsons politik under det senaste året har varit som en säsong av en dålig dokusåpa, full av dramatik men utan verkligt innehåll. Därför blir det lite konstigt att Johan Pehrson hänvisar till en debatt i kammaren där ledamöter inte deltog. Det handlade om att en kollega tog den interpellationsdebatten. Men annars är vi här, Johan Pehrson. Vi är engagerade när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Vi tar frågan väldigt seriöst, och vi vill att regeringen ska göra mer.

Det hänvisas till att någon från Skatteverket inte skulle sitta i styrelsen för Arbetsförmedlingen. Det har vi aldrig sagt något om. Vi pratar om ett konsultföretag, om en lobbyist som sitter i styrelsen för ett konsultföretag. Hur väl rymmer det med det uppdrag som personen i fråga tar sig an? Det var detta vi ifrågasatte. Vi tycker att det också skadar förtroendet för myndigheten.

Men i dag diskuterar vi något annat. Vi pratar om kontrollen över myndigheten och om felaktiga utbetalningar. Regeringen behöver agera. Johan Pehrson behöver ta sitt ansvar.

Johan Pehrson är världsmästare på att lägga ansvaret på någon annan. I det här fallet lägger Johan Pehrson allt ansvar på myndigheten men också på den förra socialdemokratiska regeringen. I ett år, Johan Pehrson, har du varit statsråd. Vi förväntar oss att statsrådet tar ansvar för arbetsmarknads-

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

politiken och tar ansvar för konsekvenserna av den förda arbetsmarknads-
politiken.
(Applåder)

Anf. 80 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN
PEHRSON (L):

Fru talman! Det blir lite gulligt när vi i kammaren ska ge varandra, så att säga, karaktärer av olika figurer. Glöm inte Godzilla! Det är en fantas-
tisk varelse som kämpar mot mörk materia och odjur. Om det är Serkan
Köse eller Johan Pehrson som är Godzilla överlåter jag till betraktarna att
bedöma.

Ja, men jag tar fullt ansvar för att arbetslösheten har sjunkit sedan jag
klev in och började styra om. Men man måste också förstå att det är långa
linjer. Vi har en situation på arbetsmarknaden där många är arbetslösa trots
att arbetslösheten har sjunkit. Vi försöker nu jobba med att hjälpa männi-
skor in igen, till mer av egenmakt och så att de kan bidra som samhälls-
byggare oavsett om det är som barista eller om det är som elinstallatör.
Allt är viktigt.

Då går detta via utbildningslinjen. Liberalerna har den enkla tanken att
man ska fokusera på den typ av utbildning som man vet ger bäst och mest
resultat. Det är därför vi satsar på yrkesvux och på yrkeshögskolan. Vi vet
att 20 000 platser här gör stor nytta. Detta leder till att fler människor i en
svårare konjunktur, som vi nu befinner oss i, kommer i de jobb som man
samtidigt skriker efter på arbetsmarknaden. Då får vi fler lokförare, vvs-
installatörer, elinstallatörer och undersköterskor. Allt det är helt centralt,
men det går aldrig via de socialdemokratiska extratjänster som vi har stä-
dat bort.

Det är effektivitet och ansvar. Jag älskar ändå att Socialdemokraterna
säger: ansvar för skattepengarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2022/23:419 om information om rätten till skolgång

Anf. 81 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig vilka åtgärder jag avser
att vidta i fråga om förskolors och skolors kommunikation med föräldrar
till papperslösa barn för att förhindra att barn inte går till förskolan och
skolan.

Av skollagen (2010:800) framgår att kommunerna har ansvar för att
informera vårdnadshavare och elever om utbildning i skolväsendet som
erbjuds i eller av kommunen. En förutsättning för att någon ska ha rätt till
utbildning enligt skollagen är att han eller hon är bosatt i Sverige. Den som
vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning ska i detta
avseende anses som bosatt i landet och har därmed samma rätt till utbild-
ning som skolpliktiga barn. Således har dessa barn rätt till utbildning i
Sverige enligt gällande bestämmelser. Alla barns rätt till utbildning slås

även fast i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som sedan den 1 januari 2020 dessutom är svensk lag.

Skollagens krav på att varje kommun ska informera vårdnadshavare och elever om den utbildning i skolväsendet som erbjuds i eller av kommunen är inte något som kommunerna kan bortse från. Jag förutsätter därför att kommunerna tar sitt ansvar att informera de föräldrar med barn som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning om den utbildning i skolväsendet som erbjuds i eller av kommunen.

Anf. 82 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning, och det gäller även barn som lever som papperslösa i Sverige. Barnkonventionen gäller alla barn. Därutöver har vi en svensk lagstiftning där denna rättighet slås fast.

Det har kritiserats från FN:s barnrättskommitté att Sverige inte fullt ut lever upp till rättigheten eftersom skolplikten inte omfattar också dessa barn – de har bara rätt till utbildning.

Det som vi hör nu, när vi är ute och träffar människor som möter dem som lever i papperslöshet, är att rädslan för att delta i förskolan och skolan har brett ut sig. Det handlar om en rädsla för att bli angiven.

Att leva som papperslös är en mycket svår situation, och många har även sedan tidigare levt med en rädsla för vad som kan hända på vägen till och från skolan, till exempel.

Just att bli angiven av själva skolan har ändå inte varit en fråga, och jag har därför ställt frågan till skolminister Lotta Edholm vad hon avser att göra för att se till att även de här barnen får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Det är viktigt för alla barn att gå i förskolan och skolan. Men det är särskilt viktigt för barn som lever i en utsatt situation. För de här barnen är förskolan och skolan en helt central skyddsfaktor eftersom den levnads-situation som de lever i är otroligt svår. Inte minst möter de varje dag en rädsla från sina föräldrar, hur väl man än försöker maskera den, för att bli utvisad till ett öde som uppfattas så skrämmande att man hellre lever kvar i Sverige, trots de få rättigheter som människor har när de lever som papperslösa.

Jag tycker att det vore väldigt värdefullt om skolministern kunde sätta ned foten klart och tydligt så att den här målgruppen kan känna sig trygg med att nej, det råder ingen skyldighet till angiveri även om det debatteras att regeringen vill införa en ny angiverilag som också kan komma att omfatta skolan. Det vore extra värdefullt mot bakgrund av att vi nyligen har sett hur polisen har efterfrågat någon form av etniska register eller uppgifter om elever med ett visst ursprung från en viss specifik rektor. I det fallet vägrade rektorn, vilket naturligtvis är helt korrekt att göra både ur ett moraliskt perspektiv och utifrån den etik som gäller för medarbetare i skolan men faktiskt även utifrån hur lagstiftningen och den rättspraxis som gäller i dag ser ut.

Därför vill jag ändå fråga om Lotta Edholm klart och tydligt kan meddela att regeringen avser att se till att alla barn får sin rätt till skolgång uppfyllt och därigenom motverka den rädsla för angiveri som nu har brett ut sig.

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Anf. 83 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! I Sverige har vi, liksom i alla andra stater som vilar på rättsstatens principer, ett system som reglerar vad som gäller för den som inte är medborgare men som vill bo och leva i landet. Systemet omfattar en bedömning av rätten till såväl asyl som uppehålls- och arbetstillstånd, och efter denna bedömning fattas ett beslut av berörd myndighet. När ett beslut väl har fattats får det juridiska konsekvenser, antingen positiva eller negativa, för den enskilde. Ett beslut om att asyl eller uppehållstillstånd inte beviljas innebär att personen i fråga inte har rätt att vara kvar i landet. En person som inte har rätt att stanna i landet ska lämna landet.

Miljöpartiets ledamot i utbildningsutskottet, Annika Hirvonen, undrar nu vilka åtgärder statsrådet tänker vidta för att skolor ska upplysa personer som vistas illegalt i landet om deras barns rätt till utbildning. Det är i sig en ganska absurd frågeställning. Det är i och för sig korrekt att barnkonventionen, som också är lag i Sverige, stadgar barns rätt till utbildning samt att det i rättspraxis anses omfatta även barn som vistas illegalt i landet. Men barnkonventionen försvarar absolut inte rätten att vistas illegalt i ett land och säger inte heller något om var undervisningen ska ske. Skulle skolor ägna sig åt den här sortens aktiviteter finns det stor risk att hela migrationsprocessen slås ut.

Annika Hirvonen ser alltså framför sig ett system där skolor i särskild ordning ska informera en målgrupp som inte har rätt att vara i landet om vilka rättigheter deras barn har. Skattemedel ska alltså bekosta detta, och personal ska ombesörja informationen till personer som borde ha lämnat landet. Det är helt orimligt.

Hirvonens frågeställning visar med all tydlighet hur viktigt det är att myndigheter kommunicerar med varandra och samordnar sina insatser så att det kan bli slut med det stora mörkertal som vistas illegalt i vårt land, om inte annat så för landets säkerhets skull. Staten ska inte uppmuntra till parallella system. Staten ska inte heller uppmuntra till lagtrots.

Samhällets institutioner, däribland även skolan, har drabbats negativt av den massinvandring och dess effekter som inte minst Miljöpartiet har stor skuld till. Den utbredda gängkriminalitet som nu härjar vilt på gator och torg är ett resultat av denna ansvarslösa migrationspolitik. Att i det läget uppmana skolor att informera om illegala personers så kallade rättigheter är inget annat än att slå hål på tanken om en reglerad invandring.

Anf. 84 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Apropå Hirvonens fråga om informationsplikt till föräldrar som vistas illegalt i landet vill jag ställa några frågor till statsrådet.

Den som vistas illegalt i landet har fått ett myndighetsbesked. Den som fått avslag på sin asylansökan ska lämna landet – ett solklart myndighetsbesked. Skulle en sådan informationsplikt som Hirvonen talar om inte ge dubbla och förvirrande budskap, undrar jag, och jag ställer frågan till statsrådet. Skulle det inte rent av i förlängningen undergräva hela vår asyllagstiftning?

Att en myndighet ska informera om något som direkt strider mot vad en annan myndighet redan beslutat om är i det närmaste horribelt. Vi har en utlänningslag som det är meningen att alla ska följa. Det står alla partier fritt att föreslå förändringar i denna lag; det kallas demokrati. Men att indirekt uppmana till och med myndigheter att inte följa svensk lag kan få

effekter på all övrig lagstiftning. Vilka andra lagar kan vi strunta i? Är lagarna något som vi kan tolka som riktlinjer mer än direkta lagar?

Jag undrar också lite om barnens framtid. Hur kommer den att se ut för de barn som går i svensk skola trots att familjen har fått besked om avslag på sin asylansökan eller avslag på ansökan om uppehållstillstånd, vilket är lite annorlunda? Kommer inte det här att bidra ytterligare till det skuggsamhälle som växer sig allt starkare och som vi alla politiskt kritiserar?

Barn har självklart rätt till skolgång men inte i vilket land som helst. Vi kan inte undergräva utlänningslagen för någon allmän princip. Föräldrar har det yttersta ansvaret för sina barn. Har föräldrarna fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd ska de lämna landet. Myndigheterna måste tala med en röst, annars kommer vi aldrig till rätta med det skuggsamhälle som växer sig allt starkare i vårt land.

Anf. 85 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Först och främst är det viktigt att slå fast att vänsterpartierna aldrig säger vad de egentligen menar vad gäller migrationspolitik. De gjorde det inte när de satt i regering, de gör det inte i opposition och de gör det inte i den här debatten.

Låt oss börja med att titta på vilka som träffas av den informationsplikt som debatten egentligen handlar om. Det är personer som inte är flyktingar, som inte har skyddsbehov och som inte har en egen försörjning eller uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. De är definitivt inte papperslösa som Annika Hirvonen påstår. Alla de här personerna har fått papper, och på de papperen står det att de ska lämna landet. Det är personer som helt och hållet saknar skäl att vistas här, som enkelt kan återvända hem på ett säkert och ordnat sätt och vars barn i de allra flesta fall kan fortsätta sin skolgång i hemlandet.

Det är också viktigt att understryka att informationsplikt inte är något nytt inom svensk rätt. Det finns en lång rad situationer när personal inom exempelvis skola och sjukvård har en skyldighet att anmäla missförhållanden till andra myndigheter. Exempelvis måste en läkare anmäla patienter vars hälsotillstånd gör dem olämpliga för att inneha ett körkort, och skolpersonal måste anmäla om man misstänker att barn far illa.

Förslagen är varken ovanliga eller kontroversiella i jämförbara länder i vårt närområde, och det är inte bara vi som förstår det. De protester som man ofta tar upp i dessa sammanhang och som har organiserats i närheten av Sveriges riksdag är ganska uppenbart orkestrerade av vänsterpartierna själva. Det finns ungefär 335 000 personer som jobbar inom skola, vård och omsorg bara i Stockholms län, och av dem var det ett par hundra personer som valde att protestera mot förslaget här utanför – om de nu verkligen jobbar med detta. Vi har ju ingen aning om vilka dessa personer egentligen är. Sammantaget är det rätt uppenbart att de allra flesta som utövar dessa yrken inte låter sig luras av Annika Hirvonen och kompani.

Vad är det då vänstern egentligen vill? Man målar upp en fasad i denna debatt, för omtanke om barnen är naturligtvis bara en fasad – det bästa för både dessa barn och deras föräldrar vore naturligtvis att inte bo kvar illegalt i Sverige. Det är fullständigt uppenbart. Det är naturligtvis så, fru talman, att ju fler förmåner och rättigheter som tillkommer personer som vistas här illegalt, desto fler kommer att bosätta sig här illegalt. Det är fullständigt uppenbart. Fler personer kommer att utnyttjas för lågavlönat

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

svartarbete, och fler kommer att behöva begå brott för att försörja sig. Fler barn kommer att halka efter i skolgången i sina hemländer.

Vad denna debatt egentligen handlar om är att vänsterpartierna aldrig har accepterat tanken på en reglerad invandring, det vill säga att Sverige inte är ett slags utlänningsrättslig frizon där vem som helst kan bosätta sig av vilken anledning som helst. Vänsterpartierna har aldrig accepterat detta, och de gör det inte nu. Det är vad detta handlar om. De försöker underminera den reglerade invandringen på det sätt de kan.
(Applåder)

Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren hittills.

Barnkonventionen är svensk lag, och det är en av de konventioner som Sverige – genom att ratificera den – har åtagit sig att följa. Och det ska vi såklart göra; om man inte avser att följa en konvention får man göra ett annat ställningstagande.

Detta är någonting som lyfts fram i det pågående samtalet kring den utredning som nu pågår om informationsplikt, eller som det har kommit att kallas i folkmun: angiverilagen. Jag är lite nyfiken på hur tungt det har vägt just att barnkonventionen har blivit lag i Sverige – och att vi har skollagen, som statsrådet hänvisar till i sitt svar – när regeringen har formulerat direktiven till utredningen. Frågan gäller särskilt med tanke på att man har ändrat direktiven till att inte riktigt lika tydligt tala om var, alltså i vilka verksamheter, det kan finnas ömmande skäl.

Sverigedemokraterna är inte intresserade av att följa barnkonventionen eller av att se till att den lagstiftning vi har i Sverige fungerar och att skolorna följer den. Jag förstår dock av statsrådets svar att statsrådet vill att lagstiftningen följs. Det jag undrar är hur skolministern försäkrar sig om att just dessa konventioner och skollagen följs så att föräldrar får information på ett sätt som gör familjer och barn trygga i att se till att barnen får den utbildning de har rätt till. Hur försäkrar man sig om det? Det är nämligen en ganska grannlaga uppgift. Att ha en rättighet men av rädsla inte kunna utöva den är ju lite som att inte längre ha rättigheten.

Ett sätt att försäkra sig om att dessa lagar kan följas är att ändra utredningsdirektiven – att dra tillbaka dem och börja om från början med det man nu vill åstadkomma. Detta är en utredning som har mött ett massivt motstånd som har växt från civilsamhället och fackföreningar. Civilsamhället vill höra var partierna står. Det är tydligt var Miljöpartiet står: Vi vill att barn ska ha faktisk tillgång till utbildning, och då behöver de tryggt kunna gå i skolan.

(Applåder)

Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tänkte börja med att slå fast att barn som befinner sig i Sverige har rätt till skolgång. Så är det dels ur barnkonventionens perspektiv och det faktum att barnkonventionen är svensk lag, dels på grund av det faktum att den rättigheten finns inskriven i annan lagstiftning.

Även om jag tror att de flesta partier i denna kammare faktiskt anser att människor som har fått avslag på sin asylansökan eller ansökan om uppehållstillstånd ska lämna landet är det ändå så att barnen är rättighetsägare i egen rätt. Barnen har rätt till olika saker alldeles oavsett vad deras

föräldrar utsätter dem för, och det är det som är bakgrunden till att vi har den lagstiftning som vi har. Vi kan naturligtvis allihop ha olika åsikter kring detta, men jag tycker att det är viktigt att man ser barn som individer. Under den tid de befinner sig i Sverige, oavsett om det är kort eller lång tid, kan det ju inte skada med lite utbildning, tänker jag. Det kommer dessa barn att ha nytta av även om de sedan lämnar Sverige.

Sedan kommer vi då till frågan hur sjutton man ska informera om detta. Kommunerna har det uppdraget, men det är klart att det inte är ett lätt uppdrag för dem. Ofta vet ju kommunerna inte ens vilka dessa barn är, utan de kan helt enkelt dyka upp i ett klassrum – till exempel genom att det finns olika typer av organisationer som talar om att barnet faktiskt har rätt att gå i skolan. Även om plikten att informera föräldrar finns är det alltså inte alldeles lätt att göra det.

Jag tycker att den lagstiftning vi har i Sverige är bra. Jag tycker att det är viktigt att vi ser barn som individer skilda från föräldrarnas rättigheter, och jag tycker att det är på det sättet i en mängd olika frågor. Föräldrar har inte rätt att utsätta sina barn för vad som helst, och barn har rättigheter i sig själva. Sedan är det klart att jag också tycker att det är viktigt att svensk asyl lag gäller. Har man fått ett nekande besked gällande att stanna i Sverige ska man lämna landet. Men icke desto mindre har barnen egna rättigheter som vi också måste ta hänsyn till.

Anf. 88 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Så kallade rättigheter – så uttalade sig en av ledamöterna i utbildningsutskottet om barns rätt till skolgång. Det kan inte skada med lite utbildning, säger skolministern.

Jag måste säga att jag häpnar över den nonchalans som man talar om dessa barns rätt till utbildning med. Det är en rättighet som inte bara är inskriven i svensk lag, utan den följer av barnkonventionen – som vi i Miljöpartiet har drivit igenom som svensk lag. Detta ska också ses i ljuset av att FN:s barnrättskommitté faktiskt har kritiserat Sverige för att vi inte har sett till att även papperslösa barn omfattas av skolplikten. FN:s barnrättskommitté tycker alltså att Sverige har varit för dåligt på att leva upp till barnkonventionens bestämmelser om rätt till skolgång för alla barn, även barn som lever här som papperslösa.

Jag noterar också att Lotta Edholm inte har nämnt en enda åtgärd för de föräldrar och barn som nu på grund av debatten om en angiverilag inte vågar gå till skolan av rädsla för att det ska innebära att man utvisas till ett land där man har en enorm rädsla för förföljelse, förtryck och i värsta fall till och med död. Så ska vi inte ha det i ett land där barnkonventionen är lag och där alla barn ska ha rätt till utbildning, inte bara på papperet utan i verkligheten. Detta därför att skolan är så viktig, inte bara något som inte kan skada. Skolan är helt central för varje barns utveckling, för varje barns liv.

Särskilt viktig är skolan för barn som kommer från utsatta familjer. Där kan förskolans betydelse som skyddsfaktor inte överdrivas.

Fru talman! Redan debatten om en angiverilag som ska omfatta skolan har lett till stor oro. Vi i den här kammaren – särskilt Liberalerna – talar ofta och mycket om vikten av att följa upp de barn som inte kommer tillbaka till skolan efter sommarloven, de barn som kanske i värsta fall har förts utomlands för olika typer av övergrepp i hederns namn. Nu möter jag

vuxna som oroar sig för att det bland de barn som inte kom tillbaka efter det här sommarlovet också finns barn som är för rädda för att bli angivna.

Jag tycker att det vore på sin plats om skolministern åtminstone kunde uttala klart och tydligt här att nej, det råder ingen angiverilag i Sverige i dag, att rektorn som vägrade svara på polisens förfrågan om vilka mongoliska barn som går på skolan gjorde rätt och att det är det som ska fortsätta gälla i Sverige. Lotta Edholm har varit väldigt tydlig i fråga om angiverilagen tidigare. Det vore det minsta att uttala att än så länge finns det ingen angiverilag och att barns rätt till utbildning enligt barnkonventionen är överordnad i det här landet.

Anf. 89 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Det var en logisk tankekurpa som Annika Hirvonen precis gjorde sig skyldig till. Hon säger att det är viktigt att man följer upp barn som inte kommer tillbaka efter sommaren och att regeringen pratar mycket om detta. Sedan jämför hon det med att det nu finns många som är rädda för att bli, som hon säger, angivna.

Det är ju två helt skilda grupper. Den ena gruppen har rätt att vara i landet. Man har genomgått alla de processer som man ska genomgå och fått besked att man får vara i landet. Men det är problem därför att hederskultur leder till att man förs bort ur landet. Den andra gruppen har inte rätt att vara här. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man inte ser den skillnaden och att man inte ser att det måste vara skillnad på den som går igenom processen och får besked att man har alla de skäl som krävs, vad än det nu vara må, att vara kvar i landet och den som inte har det.

Hur länge ska vi hålla på och finansiera människor som inte har rätt att vara här, som har fått avslag från berörda myndigheter? Det är inte rimligt.

Men vi förstår Miljöpartiets budskap. Jag tror att det var Camilla Hansén som sa att MP visar tydligt var man står. Ja, vi vet. Vi vet mycket väl var ni står i de här frågorna. Asylprocesser är inte viktiga. Migrationspolitik är någonting som staten har tvingat på oss, för gränserna ska vara öppna. Det ska inte vara något nej till någon, och det är det som präglar hela Miljöpartiets politik.

Vi har sett konsekvenserna av det. Nu säger vi tack och hej. Nu är det nya saker som gäller här. Vi måste få ordning på migrationen i det här landet.

(Applåder)

Anf. 90 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Vi har faktiskt andra lagar än barnkonventionen i vårt land. Det är den enda lag som MP någonsin nämner eller hänvisar till, och man gör det ideligen.

Vi har andra lagar i Sverige – utlänningslagen, till exempel. Har ni nämnt någon annan lag någon gång än just barnkonventionen? Man börjar ångra att vi faktiskt yrkade på den en gång i tiden. Utlänningslagen ska också följas. Vi kan inte ha en övergripande lag som slår ut precis alla andra lagar, även om det är MP:s dröm.

Man undrar ju i sitt stilla sinne varför inte MP föreslår fri invandring på en gång. Skapar man en massa kryphål hela tiden kan man i och för sig gå ut till väljarna och säga att ”nej, vi är inte för fri invandring”. Men i

praktiken kan man ändå bedriva något som till slut liknar fri invandring, och det är lite den svenska historien.

Jag är ingen jurist, fru talman, men jag har alltid fått höra att lex specialis går före lex generalis. Det innebär att barnkonventionen inte kan stå över speciallagar. Jag är ingen jurist, men det borde i alla fall utredas.

Kort om det här med polisen som letade efter mongoliska barn, som Hirvonen har nämnt flera gånger: Vad jag fått höra är att polisen letade efter en viss brottsling med ett visst utseende och absolut inte allmänt efter personer med ett visst utseende.

Anf. 91 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I den senaste partiledardebatten påstod Märta Stenevi, ett av Miljöpartiets så kallade språkrör, att informationsplikt är i princip samma sak som Förintelsen.

Vi pratar alltså om personer som inte är flyktingar, inte har något skyddsbehov, inte försörjer sig själva och inte har någon som helst anledning att vara i Sverige. Att det inte är samma sak som Förintelsen ska man inte behöva förklara för en vuxen människa. Men miljöpartisterna är inte vuxna människor. Mentalt är de som små barn.

Den här jämförelsen är inte bara grotesk i rent moraliskt hänseende eftersom den på ett nonchalant sätt förringar Förintelsens minne. Den är också totalt ologisk sett till den politiska verkligheten. Ett av de länder som har en motsvarande regel i dag är nämligen Tyskland. Och ett av de partier i Tyskland som står bakom denna regel är De gröna, Miljöpartiets systerparti, som jag vet att det svenska miljöpartiet har ett nära samarbete med.

En fråga som jag tycker att Annika Hirvonen bör svara på är om hon verkligen tycker att det pågår en förintelse i dag i Tyskland, som då begås av hennes egna partivänner. Jag tror, fru talman, att hon inte kan svara på det därför att hon är ett litet barn, och hon tänker inte innan hon pratar.

Anf. 92 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara påminna om hur vi tilltalar varandra i kammaren och att vi inte säger saker som kan upplevas som förolämpande.

Anf. 93 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Det var ändå ett rätt häpnadsväckande inlägg i debatten nyss. Det förtjänar verkligen en tydlig markering.

Jag föreslår att vi ägnar oss åt själva sakfrågan, och den handlar om de här barnen. De har rättigheter oavsett vad föräldrarna gör, precis som Lotta Edholm sa. Jag tror att vi står ganska nära varandra när det gäller vikten av utbildning till varje barn, var de än befinner sig och särskilt när de befinner sig här i Sverige. Det är vårt ansvar.

Men jag undrar fortfarande, skolministern – är ändå inte det lättaste sättet att försäkra sig om att dessa barn får tillgång till utbildning, som de har rätt till, att dra tillbaka det här direktivet? Det är en fråga som jag skulle vilja att du tydligt svarar på. Jag undrar med vilken grund i den självklara rätten till utbildning och information om den rätten man har tillsatt denna utredning och gett dessa direktiv.

Fru talman! Sverigedemokraterna påstår att de vet något om Miljöpartiet och om vår politik och våra bevekelsegrunder. Tro mig – vi ser att det är nya saker som gäller nu. Men vi har inga bekymmer med var vi står i de

sammanhangen. Vi står stadigt där vi alltid har stått: i solidaritet med människor. Sverigedemokraterna har ingen kunskap och inget att tillföra när det gäller Miljöpartiets ideologiska grund.

(Applåder)

Anf. 94 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tycker att denna debatt möjligtvis har gått lite över styr, i alla fall i förhållande till den ursprungliga frågan, som ju var vad jag skulle göra åt det faktum att det är svårt för många att få information om att deras barn har rätt till skolgång i Sverige även om de själva inte har rätt att vara här. Jag har nu gång på gång försökt säga att jag stöder den rättigheten och tycker att det är viktigt att se att barn har rättigheter i sig själva, oavsett hur deras föräldrar uppträder eller vad deras föräldrar fattar för beslut.

Sedan kan man naturligtvis, som Annika Hirvonen, diskutera om vi ska ha skolplikt, som vi har för barn som har uppehållstillstånd i Sverige, eller en rätt till skolgång, så som det är formulerat i dag. Egentligen tror jag inte att det spelar så vansinnigt stor roll, för dessa barn bor under jord, så att säga. De finns inte i systemen på ett sådant sätt att de kan omfattas av skolplikt, utan det handlar snarare om rätt till skolgång.

Det är också viktigt att veta att Sverige är rätt extremt när det gäller skolplikt. De flesta länder har inte detta så strängt formulerat som vi har. Man kan alltså tycka att denna typ av kritik är lite märklig ur det perspektivet.

För mig är det viktigaste ändå att säga att barn har rätt till skolgång när de bor här. Det är kommunernas sak att göra så gott de kan. Som skolminister förstår jag att det inte är alldeles lätt att alltid ge information till människor som faktiskt lever vid sidan av det vanliga samhället.

Anf. 95 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Jag kan hålla med Lotta Edholm på en punkt: Debatten spårade ur. Men när sverigedemokrater ansluter till debatter spårar de ofta iväg i en och samma riktning, nämligen mot att handla om Sveriges hela migrationspolitik.

Jag tycker att det är viktigt att vi också talar om konsekvenserna av den debatt som nu förs, både här i riksdagen och i andra offentliga sammanhang – i medier med mera. Det vi politiker säger får effekt. En effekt just nu är att föräldrar är rädda att lämna sina barn i förskola och skola till följd av den debatt och den utredning om angiverilag som regeringen har satt igång.

Föräldrarnas kunskap om sina rättigheter är central för att de ska kunna få sina rättigheter tillgodosedda. Detta är en grundläggande kunskap kring hur det fungerar med rättigheter generellt sett.

Jag tycker att det är viktigt att skolministern, som är den minister som ansvarar för att säkerställa alla barns rätt till skolgång, tar den rädsla som nu breder ut sig på stort allvar. Konsekvensen kommer annars att bli att barn går miste om sin rätt till utbildning. Och barndomen går inte i repris; detta går inte att ta igen senare i livet. Varje barn behöver få rätten till skolgång tillgodosedd. Och vi behöver adressera den rädsla som nu breder ut sig – rädslan för angiveri.

Jag tycker att kommunerna har en viktig roll. Jag tycker också att skolministern har ett centralt ansvar i denna fråga.
(Applåder)

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Anf. 96 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att slå fast att barn har rätt till skolgång, oavsett om man befinner sig här lagligt eller inte.

Vi har nu gett tilläggsdirektiv till en utredning som handlar om hur vi ska bekämpa skuggsamhället. Jag tror att detta är en viktig utredning. Vi har problem som jag tror att alla i denna kammare ser, nämligen att väldigt många människor lever utanför samhället. Detta får enorma effekter, både för deras och för andra människors liv. Vi måste göra något åt detta. Hur myndigheter ska samverka i detta är naturligtvis viktigt.

Sedan finns det naturligtvis ömmande värden att ta hänsyn till i en sådan utredning. Det är viktigt att utredaren får göra detta i lugn och ro. Det här är ju en utredning som ska pågå under en tid innan den avlämnar sina förslag till beslut. Sedan ska det skrivas en lagrådsremiss som förhoppningsvis så småningom blir en proposition. Diskussionen om hur man ser på vilka dessa ömmande fall ska vara kommer att pågå länge, tror jag.

För min del är det alldeles solklart att skolans främsta uppdrag är att ge barn skolgång, oavsett varifrån de kommer och under vilka villkor de befinner sig i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 7 Svar på interpellationerna 2022/23:423, 424, 425, 426, 427, 429 och 430 om anmälningsplikt för skolpersonal

Anf. 97 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld, Åsa Westlund, Rose-Marie Carlsson och Caroline Helmersson Olsson har frågat mig hur jag avser att agera för att skolpersonal ska kunna fullgöra sitt uppdrag att verka för barnens utveckling om de samtidigt ska vara skyldiga att ange sina elever. Mats Wiking har även frågat mig hur jag avser att agera för att landets skolkuratorer ska kunna fullgöra sitt uppdrag att verka för barnens lärande, utveckling och psykosociala hälsa om de samtidigt ska vara skyldiga att ange sina elever.

Aylin Nouri har även frågat mig om jag är enig med utbildningsutskottets ordförande i riksdagen Fredrik Malm om att anmälningsplikten bryter

mot barnkonventionen och inte kommer att gälla lärare och skolpersonal samt vilka initiativ jag i så fall är beredd att ta med anledning av det som har framförts. Vidare har Niklas Sigvardsson frågat mig hur jag avser att föra dialog med berörda fackförbund för att stilla oron som finns gällande regeringens aviserade förslag om angiveri.

Regeringen har nyligen beslutat om tilläggsdirektiv till Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet (dir. 2023:126) som ett led i arbetet med att bekämpa det så kallade skuggsamhället. Målsättningen är att förhindra att personer vistas och lever i Sverige utan att ha rätt till det och att komma till rätta med de problem som det medför. Det är en fråga om förtroendet för svensk migrationslagstiftning, rättvisa och likhet inför lagen.

Av tilläggsdirektiven framgår att kommande regleringar ska vara rätts-säkra och inte leda till orimliga effekter för enskilda samt att vissa situationer kan behöva undantas från en informationsplikt. Det kan vara fråga om situationer där informationsplikten skulle strida mot ömmande värden.

Direktiven slår vidare tydligt fast att alla förslag som läggs fram ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige åtagit sig att följa. Det gäller bland annat den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, där bland annat barns rätt till utbildning slås fast.

Skolpersonalens huvuduppgifter enligt skolförfattningarna kommer att vara oförändrade, såsom att bedriva undervisning mot utbildningens mål samt skapa en trygg miljö för alla barn. I denna fråga, likt andra frågor, har jag för avsikt att föra en dialog med fackliga representanter. Min och regeringens inställning är att skolan ska vara en trygg plats för barn, elever, lärare och övrig personal inom skolväsendet.

Anf. 98 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Det är min bestämda uppfattning att skolledare ska göra allt de kan för att ge barn bästa möjliga förutsättningar att lära sig och utvecklas. Skolledare ska däremot inte hålla på med angiveri.

Skolledare är som pedagogiska ledare de som har ansvar för att säkra undervisningens kvalitet och utveckling på respektive skola. De ska i alla lägen tillse att skolan efter bästa förmåga lever upp till de långtgående krav som vi har ställt i skollagen på individuell anpassning av utbildningen.

Skolledare är som lokala chefer direkt ansvariga för sin personal med lönesättning, fortbildning, arbetsmiljö, schema och andra viktiga villkor. Skolledare har ansvar gentemot elever, föräldrar, personal, förvaltning, bolagsledning och stat. Uppgifterna är aldrig sinande. Alltifrån beslut om särskilt stöd, planer och dokument till lönesättning och suddgummibeställning kan ligga på rektors bord.

När regeringen inte kompenserar kommuner för deras kostnadsökningar är det rektor som hamnar i kläm – i kläm mellan förväntningarna på att alla lärare, all stödpersonal, alla specialpedagoger och skolkuratorer ska vara kvar även nästa läsår och förväntningarna på att hålla budget.

När regeringen hittar på nyckfulla grejer är det skolledare som ska verkställa dem också. När Lotta Edholm hojtar att alla skärmar ska destrueras eller att lärarna ska ange sina elever är det skolledarna som ska se till att så sker.

Skolledare byter som bekant jobb rätt ofta redan nu, det vill säga vartannat eller vart tredje år i genomsnitt. Det är ett tydligt tecken på att de verkar i en oerhört tuff arbetsmiljö. Och nu kommer alltså påbudet att ytterligare en riktigt tuff arbetsuppgift ska läggas på landets skolledare, nämligen den att ange sina elever till polisen.

För några veckor sedan höll regeringspartierna en presskonferens för att berätta om utredningsdirektiven som detta handlar om. Vid den medverkade skolministerns partikamrat Fredrik Malm. Han sa då att han känner sig trygg med att skolpersonal inte kommer att omfattas av angiverilagen eftersom utredningsdirektivet pekat ut att angiverilagen ska fungera i samklang med barnkonventionen. Ludvig Aspling från Sverigedemokraterna, som medverkade vid samma presskonferens, fnysar åt denna synpunkt och konstaterar att förslaget inte påverkar rätten till utbildning då barnen ju kan gå i skolan i sitt hemland.

När nu skolministern får frågan i interpellationer här i dag svarar hon precis som sin partikamrat med hänvisning till Europakonventionen och barnkonventionen, där barns rätt till utbildning slås fast.

Frågan blir: Hur ska landets skolledare veta vad som gäller? Jag tänkte att ministern kanske kan ta tillfället i akt att förklara det i kammaren här i dag. Är det ministerns inställning som gäller – att skolpersonal ska undantas från anmälningsplikt? Eller är det Sverigedemokraternas inställning – att det ska vara straffbelagt för skolpersonal att underlåta att ange sina elever till polisen?

(Applåder)

Anf. 99 MATS WIKING (S):

Fru talman! Sverige är ett land där barn i skolan kan lita på att samhället är till för dem och att ett förtroende från en vuxen i skolan är just ett förtroende och något man kan lita på.

Fru talman! Sverige är nu på väg att bli ett annat land, där SD-regeringen står i beredskap att införa en lag om att skol- och vårdpersonal ska ange barn som är papperslösa. Som före detta kurator frågar jag mig hur en angiverilag går ihop med skolans och elevhälsans uppdrag.

Fru talman! I skollagen står det tydligt att alla elever ska ha tillgång till elevhälsa och att elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. För mig som arbetar som skolkurator innebär det att vara en trygg hand för den som lever ett liv med social oro och psykisk ohälsa. Kanske är du som skolkurator den enda person som den papperslösa lilla flickan har vågat berätta om sin situation för. Kanske är skolan den enda anledningen till att hon går upp på morgonen.

Fru talman! Sveriges samlade skolpersonal är tydlig med att förtroenderollen och yrkesetiken som skolpersonal tydligt krockar med en roll som angivare av papperslösa barn. Yrkesetiska rådet uttrycker det tydligt: Vi är förbundna att skydda eleverna mot skada och trakasserier och att ha en förtroendefull roll mot dem och deras vårdnadshavare. Vi ska inte sprida information vidare om det inte är för elevernas bästa. Detta kommer att bli svårt att kombinera med informationsplikten.

Jag vill fråga skolministern: Hur ska ett förtroende kunna uppstå mellan elev och elevhälsopersonal när elevhälsan har anmälningsplikt?

(Applåder)

Anf. 100 AYLIN NOURI (S):

Fru talman! Sverige har alltsedan demokratin infördes haft regeringar från både höger och vänster som i sin tur fört skild politik beroende på ideologisk hemvist. Det är inga konstigheter.

Det är oppositionens roll att kritisera regeringen och agitera för den egna politiken. Det är inte heller något konstigt.

Sedan Sverige fick den mest högerkonservativa regeringen i modern tid, en sverigedemokratisk regering, har dock en förändring uppstått som är större än traditionella partipolitiska skillnader. Det är en förändring som borde oroa varenda en av oss som är anhängare av liberal demokrati.

Vi har sett exempel på det i vårt närområde, med ett sakta urholkande av demokratin i form av de små stegens tyranni. Det är ofta inga stora kliv utan mindre förflyttningar i auktoritär riktning, ofta med en utpekad grupp i samhället som ursäkt för att allas vår frihet och rättsstatens principer ska inskränkas.

Låt mig ge några exempel på de små stegens tyranni i Sverige. Vi ser nu en systematisk slakt av civilsamhällets och bildningsförbundens stöd. Eller ta det faktum att regeringen vill införa ett nytt begrepp, att människor ska utvisas på basis av bristande vandel – alltså att man har ett levnadssätt som inte passar in i den moral och den etik som Sverigedemokraterna har. Eller ta det vi debatterar i dag: att alla offentliganställda, också inom vård, skola och omsorg, ska tvingas ange människor som saknar tillstånd att befinna sig i Sverige.

De rättsvårdande myndigheternas – polisens och Migrationsverkets – uppgifter urholkas. Nu ska varenda en av oss bli polis och agent och i våra yrken ange våra elever och våra patienter. Helst ska också varenda en av oss bära ett vapen, så som en av Sverigedemokraternas riksdagsledamöter har krävt.

Fru talman! Låt oss påminna oss om att Sverige nu har en SD-ledd regering på grund av att Liberalerna valde att möjliggöra det. Det sades från Liberalernas håll att deras närvaro skulle dämpa SD:s inflytande. Liberalerna skulle vara garanten för regeringens liberala samvete.

Skolministern har i dag från talarstolen sagt att alla barn, även de som saknar tillstånd att vara i Sverige, ska ha rätt till utbildning i Sverige. Men det är ju inte riktigt sant. I tilläggsdirektiven till utredningen om angiverilagen fastslås nämligen att inga yrken, inte heller lärare, på förhand ska undantas från anmälningsplikten. Och om det är något som är känt vid det här laget är det att SD dikterar regeringens politik och att SD hittills inte har behövt vika sig på en enda punkt.

Min fråga till skolminister Lotta Edholm är: Vilket är det som gäller? Är det ditt ord, eller är det Sverigedemokraternas? Kan skolministern garantera mig att lärare inte kommer att behöva ange barn i framtiden? (Applåder)

Anf. 101 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Det svenska samhället bygger i hög grad på tillit. Det är något som forskare ofta lyfter fram som en framgångsfaktor för Sverige som land. Angiveri däremot är något som vi förknippar med helt andra samhällen genom historien – totalitära samhällen som få ser som föredömen.

För några år sedan var Sverigedemokraternas krav på angiverilagar något som ledande borgerliga företrädare framhöll som bevis på vilket avgrundsdjup det var mellan dem själva och Sverigedemokraterna. De skulle aldrig kunna acceptera sådana totalitära förslag, sa de. Viljan till makt har dock förändrat Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas inställning. Att regeringen nu utreder införandet av angiverilagar är ett tydligt bevis på att den här regeringen styrs av Sverigedemokraterna.

Liberalerna ägnar sig samtidigt åt ett ganska pinsamt hyckleri. Trots att de nu har tagit första steget för att införa angiverilagar, utan förbehåll för lärare eller annan skolpersonal, försöker de framställa det som någonting helt annat. För oss utomstående är det dock väldigt tydligt: Liberalerna har satt sig i en regering helt beroende av Sverigedemokraterna, och varje gång som Liberalerna tvingas genomföra sverigedemokratisk politik försöker de intala sig själva att de egentligen inte gjort några eftergifter och att det är rimliga saker de gått med på.

Liberalerna blev aldrig en vakthund mot fascistiska förslag. I stället blev Liberalerna en dörmatta som rättfärdigar varje steg mot ett mer auktoritärt samhälle med att just det här steget inte är så farligt.

De angiverilagar som SD-regeringen nu beställt innebär att offentliganställd personal ska tvingas ange personer som vistas i Sverige utan tillstånd till Migrationsverket och polisen. Personal inom skola och sjukvård är inte längre undantagen.

Papperslösa barns rätt till skolgång infördes i svensk lag efter en proposition av liberalen Jan Björklund 2013. Skolborgarrådet i Stockholm, Lotta Edholm, sa samma år med stolthet att inga barn ska tvingas stanna hemma vid skolstarten i höst av rädsla för att bli avvisade från Sverige. Men nu ska alltså barn som brukar sin rätt att gå i svensk skola anges av lärare.

Sveriges lärare har med rätta framfört stark kritik och stark oro inför detta. Om lärare tvingas agera informatörer till myndigheter riskerar barnens utbildning att hamna i skuggan. I stället för att sätta barnens bästa i fokus, som läraarnas yrkesetiska riktlinjer föreskriver, skulle lärarna tvingas agera i ett syfte som inte har något att göra med deras huvuduppgift. En angiverilag skulle försvåra undervisningen och hämma elevernas lärande, något som läraarnas yrkesetiska råd tydligt påpekat i sin kritik mot förslaget.

Vi socialdemokrater säger nej till detta. Lärare ska kunna fokusera på arbetet med att utbilda våra barn och ungdomar i stället för att tvingas ägna sig åt angiveriverksamhet. Sveriges lärare ska få vara lärare, inte tvingas att bli gränspolis.

Fru talman! Min fråga till skolministern är: Hur avser skolministern Lotta Edholm att agera för att skolborgarrådet Lotta Edholms ord om att inga barn ska tvingas stanna hemma vid skolstarten i höst av rädsla för att bli avvisade från Sverige ska gälla även framgent?
(Applåder)

Anf. 102 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Alla barns rätt till utbildning – hur länge kommer det att gälla?

Vi vet att allting börjar i förskolan. Det är en viktig del av vårt utbildningsväsen. För de här barnen är det oerhört viktigt att finnas i förskolan.

Där finns det möjlighet för dem att känna trygghet och få trygg omsorg av fantastiska pedagoger, som nu är jätteoroliga för att behöva ange barnen till myndigheterna.

Den klump i magen som pedagogerna har är samma klump som jag har utifrån mitt arbete i sjukvården som jag har lämnat efter många år. När jag hörde talas om detta kände jag den klumpen och oron över att behöva ange patienter. Jag möter exakt samma oro hos pedagogerna i förskolan.

Vi pratar om barnkonventionen, som är svensk lag och jätteviktig. Pedagogerna arbetar med den och berättar för barnen hur viktig barnkonventionen är. Den stärker barnens egna rättigheter.

Ord har betydelse. Det brukar vi ofta prata om. Men vem som säger dem har också betydelse. Liberalernas partiledare sa: "För Liberalerna är barnkonventionen central, det är också en svensk lag. Det är en internationell konvention som vi är satta att respektera, det förutsätter jag att den kommer att göras också i det här arbetet." Och utbildningsutskottets ordförande har sagt att skolan ska undantas.

Ord har betydelse. Men vem som säger dem har också betydelse. Skolministern har inte sagt någonting om att skolan ska undantas. Man säger att man har tillsatt en utredning som ska arbeta i lugn och ro. Jag kan lova ministern att det inte lugnar pedagoger och lärare ute i våra skolverksamheter; jag pratar för förskolan nu. Det skapar ännu mer oro. De hade varit oerhört glada och tacksamma om vi hade haft en minister som kunde stå upp för barnkonventionen och barnens rätt, så att det inte bara är ord.

Jag har två frågor. Den ena handlar om att det gäller offentlig verksamhet. Men vad gäller i de privata verksamheterna? Ska de inte behöva ange barnen?

Jag undrar också vem det är som styr över detta. Är det Liberalerna eller Sverigedemokraterna?
(Applåder)

Anf. 103 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka skolministern för svaret, även om innehållet när det gäller vilken dialog som ministern avser att ha och driva i denna fråga med berörda fackförbund saknas.

Kritiken mot förslaget gällande angiveri är massiv bland skolpersonal och dess fackförbund. Precis som mina riksdagskollegor och partikamrater har tagit upp undrar lärare, städpersonal, kökspersonal, skolledare, kuratorer och skolsköterskor hur de ska känna. De undrar hur de ska slippa känna att de agerar gränspolis och att deras tillitsskapande arbete i hela skolväsendet omkullkastas. Hur ska deras fackliga företrädare kunna ha en konstruktiv dialog om alla möjliga frågor inom skolans viktiga verksamhet när allt överskuggas av om personalen ska behöva ange barn?

Kritiken från fackförbunden har varit hård ända sedan den dag Tidöavtalet slöts mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna. SD har under året också visat tydligt att det är deras politik som gäller. Det är inte Liberalernas, Moderaternas eller Kristdemokraternas. Sveriges Lärare, Sveriges Skolledare, Vision och Kommunal har varit kritiska. Trots det fullföljer regeringen sina planer på att införa angiverilagar i Sverige för offentligt anställda.

Jag skulle därför vilja återge några av de ord som Sveriges Lärares förbundsordförande Johanna Jaara Åstrand sa vid manifestationen här i

Stockholm den 10 september som många deltog i. Arrangörer var Saco, TCO, Kommunal, Elevernas riksförbund och många fler.

Hon sa: ”Min uppmaning till Ulf Kristersson och hans regering är att backa från det här förslaget. Blotta tanken på ett angiverisystem är ett lågvattenmärke. Det strider mot grundläggande principer som vi i Sverige hittills betraktat som självklara grundvärden för vår demokrati. – – – Lärares ansvar är att entydigt ta ställning för den individuella elevens rätt till utbildning oavsett om eleven fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd eller inte.

Det är inte politik, det är lärarprofessionens ansvar och lärares yrkesetik.

Ingenting av det jag sagt handlar nämligen om partipolitik.

Ingenting av det jag sagt handlar ens om migrationspolitik.

Det jag säger är att barn har rätt till utbildning enligt internationella konventioner. Och det är därför uteslutet att lärare ska ha i uppdrag att ange barn som saknar uppehållstillstånd.”

Jag hade hoppats att Johanna Jaara Åstrands ord hade fått råda, att det inte var fråga om partipolitik eller migrationspolitik utan handlade om barns rätt till utbildning.

Därför måste jag fortsätta fråga ministern hur hon tänker behålla dialogen med fackförbunden i en sådan här extremt viktig fråga. Den riskerar att överskugga alla andra viktiga frågor som skolministern och fackförbunden behöver ha en dialog om under året.

Men jag vill också att ministern svarar på många av mina partikamraters frågor om det är Liberalernas syn eller Sverigedemokraternas syn som gäller.

(Applåder)

Anf. 104 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Tack, skolministern, för svaret!

Enligt barnkonventionen och skollagen har papperslösa barn rätt till skolgång. En del kommuner tillhandahåller också förskola. Asylsökande barn har rätt att gå i förskola, skola och fritis. Det innebär att de kan börja där och som asylsökande skapa sig ett socialt sammanhang, få trygghet, kunskaper och kompisar och bygga relationer till personalen.

Personalen som barnen möter i förskolan eller på skolan kan vara den där skickliga läraren, som vi pratar om hela tiden. Men det kan också vara elevassistenten, vaktmästaren, städerskan, barnskötaren, fritidsledaren, kocken, måltidsbiträdet – alla fantastiska kommunala yrkesgrupper som finns där. De behöver lyftas upp i debatten.

Om familjen får avslag förlorar barnen i många kommuner rätten att vara i förskolan, men i skolan får de gå. Om det här blir verklighet hamnar personalen i en svår situation när allt det här har uppstått, om de nu ska anmäla de här barnen. I en sådan situation väljer oftast föräldrarna till de här barnen, i alla fall enligt min erfarenhet, att gå under jorden och bli så kallade papperslösa. Några brukar prata om skuggsamhället, som används som ett begrepp för att beskriva en mängd olika fenomen och aktiviteter utanför den formella ekonomin. Det handlar om alltifrån organiserad brottslighet till förtvivlade föräldrar som tror att deras barn får det bättre i Sverige och svensk skola.

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Naturligtvis ska orosanmälan alltid göras till socialtjänsten om man tror att något barn far illa.

Barns rätt till utbildning är en mänsklig rättighet. De här barnen omfattas inte av skolplikt. Men i Sverige har vi skolplikt just för att barn inte ska drabbas av föräldrarnas olika göranden och förutsättningar.

Fru talman! En anmälningsskyldighet skulle kunna leda till att papperslösa föräldrar inte vågar låta sina barn gå i förskolan och skolan. Om det är någonting vi vet är bra för barns utveckling och välbefinnande är det just att gå i skolan.

Skolpersonal skulle också kunna hamna i en situation där de tvingas bedöma hur de olika reglerna ska tolkas och vilka regler som har företräde. Är det barnkonventionen, skollagen eller anmälningsplikten?

Skyldigheten och den eventuella påföljden eller det eventuella straffet om man inte anmäler skulle även ha stor negativ inverkan på arbetsmiljön för alla de yrkesgrupper som nämns här i dag. Att tvingas rapportera papperslösa skulle innebära etisk stress och försvåra för dessa yrkesgrupper att göra sitt jobb.

Vi vet ju alla att välfärden i stort, och också skolan, redan i dag präglas av stor personalbrist. Det är svårt att få tag i folk till tjänsterna som behövs. Ibland är det dåliga arbetsvillkor och stressrelaterad ohälsa som är orsaken.

Har ministern någon uppfattning om lagen skulle omfatta alla yrkesgrupper, även dem jag har nämnt, eller inte? Delar ministern min uppfattning att kompetensförsörjningen ytterligare skulle försvåras om lagen införs?

(Applåder)

Anf. 105 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Sverige ska vara ett tryggt och säkert land. Det ska också vara ett rättssäkert land. Att veta vem som vistas i landet är A och O för ett tryggt samhälle. Att myndigheters beslut följs och respekteras av offentliganställda är grundläggande för en stat som vilar på demokratins principer.

Debatten kring informationsplikten har blivit, om jag ska uttrycka det ytterst milt, något obalanserad och onyanserad. Plötsligt talas det om att skolor ska vara domstolar. Det sägs till och med i vissa artiklar att de ska vara bödlar. Barnkonventionens lilla passus om rätt till utbildning används som argument för att obstruera mot andra myndigheters eventuella beslut.

Det särskilt anmärkningsvärda i den här frågan är att den underblåses av utbildningsutskottet, av socialdemokrater i allmänhet och av socialdemokratiska ledamöter i utbildningsutskottet i synnerhet. I de sju interpellationerna – som för övrigt med ett enda undantag är snarlika, för att inte säga identiska – talar företrädare för Utbildningssveriges högsta lagstiftande instans om ”angiveri”. Det är ett begrepp som vi närmast förknippar med gamla diktaturstater som Nazityskland, Sovjetunionen, Kuba – eller varför inte Socialdemokraternas tidigare drömsamhälle DDR?

Det är beklämmande att debatten läggs på en så låg nivå bara för att man vill kamma hem billiga poäng och piska upp stämningen helt i onödan. Den som tror att den strategin skulle leda till att ett lagförslag inte läggs fram tror fel. Det blir precis tvärtom.

Anmälnings- eller informationsplikt är i sig inget nytt i svensk lagstiftning. Så här skriver till exempel Skolverket i sina samlade stöd angå-

ende till exempel orosanmälningar: ”Alla som arbetar inom skola, polis, hälso- och sjukvård är skyldiga enligt lag att anmäla om det finns misstanke om att ett barn upp till 18 år far illa eller riskerar att fara illa. För barnet som drabbas kan det vara livsavgörande att dessa personer tar sin anmälningsplikt på största allvar och fullföljer den.”

Jag har aldrig hört någon socialdemokratisk politiker gå i taket över detta och inte heller Sveriges Lärare eller andra fackliga sammanslutningar. Jag har inte heller hört dem säga att detta anses stå i strid med någon barnkonvention. Ordet ”angiveri” har inte heller nämnts i detta sammanhang. Inte heller ”yrkesetik” har kommit upp som ett begrepp trots att det i dessa fall kan handla om ganska omfattande ingripanden från samhällets sida.

Är det så att Socialdemokraterna nu vill avskaffa även orosanmälan? Om inte, vad är det då som gör att Socialdemokraterna inte bryr sig om levnadsförhållandena för de barn som vistas illegalt i landet? Tror inte ledamöterna att det finns en uppenbar risk för att även dessa barn far illa? Oroar de sig inte för att de kan fastna i gängkriminalitet eller vara offer för människohandel?

När Socialdemokraternas partiledare står i medierna och klart och tydligt säger att den som inte har rätt att vistas i landet ska lämna det, är det då ett spel för gallerierna? Står inte Socialdemokraterna upp för ett tryggt och säkert och även rättssäkert Sverige? Står inte Socialdemokraterna upp för en reglerad migrationspolitik? Jag tror att många väljare vill ha svar på dessa frågor.

En informationsplikt som avser elever som vistas illegalt i landet står inte i strid med barnkonventionens stadgande om rätt till utbildning. Så länge eleven vistas i landet gäller svensk lag och även internationella konventioner, men det är inte skolans uppgift att ta över Migrationsverkets, polisens eller migrationsdomstolens roll. Myndigheter ska samordna och samarbeta. Beslut om att någon får stanna eller inte har redan fattats av rätt myndighet en gång, och det är upp till den myndigheten att avgöra frågan om verkställighet.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag väldigt bestämt understryka att det ännu inte finns en lagstiftning om informationsplikt. Det finns inte ens ett lagförslag. Frågan ska nu noga utredas och varje enskild detalj övervägas. När väl en lag kommer – och den kommer – förutsätter vi att den efterlevs av alla parter.

(Applåder)

Anf. 106 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Paniken är total bland de rödgröna partierna. Äntligen håller det på att ske saker i landet som leder till att fler illegala migranter kommer att utvisas. Det är det som får de rödgröna partierna att väsnas helt plötsligt.

I årtal har kommuner betalat ut ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Kommuner har spenderat skattemedel för att på alla möjliga sätt möjliggöra för illegala migranter att stanna kvar i Sverige. Under denna period, då illegala migranter på olika sätt tagit del av skattebetalarnas pengar, har det varit knäpptyst bland de rödgröna partierna. Inte ett ord har sagts om denna skandal där personer som inte ens har tillstånd att vara i Sverige får ta del av allmänna medel. Nu har det tillsatts en utredning där

man ska se hur hela det offentliga kan dra åt samma håll. Man ska titta på hur myndigheter kan stödja varandra för att se till att illegala migranter lämnar landet.

Just detta att illegala migranter lämnar landet är grunden för en reglerad invandring, för om det är så att den som får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd får stanna kvar med myndigheternas goda minne och ekonomiska stöd har vi i praktiken ingen reglerad invandring. Men det är ändå så de rödgröna partierna vill ha det. De vill i praktiken ha en oreglerad invandring där den som får avslag ska arbeta svart här i Sverige och därmed främja den organiserade kriminaliteten och samtidigt få bidrag av kommunen. Vi kan inte ha det så längre.

Folk betalar inte skatt för att pengarna ska gå till illegala migranter. Sverige är en välfärdsstat, inte en välgörenhetsstat. Det är självklart att illegala migranter ska lämna landet och att det allmänna ska befrämja detta återvändande.

Medan de rödgröna partierna skrämmar upp folk genom att prata om ett angiverisamhälle står det i kommittédirektiven till utredningen att vissa situationer kan behöva undantas för att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda.

Medan de rödgröna partierna gör jämförelser med Stasi och förföljelserna av judar under andra världskriget står det i kommittédirektiven att förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa där barnets rätt till utbildning slås fast.

Anmälningssplikten är inget märkligare än att hela Myndighetssverige drar åt samma håll när det gäller illegala migranternas vistelse i landet. De ska ut! De illegala migranterna ska ut! De ska inte få stanna kvar i Sverige längre. Det är precis vad Sverigedemokraterna har lovat väljarna och precis vad vi ska leverera. Fler illegala migranter ska ut!
(Applåder)

Anf. 107 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Det här var en kanonad av interpellationer. Man kan ju misstänka en samlad attack.

Först vill jag påpeka att det vi talar om i dag är en utredning som precis har startats, men på grund av debatten här vill jag ställa en fråga till statsrådet Lotta Edholm. Socialdemokraternas tidigare ordförande, tillika dåvarande statsminister Stefan Löfven, sa 2016 att de som fått avslag på sin asylansökan ska lämna landet. Han sa det klart och tydligt utan darr på stämman. Om Löfven och Socialdemokraterna hade menat allvar med sitt uttalande, hade då det här med rapportering av människor som illegalt vistas i landet över huvud taget varit ett problem? Och alla de här socialdemokraterna som nu vänder sig mot den nämnda utredningen, har de ändrat uppfattning om det som Löfven så tydligt sa? Han sa: De som fått avslag ska lämna landet.

I dag fungerar återvändandet för dem som fått avslag under all kritik. Massvis med människor lever i ett skuggsamhälle och vägrar återvända till sitt hemland efter att de fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd. Varför då? Jo, delvis för att signalerna från politiskt håll och från myndigheterna har varit ottydliga eller i värsta fall gått tvärsamt varandra. Signal-

värdet kan inte överskattas i det här sammanhanget. Vi kan och ska inte ha myndigheter som undergräver andra myndigheters beslut.

I går var det ett långt inslag i SVT Nyheter som handlade om socialtjänstens svåra ekonomiska situation. Kort därefter kom inslaget in på möjligheterna till att socialsekreterare får anmälningsplikt för dem som vistas illegalt i landet. Intervjun gick ut på att det här skulle vara förfärligt. Men nu kan ju dessa två företeelser höra ihop, vilket varken reporter eller svarande hade haft en tanke på. Detta är lite typiskt. Självklart måste de som är i akut behov av stöd få det, men i förlängningen måste vår välfärd vara till för dem som åtminstone vistas legalt i vårt land.

Jag vill också påpeka att det vi talar om här i dag är en utredning som vi inte vet resultatet av. Men utredningen grundar sig på just det som den socialdemokratiska tidigare statsministern sa: De som fått avslag ska lämna landet.

Sedan vill jag kort nämna något som Sigvardsson sa: att fackföreningarna protesterat vilt mot den här lagen. Ja, fackföreningarna går väl i Socialdemokraternas band. Sverigedemokrater och andra blir ju utsparkade från facket. De här fackföreningarna gör väl som ni säger. Om ni säger ”hoppa” så hoppar väl fackföreningarna.

(Applåder)

Anf. 108 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Jag tackar Lotta Edholm för svaret på interpellationerna. Jag börjar med en fråga som jag gärna vill gå härifrån med ett svar på i kväll. Den är ganska enkel, för det är en jo-eller-nej-fråga: Är inte det enklaste sättet att leva upp till svaret om att skolan ska vara en trygg plats för elever och personal att dra tillbaka de här utredningsdirektiven?

Jag ska resonera lite om bakgrunden till detta. Vi är här för att debattera konsekvenserna av en pågående utredning. Det verkar som att detta inte är någonting man ska diskutera förrän det finns ett lagförslag, men så fungerar det ju inte i en demokrati med ett starkt civilsamhälle.

Det här är en fråga som har väckt debatt i flera omgångar sedan Tidöavtalet ingicks som grund för regeringen. Den väckte debatt både när de första direktiven kom och när de andra direktiven kom för några veckor sedan. Det finns skäl till det. Något lagförslag finns visserligen inte, och det kanske inte ens kommer något som berör skolan – eller så vet vi med säkerhet att det gör det; det kommer lite olika bud från regeringsunderlaget. Men trots att det inte ens finns ett lagförslag får den här utredningen redan konsekvenser för människor som bor och lever i Sverige. Bara på grund av de här utredningsdirektiven upplevs skolan redan nu som en mer otrygg plats för barn, elever, lärare och övriga medarbetare.

Skolministern har i sitt skriftliga svar angett att skolans huvuduppgifter kommer att vara oförändrade. Men om skolministerns, Liberalernas och regeringens inställning är att skolan ska vara en trygg plats, varför då inte göra något så enkelt som att stå för det i direktiven i stället för att göra en förändring i direktiven som gör att det uppfattas som en bredare utredning där skolan och för all del andra områden inom välfärden inte alls ska ha någon särskild roll?

Då skulle motargumentet vara, fru talman, att man nu har förtydligat att det här ska utredas i enlighet med barnkonventionen. Men det gäller ju för alla utredningar. Alla utredningar som görs i Sverige ska göras i rela-

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

tion till de internationella konventioner som vi har anslutit oss till. Det är ingenting nytt.

Det här är en situation och en samhällsdebatt som gör att vår etiska kompass sätts på prov. I Örebro, som jag kommer från, har vi följt en ung tjej på gymnasiet de senaste åren – ganska mycket via hennes gymnasiekompisar, som under den tid hon var gömd hjälpte henne att genomföra sina studier. Innan hon tog studenten blev hon 18 och kunde ansöka om uppehållstillstånd på nytt. Hon tog studenten tillsammans med sina klasskamrater. Hennes rektors kommentar var att det inte var något svårt beslut att hjälpa henne med studierna. Hon har ju kommit in – vårt uppdrag är att utbilda, sa rektorn. Här höll den etiska kompassen. Men den utmanas nu av en regering där det är liberaler som styr på Utbildningsdepartementet.

Min fråga – jo eller nej – är alltså: Är inte det enklaste sättet att leva upp till det skriftliga svar skolministern ger att dra tillbaka det här utredningsdirektivet?

Anf. 109 ANDERS ALFTBERG (SD):

Fru talman! Denna interpellationsdebatt handlar i grunden om ett eventuellt framtida förslag om informationsutbyte och anmälningsplikt mellan kommunerna, Migrationsverket och Polismyndigheten. Syftet är att förhindra att människor olagligen befinner sig i landet. Frågan är vilka konsekvenser detta eventuellt kommer att få för skolan framöver.

Vi vet att förslaget har kritiserats av delar av facket och av politiska motståndare. Man menar att lärarens uppdrag enbart är att undervisa och ingenting annat samt att ett eventuellt förslag skapar en otrygg miljö i skolan. Mitt svar är ganska enkelt. Jo, lärarna har faktiskt ett större ansvar än att bara undervisa. Redan i dag har vi, som påpekats, enligt socialtjänstlagen en anmälningsplikt om misstanke finns om att saker och ting inte står rätt till i hemmet och att barn och elever far illa.

Fru talman! När svenska myndigheter har fastställt att en individ inte har rätt att befinna sig i landet blir det ytterst märkligt om vi – till exempel jag som lärare – ska ta oss rätten att själva tolka lagar och till och med motarbeta beslut. Men det är så jargongen verkar gå nu, och den piskas upp av vissa partier. I en rättsstat kan man inte välja och vraka mellan lagar och regler och själv avgöra vilka man ska följa.

Fru talman! Vi har ett växande skuggsamhälle. Det är kanske 70 000 eller till och med 100 000 människor som befinner sig illegalt i landet, vilket kan innebära närapå 1 procent av befolkningen. De är oftast i händerna på kriminella nätverk och ingår till och med i vissa fall i dessa.

Våra myndigheter måste samverka och arbeta mot samma mål. Vi kan inte ha en politik som innebär: Säg inte nej – säg kanske, kanske, kanske. Men ungefär så har det varit med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Därmed har vi fått det här samhället där massor med människor lever i ett limbo. Man skapar en situation där man säger att de som är här illegalt inte ska få vara i samhället längre.

Samtidigt främjar man att människor stannar kvar i landet. Det ger minst sagt dubbla signaler och väcker ett hopp hos väldigt många människor. Det är ett hopp som de kanske inte egentligen ska ha, utan det är dags att starta ett nytt liv kanske i ett annat land.

Vi kan inte ha en ordning där vissa delar av det offentliga samhället gör sitt yttersta för att bekämpa skuggsamhället medan andra delar gör sitt

yttersta för att motarbeta det. Vi måste dra åt samma håll. Vi måste ha en sammanhållen migrationspolitik och integrationspolitik. Det avser denna regering att göra med Sverigedemokraterna.
(Applåder)

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Anf. 110 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det här är en viktig och komplex fråga. Jag tänker att man ändå måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Jag välkomnar verkligen diskussionen för att den är viktig. Vi kommer säkert att ha den fler gånger de kommande åren.

För det första har regeringen ett tydligt väljarmandat att adressera problemen som finns med ett framväxande skuggsamhälle i Sverige. Att migration sker rättssäkert är väldigt viktigt. Det är en förutsättning för att vi ska kunna ta emot många människor. Det är också en grundbult i en reglerad invandring. Om man inte har skyddsskäl att vara här måste man också lämna landet.

Det skuggsamhälle som har vuxit fram de senaste åren är tyvärr ett bevis på att det inte alltid har fungerat särskilt bra. Många människor lever utanför samhället och löper väldigt stor risk att utnyttjas och att också hamna i grov kriminalitet. Jag hade kanske önskat att interpellanterna också tagit upp de aspekterna. Det är vad som ligger till grund för utredningsdirektiven.

För det andra har utredaren fått väldigt tydliga direktiv om att alla förslag ska vara i enlighet med internationella regler och konventioner. Någon av interpellanterna påpekar att så är det med alla utredningar. Ja, det är det. Det är bra att det är på det sättet. Det är självklart att det ska vara på det sättet och att barnkonventionen, Europakonventionen och så vidare gäller.

Vi har till och med gjort barnkonventionen till en lag i Sverige, på ett ganska okonventionellt sätt får man väl säga. Jag tycker att det är bra. Självfallet kommer barnkonventionen att gälla även i fortsättningen. Det betyder att alla de förslag som utredaren lägger fram måste vara förenliga med barnkonventionen. Med de premisserna har jag väldigt svårt att se att inte undantag kommer att göras för till exempel vård och skola.

Det stämmer som flera har påpekat i den bredare debatten att undantagen inte är satta på prant på förhand. Det är någonting som utredaren måste titta på väldigt noga. Men det som verkligen är nedpräntat är att utredningens förslag ska vara rättssäkra, att de inte får leda till orimliga effekter och att undantag därför måste utredas.

För mig är det självklart att lärare först och främst ska fokusera på att undervisa framtida generationer och ingenting annat. Jag utesluter heller inte att det också kan bli andra undantag i detta.

Anf. 111 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack för en animerad debatt, och tack för ett svar, skolministern!

Jag är inte helt tryggad. Jag skulle vilja ha svaret på frågan vilken linje det är som gäller. Jag tror att Aylin Nouri formulerade den som: Kan skolministern garantera att skolpersonal inte kommer att åläggas en anmälningsplikt eller en plikt att ange sina elever? Den frågan tycker jag fortfarande behöver få ett svar.

Sverigedemokraterna gör här en helt annan tolkning än skolministern av vad som är förenligt med barnkonventionen. Det är väldigt tydligt efter fyra sverigedemokratiska inlägg att barnkonventionen kan gälla samtidigt som barn ska anges om de kommer till skolan om de inte har rätt att vistas i landet. Det är Sverigedemokraternas mening. Jag skulle vilja höra om ministern delar den uppfattningen.

Vad som står klart är att Skolledarförbundets ordförande, numera Sveriges Skolledares ordförande, inte delar den uppfattningen. Han sa så här: Vi är oerhört kritiska till det här förslaget. Det är ett hot mot barnkonventionen och allas rätt till sjukvård och utbildning. Ett angiverisystem inger inget förtroende. Den här delen borde över huvud taget inte utredas.

Det är uppenbart att det jag anförde om skolledares arbetsmiljö och yrkesetiken, och som har anförts av mina kollegor, gäller. Det vore ytterst problematiskt om man i strid med fackens och professionernas uppfattning tvingade på dem den här uppgiften.

När vi ändå talar om det tänker jag på det Anders Alftberg sa i sitt anförande om att den här idén har kritiserats av delar av facket. Jag skulle vilja att Anders Alftberg plockar fram ett fackförbund som har välkomnat idén om en angiverilag.

När vi ändå talar om angiverilag vänder jag mig till Patrick Reslow, som tycker att vi tar i för hårt när vi använder ordet angiveri. Frågan till Reslow blir: Ska skolpersonal enligt Patrick Reslows mening ange barn som vistas olovligt i landet till polisen? Om han tycker det är ju angiveri en adekvat benämning på det Patrick Reslow vill uppnå.

Både skolministern och Sverigedemokraterna talar i debatten om skuggsamhället. Det är skuggsamhället som ska bekämpas. Jag håller helt med om att den som har fått avslag ska lämna landet. Men så bekämpas inte skuggsamhället.

Skuggsamhället befästs genom att det barn som har rätt till utbildning inte vågar komma till skolan. Det för skuggsamhället ännu mer i skuggan om man är hotad att bli angiven om man kommer till skolan.

Det är inte så skuggsamhället ska bekämpas. Jag tycker heller inte om idén att det här finns parallella samhällen. Vi ska leva här tillsammans. Men det är inte så man bekämpar det.
(Applåder)

Anf. 112 MATS WIKING (S):

Fru talman! År 2013 införde en borgerlig regering med skolminister Björklund en rätt för papperslösa till skolgång. Då var argumenten att det var viktigt med allas rätt till grundskoleutbildning, att alla barn har en skolplikt och att det finns ett diskrimineringsförbud som innebär att papperslösa inte får diskrimineras. De argumenten fanns 2013.

Jag håller med Linus Sköld om att vi inte ska ha ett skuggsamhälle. Samtidigt har vi barn som behöver gå i skolan och som är papperslösa. Vi från Socialdemokraterna anser att under tiden, innan vi har löst en utvisning från landet, ska barnen ha rätt till utbildning. De blir bäst rustade utifrån att de får den hjälpen.

Vi upplever hela tiden att regeringen signalerar olika budskap när det gäller införandet av angiverilagen. SD och delar av regeringen överväger konsekvenser för myndigheter och kommuner som inte följer reglerna.

Johan Pehrson säger till TT att han förväntar sig ett undantag för lärare, och han hänvisar till barnkonventionen. Det blir något förvirrande för oss politiker och framför allt för skolpersonal och medborgare att förstå vad Liberalerna egentligen vill. Tydligt är dock vad SD vill. De vill att skolpersonal ska bryta mot skollagen och barnkonventionen.

Min fråga till skolministern är enkel och tydlig: Kommer Liberalerna och skolministern att se till att undantag görs för skolpersonal när det gäller angiverilagen?

(Applåder)

Anf. 113 AYLIN NOURI (S):

Fru talman! Det är en allvarlig debatt vi har i dag. Angiverilagar hör inte hemma i ett demokratiskt land. Ändå argumenterar skolministern för angiverilagar med hänvisning till skuggsamhället.

Låt mig en gång för alla fastställa det som stora delar av samhället tycker är självklart men som av någon anledning inte är begripligt för regeringen: Skuggsamhället försvinner inte för att man trycker människor djupare in i skuggan. Skuggsamhället försvinner inte av att akut sjuka nekas vård. Skuggsamhället försvinner inte av att barn fräntas sin internationellt reglerade rätt till utbildning.

Det är ohederligt att använda skuggsamhället som täckmantel för att fränta människor basala mänskliga fri- och rättigheter. Och det är djupt inhumant att göra det när det handlar om barnen.

En viktig del av vad som är Sverige riskerar att gå förlorad, och på köpet bryter vi mot vår egen lagstiftning. Vi bryter mot internationell rätt och också mot EU:s specifika avrådan om att inte införa den här typen av lagstiftning.

Låt mig också fråga skolministern: Är det regeringens bedömning att vi har för många anställda inom välfärden? Tycker regeringen att vi har för många lärare i svensk skola? Har vi ett problem i att för många vill utbilda sig för att bli framtidens lärare? Det verkar närmast som om detta är regeringens bedömning, eftersom angiverilagar kommer att leda till att färre, inte fler, vill arbeta i skolan och i den offentliga välfärden. Detta sker samtidigt som vi har ett massivt behov av fler händer inom vård, skola och omsorg.

Om vi håller oss till skolministerns område kan jag nämna att Skolverket bedömer att vi just nu saknar 22 500 legitimerade lärare bara inom grundskolan – en lärarbrist så allvarlig att hundratals skolor riskerar att stängas. Ändå går regeringen vidare med en lagstiftningsprocess som har fått lärare över hela landet att säga: Jag säger hellre upp mig från mitt arbete än anger mina elever i mitt klassrum. Jag säger hellre upp mig än bryter mot min yrkesetik.

Yrkesgrupp efter yrkesgrupp protesterar. Fackförbunden protesterar. SKR protesterar. Tunga regioner och tunga kommuner protesterar – blocköverskridande, ska tilläggas. När ska Liberalerna vakna upp och också protestera?

(Applåder)

Anf. 114 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Den viktigaste åtgärden för att bekämpa skuggsamhället vore att arbetsmarknadspröva all arbetskraftsinvandring. Det kan också

finnas behov av att myndigheter har ett ökat informationsutbyte för att man ska få fler som fått avslag att lämna landet.

Men att införa angiverilagar i skolan kommer inte att leda till att fler lämnar landet. Det kommer att leda till att barn till papperslösa stannar hemma och blir utan skolgång. Om det är detta som är Sverigedemokraternas syfte – att hindra barns rätt till utbildning – varför driver de då inte bara igenom ett avskaffande av barns rätt till skola i Sverige? Det är en särskild lagstiftning. Man kan ta bort den.

Jag tycker att ni ska fundera lite på det. Jag tror att vi hittar svaret i Sverigedemokraternas demokratisyn och i insikten att Sverigedemokraterna vet precis vad de gör. De tar på detta sätt ett tydligt steg mot ett auktoritärt samhälle.

I den liberala demokratin är självständiga myndigheter och minoriteters rättigheter självklara delar. Majoriteter ska inte köra över alla oliktkännande, utan det måste finnas en folklig förankring för de beslut som tas. Var och en ska ha en viss frihet i sin yrkesroll och som medmänniska.

I den här frågan är det ju tydligt att det inte finns någon folklig förankring. Till exempel har alla fackförbund och tusentals lärare redan protesterat. Men regeringen går vidare.

I en mer auktoritär demokrati är majoritetens rätt att köra över oliktkännande helt central. Människor ska tvingas att underkasta sig beslut. Anställda ska lyda makten och inte tänka själva. Och att inte lyssna på dem som ska verkställa den politik man tvingar igenom är alltså i enlighet med auktoritär demokratisyn.

Sverigedemokraterna har en mer auktoritär demokratisyn. De vill dra Sverige i den riktningen, och för att det ska vara möjligt att gå från en liberal demokrati, som Sverige har varit och är i dag, till en mer auktoritär sådan måste tilliten mellan människor nästas ned. Gränserna för vad man gör mot sin medmänniska måste förflyttas. Angiverilagen är ett steg mot ett sådant mer auktoritärt samhälle.

Fredrik Malm, som har fört Liberalernas talan i den här frågan, har sagt att han känner sig trygg med att regeringen inte kommer att införa angiverilagar för lärare eftersom barnkonventionen nämns i direktiven till utredningen. Jag har två frågor till skolministern: Vad grundar Liberalerna denna analys på? Har barnkonventionen hindrat andra länder från att införa liknande angiverisystem – kan skolministern ge några sådana konkreta exempel här i dag? Och jag återupprepar det viktigaste: Kan Sveriges lärare känna sig trygga med att nuvarande skolminister Lotta Edholm aldrig kommer att medverka till att införa angiverilagar för svensk skolpersonal? (Applåder)

Anf. 115 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Jag ska börja med att citera en ledamot som stod här i talarstolen för en stund sedan, som sa: ”alla de här socialdemokraterna”. Jag är stolt och glad över att vara en av alla de här socialdemokraterna. Sedan fortsatte han med att tala om barnkonventionen. Det var väl jättebra. Och den skulle gälla. Det är första gången jag hör en sverigedemokrat säga att barnkonventionen ska gälla. Men om barnkonventionen ska gälla, varför undantar man då inte skolan i utredningsuppdraget?

Jag tror att när man ger ett utredningsuppdrag har man ändå tänkt en tanke om vad det ska utmynna i. Då hade man kunnat lägga in ett undantag när det gäller skolan, som ministrarnas partiledare tidigare har talat om.

Som jag sa i ett tidigare anförande: Barn väljer inte sina föräldrar. Här diskuterar vi om vi ska straffa barn till föräldrar som har tagit ett visst beslut. Barn väljer inte sina föräldrar, och när det finns en rädsla för att bli angiven kommer föräldrarna inte att lämna barnen i förskolan eller grundskolan.

Personer som ska bli utvisade ska inte vara kvar i landet, men det är inte skolan som ska ange dem, och inte sjukvården heller – det kommer väl en annan debatt om detta sedan.

Barnen kommer alltså inte till förskolan, men de kommer att vara kvar i landet ändå, och de kommer att leva i skuggsamhället. Skuggsamhället bekämpar vi på ett annat sätt, som mina kamrater i utskottet har pratat om tidigare. Vi har polisen och Migrationsverket. Låt dem göra sitt arbete.

Sedan har vi talat om att man ju anger barn som far illa till socialtjänsten. Det är väl självklart att man ska göra det.

Och då vidtar man en åtgärd.

Men här är det utvisning. Man pratar om att de inte ska få vara kvar. I svaret sägs det att det inte ska leda till orimliga effekter för enskilda samt att vissa situationer kan behöva undantas. Är det att jag riskerar att inte få vara kvar för att mina föräldrar, vårdnadshavare, har tagit ett dåligt beslut och att de andra myndigheterna inte har gjort sitt arbete?

Och så ska det inte strida mot ömmande värden. Är det samma som att jag inte ska kunna vara kvar och kunna gå tryggt till skolan och förskolan för att mina vårdnadshavare, föräldrar, har gjort ett dåligt jobb?

Jag fick inte svar på de frågor som jag hade tidigare. Jag frågade om de offentliga. Detta gäller de offentliga. Men hur är det med de fristående? Ska de vara undantagna? Sedan har jag en fundering över dem som jobbar och om sanktionsmöjligheter. Ska de behöva bli straffade med böter eller på något annat sätt? Man måste ju ha tänkt tanken när man inte har undantagit grupper eller sektorer från angiveri.

(Applåder)

Anf. 116 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag ställde skolministern en fråga gällande dialog och fortsatt dialog med fackförbunden inom skolans område. Skolministern besvarade inte frågan, men jag tror faktiskt att de sverigedemokratiska ledamöterna besvarade den frågan åt skolministern med tanke på hetsen mot fackförbunden. Det sades: Ja, men det är inte konstigt. Fackförbunden är ju socialdemokrater allihop.

Jag tror inte att Saco och TCO och alla de förbund som tillhör dem ser sig som kopplade till det socialdemokratiska partiet. Men det hade väl varit fantastiskt om så många svenska fackföreningsmedlemmar skulle bli medlemmar och verka i den socialdemokratiska andan, tycker jag som socialdemokrat.

Jag kan stå här hela kvällen, fru talman, och prata om vad fackföreningsordförande eller fackföreningsmedlemmar har pratat om i den massiva kritik som har förts fram ända sedan Tidöavtalet slöts men framför allt sedan utredningens förslag lades fram. Facken inom hela den offentliga sektorn men specifikt i skolan är genuint oroliga. Alla de fackförbund som

rör sig inom skolans hägn är genuint oroliga för vad detta kommer att leda till för dem som jobbar där. Hur många kommer att vilja jobba kvar i den kultur som skapas, i den bristande tillit som detta är ett initiativ till?

Jag kan prata om hur Kommunal just pratar om den bristande tilliten. Tilliten kommer att försvinna när vårdnadshavare eller elever inte kan känna trygghet när de möter barnskötare, vaktmästare, städpersonal eller kökspersonal som tillhör deras förbund. Eller jag kan prata om precis det som min kollega Linus Sköld pratade om tidigare. Det handlar om vad skolledarna pratar om i både intervjuer och debattartiklar. Det är framför allt en debattartikel som båda deras förbundsordförande, Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman, signerade den 31 augusti som jag tycker är speciellt intressant. Jag måste få citera ur just den i alla fall. Där säger de tydligt:

”Förslaget i sig är simpel populistisk symbolpolitik av allra sämsta sort. Idag är det ytterst få barn som befinner sig i Sverige illegalt. De som gör det tillåts gå i skolan. Det borde inte vara svårare än så. Men alltså befinner sig förslaget högst upp på den politiska agendan. Till Tidöpartierna vill vi därför säga följande – låt barn gå i skolan och ägna er åt att se över olikvärdigheten i det svenska utbildningsväsendet istället.”

Så här kan jag, som sagt, fortsätta. För fackförbund efter fackförbund är kritiska till detta förslag. Det är de med rätta, för det är en brist på tillit, precis som mina kollegor här har sagt.

Sverigedemokratiska ledamöters syn på fackförbunden i sig och reaktionen på det högljudda motstånd som vi i oppositionen har säger något om att en dialog med fackförbunden från skolministerns sida i just denna fråga nog kommer att vara lite lönlös.

Därför frågade jag i stället: Är det Liberalernas syn på detta – att det tack vare att barnkonventionen ingår inte kommer att bli fråga om angiveri för skolpersonalen – som gäller? Eller är det Sverigedemokraternas syn på detta, där det kanske till och med kommer att kunna bli straffbart att inte ange barn?

(Applåder)

Anf. 117 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! De som har fått avslag ska lämna landet. Vi ska en reglerad invandring i detta land. Men jag vill påminna om att vi i dag diskuterar med skolministern inom hennes ansvarsområde. Där finns barnen, och där finns professionerna som jobbar där.

I mitt förra inlägg pratade jag om arbetsmiljö. Jag måste erkänna att jag understundom faktiskt oroar mig för skolministerns arbetsmiljö.

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, har skickat ut en enkät till partierna. På den svarar skolministerns parti:

Papperslösas barn har rätt till utbildning enligt nationell lagstiftning. Den som behöver vård som inte kan vänta har också rätt att få det. Professionerna som upprätthåller rättigheterna ska sätta detta främst och bör inte ingå i informationsutbytet. Liberalerna anser att anställda inom skola, vård och socialtjänst ska undantas från plikten att anmäla personer som befinner sig i Sverige utan tillstånd.

Vad Sverigedemokraterna svarade på enkäten behöver vi väl inte upprepa. Det har kommit fram väldigt tydligt.

Kristdemokraterna svarar lite mer krasst. De säger så här:

Utifrån de överenskommelser som utgör grunden för regeringsbildningen är vi beredda att utreda frågan om anmälningsplikt.

Jag förstår att skolministern inte i riksdagens kammare kan lufta hur dessa avvägningar och förhandlingar mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna går till. Men jag skulle ändå vilja fråga skolministern hur hon uppfattar dilemmat mellan barnkonventionen, skollagen, anmälningsplikten, regeringsbildningen och regeringsmakten.

Min andra fråga handlar om ministerns interpellationssvar, som vi fick. Hon sa: Skolpersonalens huvuduppgifter enligt skolförfattningarna kommer att vara oförändrade, såsom att bedriva undervisning mot utbildningens mål samt skapa en trygg miljö för alla barn. I denna fråga, liksom andra frågor, har jag för avsikt att föra en dialog med fackliga representanter.

Det är bra.

Menar ministern att det gäller all personal? Jag har tagit upp några personalgrupper i mitt anförande som inte omfattas av skolförfattningarna, och jag utgår från att skolministern har för avsikt att ha en väldigt god dialog med Kommunalarbetareförbundet.

(Applåder)

Anf. 118 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Det var väldigt många frågor som ställdes till statsrådet om hur denna utredning ska landa och liknande. Socialdemokrater förstår väl likaväl som en annan att statsrådet inte kan svara på sådana frågor, eftersom det är en del av utredningen och man inte ska föregripa utredningen. Det vore anmärkningsvärt annars. Utredningen får ha sin gång.

Jag kan också konstatera att denna debatt visar att Socialdemokraterna blundar för verkligheten. Man kan inte se skogen för alla träd. Man kan inte se barnkonventionen och att myndigheter ska kommunicera med varandra, att det är två skilda saker. Man kan inte se att det ena existerar tillsammans med det andra. I stället försöker man säga att till exempel vi sverigedemokrater skulle vara emot skola för barn och att vi skulle vara emot barnkonventionen och därmed svensk lag.

Nu har vi en barnkonvention. Vi har en svensk lag. Svensk lag ska följas. Den här utredningen ska också titta på hur det förhåller sig. Att vi skulle vara emot barns rätt till utbildning stämmer inte. Däremot kan vi diskutera var den ska organiseras och hur den ska organiseras för de elever som inte har rätt att vara kvar i landet. Det är nämligen där skon klämmer. Oavsett om detta är något annat utskotts ansvarsområde eller inte hänger det samman. Vi har ett skuggsamhälle som växer. Vi måste ta itu med det. Myndigheter måste kommunicera, och då måste även skolverksamheten vara inblandad i det.

Ska skolor informera andra myndigheter? Ja, skolor ska informera andra myndigheter. Vem på skolan som ska göra det ska utredaren titta på. Det får nog vänta.

Jag konstaterar än en gång att angiveri är förföljelse av politiska och religiösa skäl – den typen av politiska exempel som vi har sett i diktaturer. Det är anmärkningsvärt att Socialdemokraterna fortsätter att använda begreppet ”angiveri” om den här lagstiftningen. Det är verkligen anmärkningsvärt, och jag tycker att det är en skam för Socialdemokraterna att man gör det.

Anf. 119 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Socialdemokraterna har aldrig sett de illegala migranternas vistelse i Sverige som ett problem, annars hade de gjort något åt detta när de hade makten. Om Socialdemokraterna hade sett illegala migranternas vistelse i Sverige som ett problem hade de lagt fram förslag för att förbjuda kommunerna att bevilja ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Det har man inte gjort.

Självklart kritiserar Socialdemokraterna en utredning som kommer att se till att fler illegala migranter lämnar Sverige. Här finns en skiljelinje i politiken. Här tycker vi olika.

Sverigedemokraterna och regeringen vill ha ett samhälle där den som inte har tillstånd att vistas i Sverige inte ska ha möjligheter att vistas i Sverige. Det ska vara svårt för illegala migranter att stanna kvar i Sverige.

Socialdemokraterna vill däremot ha ett samhälle där det ska vara lika lätt för illegala migranter att uppehålla sig i Sverige som det är i dag. Och i dag är det lätt för dem att uppehålla sig i Sverige.

När regeringen försöker göra en justering och låta olika myndigheter dela information med varandra för att fler illegala migranter ska utvisas gör Socialdemokraterna groteska jämförelser med diktaturer. Det är verkligen svårt att förstå. Varför vill Socialdemokraterna att barn till illegala migranter ska leva ett underjordiskt liv i Sverige i stället för att befinna sig i ett land där de har tillstånd att vistas? Varför vill Socialdemokraterna att illegala migranter ska leva i permanent utanförskap i Sverige i stället för att befinna sig i ett land där de faktiskt har tillstånd att vistas? Varför vill Socialdemokraterna ha misär och otrygghet i Sverige?

Anf. 120 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag har samlat ihop lite anteckningar som jag tänkte dra.

Aylin Nouri nämnde de små stegens tyranni. Jag är mycket bekant med de små stegens tyranni. Det är när vår migrationspolitik är så full av kryptik att den blir helt värdelös. De små stegens tyranni är när den ena myndigheten motarbetar den andra. Det är när vi har en asyltagstiftning som görs så ihållig att den blir helt värdelös. De små stegens tyranni är när en socialdemokratisk statsminister säger att de som fått avslag ska lämna landet men samma parti därefter arbetar åt rakt motsatt håll i praktisk handling.

Dessa små stegens tyranni är jag mycket välbekant med. Jag har levt här i 65 år, och det finns en orsak till att jag blev sverigedemokrat.

Apropå fackförbundens politiska hemvist har vi ju ett lärarfack som har skrivit debattartiklar ihop med inte Socialdemokraterna utan med vänsterpartisten i utbildningsutskottet. I rest my case.

Helmersson Olsson nämner att vi tar ut svängarna lite grann och att det blir en helhetsdiskussion. Ja, vi har dragit alla argument, så vi vidgar diskussionen. Det är ju en helhet, och alla delar i helheten är viktiga.

Avslutningsvis nämns här att det finns en enormt stor folklig förankring. Vi har upplevt protester. Lärarfacket har protesterat, och medierna har varit snabba att rapportera om de här protesterna. Sanningen är dock att vi inte har någon aning om hur den folkliga förankringen egentligen ser ut.

(Applåder)

Anf. 121 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Tack, Lotta Edholm, för svaren! Jag håller med Lotta Edholm om att det här är en komplex och viktig fråga, och jag tror att den samhällsdebatt som vi har nu är viktig för oss att ta. Det är viktigt att man ser skillnader mellan olika politiska partier, och det är viktigt med den starka rösten från civilsamhället.

Skolministern beskrev det tydliga väljarmandatet för en rättssäker migration. Det är dock lite oklart vad regeringspartierna har för mandat. Samtliga regeringspartier backade ju i valet. Men man har ett regeringsunderlag som är tydligt med vad man vill.

Jag är inte här för att debattera migrationspolitik, utan det jag vill veta är hur skolministern ska hantera direktiven i relation till sitt ansvarsområde. Om statsrådet har svårt att se att det inte skulle göras undantag för vård och skola kan jag inte för mitt liv förstå varför de här direktiven inte dras tillbaka. Det är inte detta som kommer att minska något skuggsamhälle. Vi som lyfter problemet med utredningen gör det inte för att vi vill att det ska gå illa för människor utan för att vi vill ge barn en trygg plats i skolan.

Jag undrar var Liberalernas gräns går. När är den passerad?

Ni sitter i en regering på ett tydligt antiliberalt mandat från Tidöavtalet. Ni lägger fram direktiv till en angiverilagstiftning som dessutom försämrar. Jag frågar igen: Vore det inte enklast att dra tillbaka de här direktiven?

Anf. 122 ANDERS ALFTBERG (SD):

Fru talman! Vi börjar närma oss slutet. Alla argument har harvats igenom, och det finns kanske inte så mycket att säga. Men vi kan ändå reflektera lite.

Ledamoten Linus Sköld undrade över det här med fackföreningarna. Jag är av den gamla skolan och anser att det är medlemmarna som utgör facket. Jag har själv varit aktiv, jag har varit skyddsombud och jag har träffat många som är medlemmar i lärarförbunden som säger att man inte vågar säga någonting annat än vad som sägs offentligt, för då åker man väl ut.

Den oron finns. Jag möter väldigt många fackligt aktiva som vet att det finns en viss kultur av att alla ska dra åt samma håll. Det är en egen debatt.

Vi kan också reflektera över hur ett begrepp som "angiverisystem" har använts. Det är vulgärt och lite förnedrande och sänker nivån, särskilt när ordet "angiveri" kommer från Socialdemokraterna. Ni är ju det enda partiet i vår politiska historia som har skapat en egen övervakningsapparat direkt under Olof Palme!

(Applåder)

Där styrde ni direkt från kansliet i Rosenbad och övervakade fackliga representanter om de skulle ha för vänsteraktiga åsikter.

Det är bra att kunna historia ibland, men ni glömmer alltför lätt.

(Applåder)

Anf. 123 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tackar för alla inlägg i debatten. När man ser den långa talarlistan förstår man att detta är en fråga som engagerar mycket.

Det är en viktig och komplex fråga, precis som jag har försökt säga. Jag tycker att det är bra att Socialdemokraterna ser problemen med skugg-

samhället och att de tycker att det är viktigt att myndigheter samverkar bättre för att människor som faktiskt har fått avslag på sin ansökan om att stanna i Sverige också lämnar Sverige.

Jag har även noterat att ett antal fackförbund har varit bekymrade och tagit avstånd från idén om att tvingas anmäla papperslösa elever, precis som har lyfts fram i debatten. Jag ser såklart samma problem som bland annat lärarna gör, och självfallet träffar jag ofta fackföreningarna – så ofta de vill, faktiskt!

Jag har varit i kammaren för att diskutera denna fråga tidigare, som någon kanske kommer ihåg. Jag står fast vid vad jag sa då: Alla förslag som läggs fram i riksdagen ska vara förenliga med internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Det innebär bland annat att ett förslag om informationsskyldighet, som detta handlar om, behöver vara förenligt med bland annat FN:s konvention om barnets rättigheter.

Konventionen har också ställning som svensk lag, vilket gör det lite speciellt. Det gör att tolkningen är svensk lag på ett annat sätt än i många andra länder, där man mer kanske kan glida på vad innehållet egentligen innebär. Här finns barnets rätt till utbildning oerhört tydligt uttalad. Barnkonventionen gäller, och i de kommande förslagen behöver man se till barnets bästa – precis som man ska göra i alla lagförslag som passerar denna församling. Jag kan faktiskt tycka att det inte har varit så alla gånger.

Det är därför vi i Tidöavtalet och i tilläggsdirektiven har pekat på att undantag ska göras och att det finns situationer där det skulle strida mot ömmande värden att tillämpa en sådan här informationsskyldighet. Jag tycker att min ministerkollega Acko Ankarberg Johansson uttryckte detta väl i medierna häromdagen, då hon talade om vikten av att låta utredningen titta på de målkonflikter som faktiskt kan uppstå: Detta är svåra juridiska frågor där det är viktigt att hela tiden ha med sig ett etiskt perspektiv. Hon nämnde också behovet av en ventil för särskilda fall, och det är precis sådant som utredningen måste titta på.

Återigen: För mig är det självklart att lärare ska fokusera på att undervisa elever. Jag utesluter inte heller att det kan bli fråga om även andra undantag. Samtidigt är det viktigt att inte glömma bort att utredningen handlar om en stor och väldigt viktig fråga, nämligen hur vi med bästa möjliga medel ska bekämpa det skuggsamhälle som faktiskt är ett hot mot enskilda individer i Sverige. Det är ett skuggsamhälle där inte minst kvinnor och barn utnyttjas på ett fullkomligt vansinnigt sätt, och jag tycker faktiskt att vi alla har ett ansvar för att göra någonting åt det.

Målsättningen är att förhindra att personer vistas och lever i Sverige utan att ha rätt till det och att komma till rätta med alla de problem det faktiskt medför.

Anf. 124 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag hör skolministern svara att förslag som läggs fram ska vara förenliga med barnkonventionen och att det ska kunna finnas en ventil för särskilda fall, men det var inte frågan. Frågan senast jag stod i denna talarstol var om ministern kan garantera att skolpersonal inte kommer att bli skyldig att ange sina elever. Det är enkelt – kan ministern garantera det, ja eller nej?

Skolledare, som min interpellation handlade om, har redan en tuff arbetssituation. Jag försökte illustrera det med allt som ligger på en skolledares bord. Det här förslaget skulle göra en redan tuff arbetssituation värre.

Både skolministern och Sverigedemokraterna har pekat ut ett samhällsproblem som vi socialdemokrater har pekat på länge, nämligen det som i den här debatten går under benämningen skuggsamhället – människor som vistas i landet utan tillstånd och lever gömda. Vi är med på att vi behöver hitta åtgärder för det; den utredning som detta tilläggsdirektiv gäller till-sattes faktiskt av den socialdemokratiska regeringen. Men det här förslaget befäster och fördjupar skuggsamhället snarare än bekämpar det.

Hela idén är sverigedemokratisk ondhetsignalering. Den kommer inte att lösa ett enda av de problem som man påstår att den ska lösa. Angiverilagen är sverigedemokratisk ondhetsignalering, och det enda rimliga för statsrådet vore att vägra.

(Applåder)

Anf. 125 MATS WIKING (S):

Fru talman! Vi är överens om att skuggsamhället inte är bra för dem som befinner sig i det. Ingen människa mår bra av att inte vara välkommen – inte i Sverige och inte i det land man flytt ifrån.

Sveriges lagar ska ändå gälla, och beslut om utvisning ska givetvis verkställas. Men fram till dess att utvisningen är verkställd ska familjens barn ha en så trygg tillvaro som möjligt. Det tyckte också den borgerliga regeringen 2013. Barn ska kunna gå kvar i förskolan och skolan fram till att utvisning verkställs, för den tryggheten kan vara avgörande för barnens mående i framtiden.

Att ett papperslöst barn som mår dåligt ska kunna gå till mig som skolkurator och berätta om sin oro över att familjen ska utvisas utan att jag ska behöva anmäla barnets familj handlar om trygghet och förtroende. Jag vill att Sverige ska vara ett land där alla barn ska känna att skolan är till för dem och att de med förtroende kan vända sig till personalen i skolan.

Kommer skolministern att se till att papperslösa ska kunna fortsätta gå i skolan även med den nya lagen?

(Applåder)

Anf. 126 AYLIN NOURI (S):

Fru talman! I dagens debatt har jag ställt flera frågor till skolministern. Jag har frågat om skolministern kan garantera mig det som hennes partikollega ordföranden i utbildningsutskottet har sagt, nämligen att skolan ska undantas från angiverilagen. Vi har ställt många frågor, men vi har knappt fått några svar från skolministern.

I stället har vi fått många svar från Sverigedemokraterna, och Sverigedemokraterna har sedan tidigare meddelat precis hur man ser på angiverilagstiftningen. Jimmie Åkesson konstaterade redan tidigt i processen att detta kommer att komma på plats och att det kommer att omfatta alla offentliganställda. I den debatt vi hade tidigare i år gick Sverigedemokraternas utbildningspolitiska talesperson till och med så långt att han konstaterade att en lärare som vägrar att ange barn när och om detta kommer på plats inte ska få behålla sitt jobb.

Precis i linje med Sverigedemokraternas kommunikation ser vi nu att det finns utredningsdirektiv på plats där inget yrke undantas från anmälningssplikten. Dessutom ska man utreda konsekvenser för den som bryter mot anmälningssplikten.

Regeringsunderlaget och ministrar från regeringen har bett oss socialdemokrater att sansa oss lite i debatten. De har bett oss att inte överdriva så mycket och inte göra så stor sak av den här frågan. Jag kan försäkra dem om att vi inte kommer att sansa oss. Precis som svenska folket, precis som fackförbunden och precis som yrkesgrupp efter yrkesgrupp kommer vi att säga: Vi anger inte. Den här typen av lagstiftning är inte värdig Sverige. (Applåder)

Anf. 127 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tack för svaren, statsrådet! Jag saknade svar på min fråga om huruvida barnkonventionen har hindrat andra länder från att genomföra liknande angiverisystem i skolans värld.

Jag tycker att många försöker blanda bort korten i debatten. Man försöker till exempel blanda ihop orosanmälan för barnens bästa med att anmäla barn till papperslösa till polisen, vilket är två vitt skilda saker. Jag tror faktiskt att alla förstår att det är vitt skilda saker, så syftet kan bara vara att försöka blanda bort korten.

En annan sak man pratar om är att få bort skuggsamhället. Men är det verkligen en effektiv åtgärd för att få bort skuggsamhället, just det här att införa angiverilagar i skolan? Den enda effekt det kommer att få är att barn i skolåldern stannar hemma om de har papperslösa föräldrar. Ingen kommer att lämna landet på grund av det, men man kommer att gå miste om utbildning. Ändå var det så viktigt för Sverigedemokraterna att få in detta, och Liberalerna orkade inte stå emot.

Skolministern hade i dag kunnat lova alla oroliga lärare och all annan orolig skolpersonal att hon inte tänker medverka i en regering som tvingar dem att ange elever. Den möjligheten har skolministern inte tagit. I stället ska vi tro att Liberalerna i nästa steg på något sätt skulle klara av att stå emot trycket från Sverigedemokraterna.

Tydligare än så här blir det kanske inte. Liberalerna blev ingen vakthund mot auktoritära idéer. Liberalerna blev i stället en dörmatta och en facilitator för att ta fram förslag som går i och för Sverige i en mer auktoritär riktning.

Eller kan Lotta Edholm här och nu garantera att hon och regeringen inte kommer att lägga fram förslag som gör att Sveriges lärare kan tvingas ange sina elever till polisen eller Migrationsverket? (Applåder)

Anf. 128 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Mitt första anförande började med att jag hade en klump i magen. Det var inte som lärare eller pedagog i skolverksamhet utan i mitt yrke som undersköterska, som jag jobbat som i många år.

Den klumpen i magen möter jag bland pedagogerna i förskolan och i skolan. Jag tänkte att nu kan vi få klarhet från ansvarig minister om vad som kommer att gälla. Men jag kan säga att klumpen i magen är ännu större efter att ha hört debatten här.

Samtidigt blir jag väldigt förvånad över att man är så naiv och tror att detta ska minska eller ta bort skuggsamhället, för det kommer det inte att göra. Det kommer att öka det.

Jag har ställt ett par frågor tidigare som jag inte har fått svar på. Jag ska bara ta en av de frågorna. Det gäller den offentliga verksamheten. Men de fristående, då?

Sedan ger jag en chans till att svara på den fråga som interpellationen egentligen handlar om och som gör att vi står här. Hur avser ministern att agera – alltså göra något – inom sitt område för att landets pedagoger ska kunna fullgöra sitt uppdrag att verka för barns lärande och utveckling om de samtidigt ska vara skyldiga att ange barnen? Vi har bara hört om denna utredning, men det är inte att agera tillräckligt. Hur avser ministern att agera inom sitt område för att detta inte ska komma till stånd?
(Applåder)

Anf. 129 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Den här debatten har tydliggjort hur viktig den framtida dialogen kommer att vara, vilket skolministern också pratade om i sitt senaste anförande.

Jag hoppas på det, för jag vet att fackförbunden vill prata om den här frågan. De vill säkerställa att deras framtida uppdrag är det nuvarande uppdraget och att de kan fokusera på utbildning och fostran i det uppdrag som står i skollagen och i läroplanerna.

Just den här debatten gör mig alldeles extra engagerad. För bara ett år sedan blev jag tjänstledig från mitt jobb som lärare, och kollega efter kollega har hört av sig under den här debatten om hur svårt de ser att deras framtida och nuvarande yrke kan bli. Gamla rektorer och rektorer jag lärt känna på andra sätt har hört av sig och sagt att ”jag kan inte kräva det här av min personal”. Det är därför denna fråga berör mig extra djupt. Jag är glad över att fackförbunden, alla fackförbund som organiserar skolans personal, så samfällt har ställt upp.

Jag låter skolministern svara på mina kollegors frågor i stället för att ställa ytterligare en fråga. I stället, och detta sagt med all respekt för den gränspolis som gör ett fantastiskt jobb i Sverige dag ut och dag in, står jag under den paroll som Sveriges lärare har: Jag är lärare. Jag är inte gränspolis. Jag anger inte!
(Applåder)

Anf. 130 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Jag har pratat om barnens rätt till utbildning. Det är en mänsklig rättighet. Är det något vi vet är det att det är bra för barn att gå i skolan.

Det jag har försökt lyfta upp i den här debatten är Kommunals yrkesgruppers roll i det hela för barnens välbefinnande och utveckling. Jag har inte fått svar på det, så jag tänker inte ställa den frågan en gång till. Jag tror att vi kan fortsätta på något annat sätt framöver.

Jag tänker inte ställa någon mer fråga. Jag vill bara säga detta: Låt professionerna inom skolan ägna sig åt det viktiga arbete de är utbildade till, inte åt att anmäla papperslösa!
(Applåder)

Anf. 131 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Den här frågan har uppenbart väldigt många dimensioner som är värda att beakta.

Jag hör och ser alla de lärare och kommuner och fackförbund som avvisar ett förslag om informationsplikt för lärare. Jag vill också vara tydlig med att ett sådant förslag faktiskt inte finns. Jag är väldigt glad att vi har en mycket skicklig utredare, som får ta tid på sig att utforma de särskilda undantag som krävs.

När man läser tilläggsdirektiven ser man tydligt att kommande regleringar ska vara rättssäkra och inte leda till orimliga effekter för enskilda. Det är såklart ett oerhört viktigt medskick som utredaren verkligen behöver ta om hand noga.

Som jag slagit fast ganska många gånger nu i den här debatten ska förslagen som läggs fram vara i enlighet med internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Det gäller bland annat Europakonventionen och barnkonventionen, där barnens rätt till utbildning slås fast.

Hur de här undantagen kommer att se ut rent lagtekniskt är faktiskt upp till utredaren, och först när förslaget har lämnats till regeringen kan vi diskutera den exakta utformningen. Men jag kan som sagt konstatera att alla förslag som utredaren lägger fram måste vara förenliga med barnkonventionen och det faktum att Sverige har gjort barnkonventionen till lag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellationerna 2023/24:421 och 432 om Dalabanan

Anf. 132 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Lars Isacson har frågat mig hur jag och regeringen kommer att stödja och samarbeta med Trafikverket, SJ och andra relevanta aktörer för att säkerställa att Dalabanan får de nödvändiga resurserna och investeringarna för att förbättra tågresan för resenärerna. Vidare har Ulrika Liljeberg frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att i närtid säkerställa att tillgängligheten inom SJ:s järnvägstrafik, till exempel Dalabanan, även omfattar funktionshindrade.

Jag väljer att svara på de båda interpellationerna i ett sammanhang.

Lars Isacson och Ulrika Liljeberg berör flera viktiga frågor som rör tågresandet, med två olika delar. Det handlar dels om själva infrastrukturen och kapaciteten samt underhållet, dels om hur tågoperatören kör tågen och tar hand om resenärerna.

Regeringen vill att hela Sverige ska fungera, och satsningar på järnvägen bör i första hand underlätta för arbetspendling och godstrafik. När det gäller kapaciteten på Dalabanan planeras det för ett antal åtgärder som inryms i den nationella planen för transportinfrastruktur, bland annat åtgärder för ökad turtäthet och kortare restid. Åtgärderna kommer att bidra till att öka järnvägskapaciteten mellan Borlänge och Stockholm.

Regeringen har nyligen påbörjat arbetet mot en ny nationell plan för planperioden 2026–2037 genom att i ett första steg ge Trafikverket i uppdrag att inkomma med ett inriktningsunderlag för en ny planperiod. Detta uppdrag ska redovisas i januari nästa år.

När det gäller frågor som rör förbättringar för tågresenärerna under själva resan är det tågoperatören som är ansvarig. SJ AB ska som alla statligt ägda bolag agera föredömligt och på ett sätt som gör att man åtnjuter offentligt förtroende. Frågor om SJ AB:s operativa verksamhet, inklusive tursättning av fordon, tillgänglighet för funktionshindrade och åtgärder för att säkerställa trafik av god kvalitet, är operativa frågor och således för SJ AB:s ledning och styrelse att hantera.

Anf. 133 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet Andreas Carlson, för svaret!

Det kan inte vara rimligt att tågen upp till Dalarna och ned till Stockholm längs Dalabanan är som på en museijärnväg. Det är borttagna snabbtåg, ingen möjlighet för resenärer att köpa kaffe, ingen AC och stora svårigheter eller omöjligt för personer med funktionsnedsättningar, något som lyfts av min kollega, ledamoten Ulrika Liljeberg. Det finns heller ingen plan för när detta kan vara åtgärdat.

En vanlig dag reser 50 000 personer längs stråket mellan Mora och Stockholm. Dalabanan är en vital länk som sträcker sig från Mora till Uppsala och vidare mot Arlanda och Stockholm. Den betjänar ett stort antal resenärer och pendlare varje dag. Denna järnväg är inte bara en transportkorridor och kroppspulsådern för många kommuner, arbetsplatser och utbildningsinstitutioner längs sträckan. Den är också kritisk för Dalarnas stora besöksnäring, som genererar cirka 15 ½ miljon gästnätter och en omsättning på 7,6 miljarder kronor.

På samma sträcka som dessa 50 000 resenärer färdas går också varje dygn 20–30 godståg. Dalarna är ett av Sveriges viktigaste industrilän. Exporten från Dalarnas industrier motsvarar 66 miljarder kronor.

Fru talman! Jag läste lite på SJ:s hemsida i dag. Där pekas 14 årtal ut som milstolpar i SJ:s historia. Det första årtalet är 1856, när SJ bildades. Nästa milstolpe är 1990, följt av 12 årtal som utgör milstolpar fram till 2022. Resenärerna på Dalabanan får i dag färdas i en tidskapsel tillbaka till 1980-talets slitna Intercitytåg och missar därmed 13 av de 14 milstolpar i fråga om resande och komfort som SJ själva rankar som de viktigaste.

Jag tackar ministern för svaret på min fråga, men jag måste peka på en del saker som inte togs med.

Ministern hänvisar till SJ, det statliga järnvägsbolaget, som han också har det yttersta ansvaret för. Detta för mig till frågan om ägarstyrning. Det är i slutändan regeringens ansvar att säkerställa att statliga företag som SJ levererar tjänster av hög kvalitet. När man ser hur undermåliga förhållandena är på Dalabanan kan man inte annat än ifrågasätta ägarstyrningen och det övergripande ansvaret.

I sitt svar från talarstolen berättar statsrådet att SJ AB som alla statliga bolag ska agera föredömligt och på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende. Därför vill jag ställa följande fråga till ministern: Anser ministern att SJ under de nuvarande omständigheterna lever upp till detta – att de agerar föredömligt och på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende?

Anf. 134 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag vill instämma i ledamoten Isacssons bild av situationen på Dalabanan, men jag vill också komplettera den med avseende på tillgängligheten för funktionshindrade.

Brister i tillförlitlighet i form av inställda tåg och försenade avgångar har som vi har hört ökat. Även brister i service och bekvämlighet i form av avsaknad av service, luftkonditionering och wifi är vanligt förekommande.

SJ:s beslut att bara köra de långsammare Intercitytågen mellan Dalarna och Stockholm och att dessutom ofta plocka bort bistrovagnarna innebär dock betydligt mer än en försämring av bekvämligheten. En bortplockad bistrovagn innebär för flera av oss att vi kommer fram kaffesugna. Men för rullstolsburna innebär det att de inte kommer fram alls. Det är nämligen endast i de ofta bortplockade bistrovagnarna som det finns rullstolslift och rullstolsplatser. Detta medför att rullstolsburna inte har någon möjlighet att komma till Stockholm med SJ:s tåg, och det innebär att staten och SJ gör sig skyldiga till diskriminering. Ofta har också beskedet om den borttagna bistrovagnen getts i ett mycket sent skede, vilket gör att inplanerade möten får ställas in då de alternativ som förvisso erbjuds ofta är dåligt anpassade för just rullstolsburna och inte ger möjlighet att hinna fram enligt tidtabellen.

Svaret från statsrådet i rollen som ägare av SJ är alltså att detta enbart är en operativ fråga och att ledning och styrelse har att hantera den. Men jag efterfrågade inte operativa lösningar. Jag efterfrågade statsrådets strategiska ägaransvar. Som ägare har man ett ansvar att i ägardialog och ägardirektiv se och lyfta problemen och genom sitt ägande ta sitt ansvar och be bolaget att redovisa de åtgärder som det operativt kan genomföra – allt för att försäkra sig om att en viktig grupp, de funktionshindrade, enkelt kan åka med SJ:s tåg som alla andra, i alla fall när tåget går.

Frågan är om jag ska tolka statsrådets brist på svar som att funktionshindrades rätt att åka med SJ inte i närtid kommer att lyftas eller planeras lyftas med SJ:s styrelse och ledning på ett strategiskt plan.

Anf. 135 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka ledamöterna för deras engagemang för en viktig del av järnvägsinfrastrukturen i Sverige. Jag får en bild beskriven av ledamöterna i kammaren i kväll. Jag var på ett gruppmöte med den kristdemokratiska riksdagsgruppen och fick samma bild av ledamoten Mathias Bengtsson från Dalarna, så jag uppfattar att det finns en stor samsyn kring de utmaningar och problem som finns.

Men låt mig påminna riksdagens ledamöter om mitt ansvar i detta och om mitt ansvarsområde. Det handlar om transportinfrastrukturen och om den nationella plan där det ingår åtgärder för just Dalabanan. I mitt svar redogjorde jag också för den här regeringens prioriteringar, som rör godstrafik och arbetspendling och förstås kommer att vara vägledande och återspeglas i arbetet med att ta fram en ny nationell plan. Det är ett arbete som redan har börjat genom att regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag.

När det gäller SJ:s operativa frågor får den ledning och den styrelse som ansvarar för SJ:s operativa verksamhet svara för dem. När det gäller det statliga ägandet faller det inte, som ledamoten Isacsson påstår, under

mitt beredningsområde som infrastruktur- och bostadsminister, utan det omfattas av finansministerns ansvarsområde. Detta är alltså en fråga som jag inte kan besvara i kammaren, utan det är en fråga för SJ:s ledning och styrelse.

Jag förstår att ledamöterna gärna vill att jag ska svara på detta, men det skulle vara utanför det ansvarsområde jag har. Det jag har svarat på är de prioriteringar som regeringen gör som handlar om att rusta upp infrastrukturen i Sverige. Här finns stora behov i hela vårt land, och hela Sverige ska fungera. Det är utifrån detta regeringen arbetar.

Anf. 136 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Då tänker jag ägna mig lite mer åt infrastruktur och statsrådets ansvarsområde.

Det råder ingen tvekan om att Dalabanan är i behov av omfattande uppgraderingar. Det är inte en isolerad åsikt, utan jag vågar säga att den delas av alla politiska partier i Dalarna, av kommunerna och regionen och inte minst av Trafikverket självt och SJ som operatör.

Bland dessa parter har vi varit överens om målen för Dalabanan. Vi har skrivit avtal med en resandetid under 89 minuter mellan Uppsala och Borlänge. Trots detta kommer nuvarande planer även när de är fullt genomförda att endast minska restiden till 93 minuter, vilket är en tydligt bristande överensstämmelse mellan de gemensamt överenskomna målen och de faktiska åtgärderna.

Några som har lyft hur detta påverkar länet är exempelvis Svenskt Näringsliv, som hade en debattartikel daterad den 15 september i Dalarnas tidningar med rubriken ”Dålig infrastruktur hindrar Dalarnas företag”. Artikelns beskriver hur nära 19 procent av företagen i Dalarna ser betydande tillväxthinder kopplade till dålig infrastruktur. Ytterligare en rapport kommer från Mellansvenska Handelskammaren och visar att Dalarnas bidrag till Sveriges export är dubbelt så stort som officiell statistik visar.

Detta kan vara en bidragande orsak till att ett antal viktiga infrastrukturinvesteringar inte genomförts i Dalarna. Det har visat sig att brister i statistiken kan förklara varför det ser ut som det gör. Till exempel visas att Dalarnas exportvärde kan ha underskattats i den officiella statistiken från SCB. Stora delar av norra Sveriges exportvärde flyttas då till andra län eftersom några av de största exportörerna har sina huvudkontor i storstadsområden.

Det leder till att utvecklingen av industriproduktionen i skogslänen underskattas i Trafikverkets planeringsunderlag, vilket kan få negativa konsekvenser för den gröna industriomställningen och därmed negativa konsekvenser för hela landet.

I dag har var fjärde godsvagn som rullar genom Sverige Dalarna som slutdestination eller ska rulla genom länet. Borlänge och Krylbo bangård är starka noder, där Bergslagsbanan och Dalabanan respektive Godsstråket genom Bergslagen möts.

Industrin och besöksnäringen ger betydande intäkter för Sverige, vilket bland annat borde innebära att staten tar ett betydligt större ansvar för finansieringen av det i Dalarna så viktiga järnvägsnätet.

Fru talman! Min fråga till statsrådet blir därför: Hur avser regeringen att säkerställa att de befintliga och framtida satsningarna på Dalabanan når

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

upp till de mål och förväntningar som delas av såväl kommuner som region, Trafikverket och även SJ?

Anf. 137 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för engagemanget och det som redovisas. Samsyn är bra, men ansvarstagande är bättre. Regeringen behöver ta detta ansvar, för det är regeringen som kollektiv som har att tillse att samhället är tillgängligt för alla, även för funktionshindrade.

Sverige står bakom FN:s funktionsrättskonvention som stadgar allas rätt till delaktighet i samhällslivet, och det gäller förstås även transporter. Vidare har vi lag och förordning om handikappanpassning av kollektivtrafiken.

Det är bra att vi nu går in i en ny period av framtagande av nationella planer för transportinfrastruktur och vidhängande länstransportplaner, för det här är långsiktiga och viktiga frågor. Både ledamoten Isacsson och jag själv har i våra tidigare roller som kommunstyrelsens ordförande i kommuner i Dalarna under många år varit med och tagit fram planerna. Man kan tycka att det är långa planer. Men helt plötsligt har åren gått, och det är viktiga investeringar som behöver tas om hand.

Jag ser fram emot den fortsatta samsynen, och jag ser fram emot att de aspekter av utveckling som ledamoten Isacsson har lyft fram kommer in. Men framför allt gäller det den grupp som ofta inte har något alternativ, det vill säga de funktionshindrade. Deras tillgänglighet behöver komma högt upp på listan – högre än i dag.

Anf. 138 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Lars Isacsson tar upp frågan om bristande infrastruktur som ett tillväxthinder. Det ser vi i många delar av vårt land. Infrastrukturen är ryggraden för svensk ekonomi. Det gäller inte minst järnvägen, som historiskt sett har lagt grund för mycket av det välstånd som har byggts i Sverige.

Nu ser vi att det med tanke på nyindustrialiseringen med etableringar i stora delar av landet behövs en kapacitet och ett underhåll värda namnet för att infrastrukturen inte ska vara just ett tillväxthinder. Ett litet och exportberoende land som Sverige behöver självklart en robust infrastruktur.

En god tillgänglighet regionalt, nationellt och internationellt har stor betydelse för medborgare och näringsliv och för konkurrenskraft, ekonomisk utveckling och välfärd. Det är därför regeringens prioritet är att satsningar på järnväg i första hand ska underlätta för arbetspendling och godstrafik. Det stärker jobb och tillväxt i hela landet.

Regeringen har tagit ansvar i en svår tid för Sverige genom att avbryta planerna för stambanor för höghastighetståg. Det är ett projekt som kritiserades av Riksrevisionen för bristande kontroll och höga kostnader. Detta innebär att vi är bättre rustade för att ta oss an andra kapacitetshöjande åtgärder och prioritera underhållet på ett tydligare och bättre sätt än man hade haft möjlighet till om man inte hade avbrutit detta projekt. Det är att ta ansvar.

Därför ser jag fram emot den planperiod som vi nu har tagit första steget till med inrikesunderlaget. Det frigör ett utrymme, samtidigt som jag tror att alla i kammaren är väl medvetna om de kostnadsökningar som har skett i hela vårt samhälle. De märks inte minst när det kommer till att

planlägga dyra infrastrukturprojekt. Därför finns det desto större anledning att prioritera det som stärker just arbetspendling och godstrafik.

Det som redan ligger i plan för Dalabanan handlar om att Trafikverket nu rustar banan kontinuerligt för att tillåta högre hastigheter genom att bygga nya mötesspår som på sikt kommer att öka kapaciteten på banan.

För sträckan Uppsala–Borlänge pågår hastighetshöjande och kapacitetsökande åtgärder. Det handlar exempelvis om förbättrade och nya mötesstationer och att bygga bort mindre järnvägs korsningar. Även kurvrätning, spårbyte och trimning av signalsystemet är planerat för Dalabanan 2025–2027. Vid Heby planeras mötesspår 2025–2027.

Som jag har varit inne på tidigare, fru talman, har vi just tagit det första steget mot en ny nationell plan med inriktningsuppdraget där arbetspendling och godstrafik som stärker jobb och tillväxt i hela landet är en prioritet och något som är tydligt utpekad för Trafikverket när de arbetar fram underlaget för nästa planperiod.

Anf. 139 LARS ISACSSON (S):

Fru talman och statsrådet Andreas Carlson! Jag har under debatten belyst två kritiska aspekter av situationen kring Dalabanan. Det gäller resenärernas upplevelser med borttagna snabbtåg och slitna Intercitytåg från 80-talet som inte är anpassade för personer med funktionsnedsättning och som saknar kiosker och AC. Det gäller också kvaliteten på infrastrukturen.

Jag tycker också att det är oacceptabelt att SJ och Trafikverket bollar ansvaret mellan varandra, särskilt när det är resenärerna, näringslivet och miljön som drabbas. SJ förväntar sig inte att kunna sätta in nya tåg förrän tidigast 2027–2028 och hänvisar till att det inte är meningsfullt att använda nya tåg på en bana som är i ett så dåligt skick. Med andra ord: Vi kan inte vänta på nya tåg om banan inte rustas upp. Samtidigt har Trafikverket investerat mycket i Dalabanan, men man når fortfarande inte upp till de mål som parterna har varit överens om.

Jag håller med statsrådet i fråga om prioriteringarna. Statsrådet har helt rätt prioriteringar vad gäller arbetspendling och godsinfrastruktur.

De här lösningarna är inte oöverkomliga. Det är inte fråga om ofantliga summor som återstår för att nå de gemensamt uppsatta målen. Med avgångar en gång i timmen och kortare restider kan Dalarna få tillgång till nödvändig arbetskraft, och människor kan fortsätta att bo kvar och pendla till sina jobb.

Jag vill tacka infrastrukturministern för debatten. Jag hoppas att vi kan räkna med snabba, konkreta förslag som förbättrar tågtrafiken mellan Dalarna och Stockholm. Det är ingen liten fråga för oss som bor i Dalarna, och det är en fråga som berör både Dalarnas och Sveriges framtid.

Vi är också många som är beredda att hjälpa till i detta arbete. Jag är fullt medveten om när infrastrukturministern tillträdde, och detta är brister som har funnits länge och under olika regeringar.

Anf. 140 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för de besked som har getts. Detta är som sagt ingen lätt uppgift, och eftersom det sträcker sig över långa tidsperioder behöver vi verkligen jobba ihop i de här frågorna. Vi är många som ställer upp där.

Prot. 2023/24:6
19 september

Svar på
interpellationer

Min fråga var alltså vilka åtgärder som statsrådet avser att vidta i närtid för att säkerställa tillgängligheten inom SJ:s järnvägstrafik, som på Dalabanan även omfattar funktionshindrade. Jag efterfrågade också regeringens strategiska ansvar. Där är jag inte helt säker på att jag fick något klockrent svar, men jag har ändå fått en bild av att man är medveten om problemet. Och som man sa: Med kostnadsökningar och annat gäller det att prioritera. Jag förväntar mig inget annat än att regeringen prioriterar de funktionshindrade och ser till att SJ lever upp till de krav som lagen ställer vad gäller tillgänglighet för funktionshindrade.

Anf. 141 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag uppskattar vår dialog här på kvällskvisten i kammaren kring en angelägen fråga.

Låt mig då vara tydlig till Ulrika Liljeberg: Jag tycker att det var ett klockrent svar. När det gäller operativa frågor är det en fråga för SJ:s ledning och styrelse. Jag kan inte svara på dem, utan det är en fråga för styrelsen. När det gäller det statliga ägaransvaret är inte heller detta en fråga som ligger i mitt beredningsområde utan en fråga för statsrådet Elisabeth Svantesson.

Jag förstår att det kanske inte är ett svar som gör ledamoten helt nöjd, men det är ett rakt svar på var mitt ansvar som infrastruktur- och bostadsminister ligger. Det är därför jag också har uppehållit mig mycket kring infrastrukturen i den här debatten.

Lars Isacson efterlyser snabba, konkreta förslag. Det förstår jag är angeläget. Men det finns ett värde i en sammanhållen planprocess, något som jag tror att alla partier i Sveriges riksdag står bakom.

Vi har tagit ett tidigt och snabbt steg för att sätta igång det arbetet och inte dra det i långbänk. Det fanns ju synpunkter på den tidigare regeringen, som kom ganska sent med den nationella planen nära valet. Min ambition är att det ska gå snabbare med den långsiktiga planeringen, och där är uppdraget tydligt till Trafikverket när det gäller arbetspendling, godstrafik och inte minst det bristande underhållet. Det behöver stärkas upp, och det gäller både järnväg och väg.

Detta är en viktig fråga i hela vårt land. Man behöver inte färdas många mil vare sig på järnväg eller på väg för att se att underhållsbehoven är stora. Där har vi tagit ett snabbt första steg med ett konkret uppdrag till Trafikverket att återkomma med ett inriktningsunderlag i början av nästa år. Därefter kommer vi så småningom att presentera en proposition till riksdagen under nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2023/24:3 En effektivare upphandlingstillsyn

2023/24:5 Avgift vid prövning av en tvist hos Allmänna reklamationsnämnden

2023/24:12 Effektivare verktyg vid inre utlänningskontroll

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 september

2023/24:6 En reformering av nämndemannasystemet

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:7 Irans angrepp på kurder

av *Ola Möller* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:8 Avskaffandet av den feministiska utrikespolitiken

av *Linnéa Wickman* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:9 Ett förbud mot icke-medicinsk omskärelse

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:10 Kompetensbrist i ljust av den gröna industriella omställningen i norra Sverige

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:11 Iran

av *Alexandra Völker* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 september

2023/24:10 Hög inomhustemperatur på äldreboenden

av *Anders W Jonsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:11 Resurser för studie- och yrkesvägledning

av *Serkan Köse* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:12 Stöd till bönder i svinpestområdet för nedplöjning av grödor

av *Åsa Eriksson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 18 september

2023/24:13 Stöd till trähusindustri

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 75 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 132 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Särskild debatt om klimatanpassning	1
Anf. 1 PER BOLUND (MP).....	1
Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	1
Anf. 3 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	2
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD)	3
Anf. 5 HELENA STORCKENFELDT (M)	4
Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V).....	4
Anf. 7 RICKARD NORDIN (C)	5
Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	6
Anf. 9 PER BOLUND (MP).....	6
Anf. 10 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	8
Anf. 11 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	8
Anf. 12 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	9
Anf. 13 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	9
Anf. 14 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	9
Anf. 15 RICKARD NORDIN (C) replik	10
Anf. 16 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	10
Anf. 17 RICKARD NORDIN (C) replik	10
Anf. 18 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	11
Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN	11
Anf. 20 PER BOLUND (MP) replik	11
Anf. 21 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	12
Anf. 22 PER BOLUND (MP) replik	12
Anf. 23 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	12
Anf. 24 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	13
Anf. 25 RICKARD NORDIN (C) replik	13
Anf. 26 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	14
Anf. 27 RICKARD NORDIN (C) replik	14
Anf. 28 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	14
Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN	14
Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD)	15
Anf. 31 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	15
Anf. 32 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	15
Anf. 33 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	16
Anf. 34 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	16
Anf. 35 PER BOLUND (MP) replik	16
Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	17
Anf. 37 PER BOLUND (MP) replik	17
Anf. 38 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	17
Anf. 39 HELENA STORCKENFELDT (M)	18
Anf. 40 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	18
Anf. 41 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	18

Anf. 42	TREDJE VICE TALMANNEN.....	19
Anf. 43	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik.....	19
Anf. 44	HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	19
Anf. 45	RICKARD NORDIN (C) replik.....	19
Anf. 46	HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	20
Anf. 47	RICKARD NORDIN (C) replik.....	20
Anf. 48	HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	20
Anf. 49	PER BOLUND (MP) replik.....	20
Anf. 50	HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	21
Anf. 51	PER BOLUND (MP) replik.....	21
Anf. 52	HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	22
Anf. 53	KAJSA FREDHOLM (V).....	22
Anf. 54	RICKARD NORDIN (C).....	22
Anf. 55	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	23
Anf. 56	RICKARD NORDIN (C) replik.....	23
Anf. 57	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	23
Anf. 58	RICKARD NORDIN (C) replik.....	24
Anf. 59	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	24
Anf. 60	PER BOLUND (MP) replik.....	25
Anf. 61	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	25
Anf. 62	PER BOLUND (MP) replik.....	26
Anf. 63	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	26
Anf. 64	PER BOLUND (MP)	26
Anf. 65	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	27
Anf. 66	PER BOLUND (MP) replik.....	27
Anf. 67	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	28
Anf. 68	PER BOLUND (MP) replik.....	28
Anf. 69	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	28
§ 2	Meddelande om frågestund	29
§ 3	Anmälan om subsidiaritetsprövningar	29
§ 4	Ärenden för hänvisning till utskott	29
§ 5	Svar på interpellation 2022/23:410 om Arbetsförmedlingens felaktiga utbetalningar till fristående leverantörer	29
Anf. 70	Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	29
Anf. 71	SERKAN KÖSE (S)	30
Anf. 72	JIM SVENSK LARM (S)	31
Anf. 73	SOFIA AMLOH (S).....	32
Anf. 74	Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	33
Anf. 75	SERKAN KÖSE (S)	34
Anf. 76	JIM SVENSK LARM (S)	35
Anf. 77	SOFIA AMLOH (S).....	35
Anf. 78	Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	36

Anf. 79 SERKAN KÖSE (S).....	37
Anf. 80 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	38

Prot. 2023/24:6
19 september

§ 6 Svar på interpellation 2022/23:419 om information om

rätten till skolgång 38

Anf. 81 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	38
Anf. 82 ANNIKA HIRVONEN (MP)	39
Anf. 83 PATRICK RESLOW (SD)	40
Anf. 84 ROBERT STENKVIST (SD)	40
Anf. 85 LUDVIG ASPLING (SD)	41
Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP)	42
Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	42
Anf. 88 ANNIKA HIRVONEN (MP)	43
Anf. 89 PATRICK RESLOW (SD)	44
Anf. 90 ROBERT STENKVIST (SD)	44
Anf. 91 LUDVIG ASPLING (SD)	45
Anf. 92 ANDRE VICE TALMANNEN	45
Anf. 93 CAMILLA HANSÉN (MP)	45
Anf. 94 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	46
Anf. 95 ANNIKA HIRVONEN (MP)	46
Anf. 96 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	47

Ajournering..... 47

Återupptaget sammanträde..... 47

§ 7 Svar på interpellationerna 2022/23:423, 424, 425, 426, 427,

429 och 430 om anmälningssplikt för skolpersonal 47

Anf. 97 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	47
Anf. 98 LINUS SKÖLD (S)	48
Anf. 99 MATS WIKING (S)	49
Anf. 100 AYLIN NOURI (S)	50
Anf. 101 ÅSA WESTLUND (S)	50
Anf. 102 ROSE-MARIE CARLSSON (S)	51
Anf. 103 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	52
Anf. 104 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	53
Anf. 105 PATRICK RESLOW (SD)	54
Anf. 106 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	55
Anf. 107 ROBERT STENKVIST (SD)	56
Anf. 108 CAMILLA HANSÉN (MP)	57
Anf. 109 ANDERS ALFTBERG (SD)	58
Anf. 110 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	59
Anf. 111 LINUS SKÖLD (S)	59
Anf. 112 MATS WIKING (S)	60
Anf. 113 AYLIN NOURI (S)	61
Anf. 114 ÅSA WESTLUND (S)	61
Anf. 115 ROSE-MARIE CARLSSON (S)	62
Anf. 116 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	63
Anf. 117 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	64
Anf. 118 PATRICK RESLOW (SD)	65
Anf. 119 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	66
Anf. 120 ROBERT STENKVIST (SD)	66
Anf. 121 CAMILLA HANSÉN (MP)	67

Anf. 122	ANDERS ALFTBERG (SD)	67
Anf. 123	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	67
Anf. 124	LINUS SKÖLD (S)	68
Anf. 125	MATS WIKING (S)	69
Anf. 126	AYLIN NOURI (S)	69
Anf. 127	ÅSA WESTLUND (S)	70
Anf. 128	ROSE-MARIE CARLSSON (S)	70
Anf. 129	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	71
Anf. 130	CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	71
Anf. 131	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	72
§ 8	Svar på interpellationerna 2023/24:421 och 432 om	
	Dalabanan	72
Anf. 132	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	72
Anf. 133	LARS ISACSSON (S)	73
Anf. 134	ULRIKA LILJEBERG (C)	74
Anf. 135	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	74
Anf. 136	LARS ISACSSON (S)	75
Anf. 137	ULRIKA LILJEBERG (C)	76
Anf. 138	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	76
Anf. 139	LARS ISACSSON (S)	77
Anf. 140	ULRIKA LILJEBERG (C)	77
Anf. 141	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78
§ 9	Bordläggning	78
§ 10	Anmälan om interpellationer	79
§ 11	Anmälan om frågor för skriftliga svar	79
§ 12	Kammaren åtskildes kl. 20.15.	80